

Rakennushistoriallinen selvitys Björknäsin huvila (Pättinniemi)

Melina Avelin

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2023

Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

AVELIN, MELINA:
Rakennushistoriallinen selvitys Björknäsin huvila (Pättinniemi)

Opinnäytetyö, 107 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Joulukuu 2023

Opinnäytetyössä tutkittiin Björknäsin huvilan ja sen ympäristön vaiheita historian varrella. Selvityksen tilaajana toimi Tampereen seurakunnat. Rakennushistoriallinen selvitys on rakennustutkimusta, joka perustuu sekä itse rakennukseen että sen rakentamis- ja muutosvaiheista kertoviin lähteisiin. Selvitys muodostaa pohjan tuleville korjaus- ja muutossuunnitelmille tarjoten apua suunnittelun ja rakentamisen haasteisiin. Samalla se toimii apuvälineenä alueen kaavoitusprosesseissa. Siihen sisältyy myös mahdollisuus laajentaa ymmärrystä kulttuurihistoriallisesti merkittävästä kohteesta ja sen suhteesta koko alueen historiaan.

Tutkimuskohteena opinnäytetyössä on 1900-luvun alussa rakennettu Björknäsin huvila Tampereen Aitolahdella. Tämän nikkarityyliä edustavan huvilarakennuksen sijainti niemen korkeimmalla kohdalla on ainutlaatuinen. Opinnäytetyössä tarkastellaan alueen ja kiinteistön historiaa – sekä rakennuksen omistussuhteita, arkkitehtuuria, peruskorjauksia, kulttuurihistoriallisesti merkittäviä piirteitä, säilyneisyyttä ja nykytilannetta. Lisäksi selvitykseen kuuluu alueen kehittymisen ja alueella vireillä olevan ranta-asemakaavaprosessin tutkiminen.

Rakennushistorian ja rakennuksen mittasuhteiden selvittämiseksi on tehty kenttätutkimuksia ja lasermitalla suoritettuja mittauksia. Kirjallisista lähteistä on käytetty Tampereen kaupungin arkiston, Tampereen seurakuntien arkiston ja Pirkanmaa-kokoelman aineistoja. Lisäksi on hyödynnetty monipuolisesti muita kirjallisia teoksia, lehtiartikkeleita ja internetjulkaisuja.

Selvityksen lopussa annetaan kehitysideoita sekä huvilarakennukselle että koko alueelle. Björknäsin huvilalle voi tulevaisuudessa löytyä monia käyttötarkoituksia, kuten majoitusmahdollisuuksien laajentaminen yläkerrassa sekä tilojen soveltaminen erilaisten tapahtumien ja juhlien pitopaikaksi.

Asiasanat: rakennushistoriaselvitys, rakennustutkimus, rakennushistoria

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Construction Architecture

AVELIN, MELINA:
The Historic Building Survey of Björknäs' Villa (Pättinniemi)

Bachelor's thesis, 107 pages, appendices 3 pages
December 2023

The thesis investigated the phases of Björknäs Villa and its surroundings throughout history. The commissioning party for the study was the Tampere Lutheran Parishes. The historic building survey constitutes architectural research based on both the structure itself and sources detailing its construction and modification phases. The study forms the basis for future repair and modification plans, providing assistance in addressing the challenges of planning and construction. Simultaneously, it serves as a tool in the area's planning processes. It also includes the opportunity to broaden the understanding of a culturally significant site and its relationship to the overall history of the area.

The focus of the thesis is Björknäs Villa, built in the early 20th century in Aitolahdi, Tampere. The villa, representing carpentry style, is uniquely located on the highest point of Pättinniemi. The thesis examines the history of the area and property, including ownership relationships, architecture, renovations, culturally significant features, preservation, and the current situation of the building. Additionally, the study encompasses the investigation of the area's development and the ongoing town planning process.

Field studies and measurements using a laser meter were conducted to learn more about the building's history. Written sources include materials from the Tampere City Archives, Tampere Parish Archives, and the Pirkanmaa Collection. A wide range of other literary works, newspaper articles, and internet publications were also utilized.

The conclusion of the study proposes development ideas for both the villa and the entire area. The villa could potentially serve various purposes in the future, such as expanding accommodation options on the upper floor and adapting spaces for hosting different events and celebrations.

Key words: historic building survey, building research, history of buildings

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	RAKENNUSHISTORIASELVITYS	9
	2.1 Rakennushistoriaselvityksen käyttötarkoitukset	9
	2.2 Selvityksessä käytetyt lähteet	10
3	AITOLAHDEN HISTORIA	11
4	BJÖRKNÄSIN TILAN HISTORIA	17
	4.1 Huvilakulttuuri.....	27
	4.2 Sisällissodan aika Aitolahdella	30
	4.3 Talvisodan aika Aitolahdella	31
	4.4 Omistajasuku Klingendahl.....	31
5	SEURAKUNNAN OMISTUKSEN AIKA.....	34
	5.1 Tilan siirtyminen seurakunnan omistukseen.....	34
	5.2 Pättinniemen kunnostussuunnitelma 1971	36
	5.3 Seurakunnan omistuksen ensimmäinen vuosikymmen	39
	5.4 Leirikeskus 1980-luvulla.....	46
	5.5 Leirikeskus 1990-luvulla.....	51
	5.6 Leirikeskus 2010-luvulla.....	58
	5.7 Leirikeskus 2020-luvulla.....	65
6	RAKENNUSTEN ARKKITEHTUURI	67
	6.1 Huvilan julkisivut nykytilassa	67
	6.2 Huvilan alakerran sisätilat nykytilassa	69
	6.3 Huvilan yläkerran sisätilat nykytilassa	78
	6.4 Huvilan piha	84
	6.5 Huvimaja	85
	6.6 Sauna.....	86
	6.7 Wc-rakennus	87
	6.8 Kota.....	88
7	KAAVATILANNE.....	89
	7.1 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma	89
	7.2 Luonnosvaihe.....	90
	7.3 Kaavaehdotus	91
	7.4 Maisema- ja kulttuuriympäristö selvitys.....	92
8	BJÖRKNÄSIN HUVILAN JA SEN ALUEEN NYKYTILANNE JA TULEVAISUUS.....	93
	8.1 Nykytilanne.....	93
	8.2 Tulevaisuus.....	94

9	HUVILAN MAHDOLLISET TULEVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET JA KORJAUKSET	96
9.1	Uusia mahdollisia käyttötarkoituksia	96
9.2	Huomioita mahdollisiin korjauksiin ja huoltoon	96
10	POHDINTA	98
	LÄHTEET	99
	LIITTEET	105
	Liite 1. Björknäsin huvila pohjapiirustukset 1:200	105
	Liite 2. Björknäsin huvila julkisivut 1:100	106
	Liite 3. Björknäsin huvilan huoneiden materiaalitalukko	107

ERITYISSANASTO

Rustholli	Ratsutila ja maatila, jonka päätehtävänä oli ylläpitää kruunun palveluksessa olevaa ratsuväkeä ja heidän hevosiaan saadakseen verohelpotuksia.
Isojako	Ajanjaksolla 1750–1850 Suomessa toteutettu laajamittainen tilusjärjestely, jonka tavoitteena oli yhdistää talojen peltomaat ja niityt suuriksi, mieluiten talon talouskeskuksen ympärille sijoittuviksi alueiksi.
Hiilipussi	Soikion muotoisia kalliossa esiintyviä muodostumia, jotka sisältävät eloperäistä hiiltä.
Lainhuuto	Kiinteistön, kiinteistön määräalan tai kiinteistön määräosan omistusoikeus rekisteröidään lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä tutkittiin Björknäsin huvilan ja sen ympäristön vaiheita eri aikakausina. Tutkimuksen kohteina olivat sekä Tampereen seurakuntien omistama Pättinniemen leirikeskus, että itse huvila sen päärakennuksena. Historiaa tarkasteltiin myös suhteessa laajemman alueen historialliseen kehitykseen. Työssä laadittiin rakennushistoriallinen selvitys, jonka tarkoituksena on palvella tulevia korjaus- ja muutossuunnitelmia sekä toimia tukena alueen kaavoitusprosessissa. Rakennushistoriallisen selvityksen tilaajana toimi Tampereen seurakunnat.

Selvitys tarjoaa olennaista tietoa ja ohjaa rakentamista. Siinä tutkitaan huvilan muutoksia ajan kuluessa, rakennuksen nykytilaa ja sen kulttuurihistoriallisesti merkittäviä piirteitä. Selvitys tutkii myös huvilan tyyliä ja arkkitehtuuria, jotta tulevat toimenpiteet voivat kunnioittaa sen historiaa ja säilyttää rakennuksen alkuperäisen luonteen.

Selvityksen pääkohteena oleva huvila on rakennettu 1900-luvun alussa. Tämä nikkarityyliä edustava puurakennus sijaitsee Aitolahden Hirviniemessä, joka on kaunis paikka Tampereen kaupungin alueella Näsijärven rannalla. Aikaisemmin rakennus on ollut yksityisomistuksessa kahden eri kuuluisan tehdassuvun, Björkellin ja Klingendahlin, kesähuvilakäytössä.

Huvilan suunnittelun aikaan Tampereella vaikutti vahvasti uusrenessanssi niminen kertaustyyli. Vaikka tyyli ilmeni alun perin suurissa kivisissä rakennuksissa, se sai puuhuviloissa täysin omanlaisen ilmeensä, ja tunnettiin nimellä nikkarityyli. Björknäsin huvila edustaa tätä suuntausta, joka on tunnettu runsaista koristeaiheista, erityisesti lehtisahalla ja sorvilla tehtyjen yksityiskohtien osalta.

Opinnäytetyössä käydään läpi tiedossa olevia peruskorjauksia ja muita käytön aikana tapahtuneita muutoksia rakennuksessa. Selvityksessä esitetyt muutostöihin käytetyt markkamäärät on muunnettu vastaamaan niiden nykyarvoa euroissa Tilastokeskuksen laskentatyökalun avulla. Muita käytettyjä lähteitä ovat kenttä-tutkimukset ja lasermittalla suoritettavat mittaukset. Kirjallisista lähteistä on käytetty Tampereen kaupungin arkiston, Tampereen seurakuntien arkiston ja Pirkanmaa-

kokoelman aineistoja. Lisäksi on hyödynnetty monipuolisesti muita kirjallisia teoksia, lehtiartikkeleita ja internetjulkaisuja.

Työn lopussa annetaan kehitysideoita sekä huvilarakennukselle että koko leirikeskuksen alueelle. Kuten selvityksestä käy ilmi, Aitolahden sijainti on ollut merkittävässä roolissa Tampereen kaupungin historiassa. Se on myös Tampereen kaupunkiasumisen mahdollinen levittäytymisen suunta, mikä luo omia haasteita alueen maalaismaisen tunnelman säästämiseksi. Björknäsin huvila on toiminut erilaisissa käyttötarkoituksissa jo yli sata vuotta ja sen tulevaisuus näyttää lupaavalta. Tämä antaa viitteitä siitä, miten rakennus voi jatkossakin toimia erilaisten käyttäjien tarpeissa.

2 RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Rakennushistoriaselvitys on tutkimusprosessi, jonka tarkoituksena on tarjota kattava yleiskuva tietyistä rakennuksesta tai rakennusryhmästä. Tämä yleiskuva on olennainen sekä korjausrakentamisen että kaavoituksen tarpeisiin. Selvitys käsittelee kohteen historian ja nykytilan tutkimuksen sekä pyrkii vastaamaan kahteen keskeiseen kysymykseen: "Millainen rakennus on?" ja "Miksi se on sellainen kuin on?". (Museovirasto 2010).

Selvitykset voivat vaihdella laajuudeltaan ja sisällön painopisteiltään eri tarkoitusten ja resurssien mukaan. Kohteen koko ja monimuotoisuus vaikuttavat myös selvitystyön lopputulokseen. Selvityksessä käytetään sekä arkistotietoja että kenttätutkimuksia. Arkistotiedot auttavat valaisemaan kohteen rakennus- ja muutoshistoriaa, kun taas kenttätutkimukset keskittyvät nykytilan arviointiin. (Museovirasto 2010).

Raportti koostaa yhteen rakennushistoriaselvityksen tulokset ja sisältää paitsi varsinaisen tekstisisällön myös runsaasti kuva-aineistoa, kuten piirustuksia, kaavioita ja valokuvia eri aikakausilta. Tämä visuaalinen aineisto on tärkeää raportin selkeyden ja käyttökelpoisuuden kannalta. Se auttaa havainnollistamaan rakennuksen muutoshistoriaa ja nykytilaa sekä tekee selvityksen tuloksista ymmärrettävämpiä ja helpommin hyödynnettäviä niin korjausrakentamisen kuin kaavoituksenkin suunnittelussa ja päätöksenteossa. (Museovirasto 2010).

2.1 Rakennushistoriaselvityksen käyttötarkoitukset

Rakennushistoriaselvitys on olennainen työkalu monissa eri tilanteissa ja tarjoaa merkittävää hyötyä monille eri sidosryhmille. Yleisin tilanne, jossa rakennushistoriaselvitystä tarvitaan, on suojellun rakennuksen kunnostus, kun siihen suunnitellaan korjaus- tai muutostöitä. Samalla selvitys auttaa ymmärtämään, mitä suojelutavoitteita ja -tarpeita kohteella on. (Museovirasto 2010).

Tutkimustulokset tarjoavat myös arvokasta tietoa rakennuksen omistajille. Ne auttavat heitä suunnittelemaan tulevia korjaushankkeita ja ylläpitoa sekä ymmär-

tämään rakennuksen historiaa ja arvoa. Selvitys on tärkeä myös niille, jotka osallistuvat konkreettiseen rakennustyöhön, kuten työmaan valvojille ja urakoitsijoille. Se lisää ymmärrystä rakennuksen arvosta ja auttaa työskentelemään vanhan rakennuksen ehdoilla. (Museovirasto 2010).

Viranomaisvalvonnan kannalta selvitys tarjoaa tarvittavaa tietoa päätöksenteon tueksi. Se auttaa arvioimaan suojelutarvetta ja varmistamaan suojelutavoitteiden täyttymisen. Selvitys on myös hyödyllinen kulttuuriperinnön tutkimukselle ja tarjoaa tietoa väri-, materiaali- ja kuntotutkimuksille sekä muulle tutkimukselle, joka liittyy rakennuksen historiaan ja arvoon. (Museovirasto 2010).

2.2 Selvityksessä käytetyt lähteet

Rakennushistoriaselvityksen tekeminen on vaatinut monipuolisen lähdemateriaalin hyödyntämistä, kuten kohdepaikalla suoritettavia tarkastuksia, arkistoaineistojen läpikäyntiä sekä laajempaa kirjallisten ja digitaalisten dokumenttien analysointia. Kohdepaikan vierailut sekä laser- ja kelamitalla suoritettavat mittaukset ovat olennainen osa tätä selvitystä, koska ne mahdollistavat nykyisen tilanteen tarkastelun ja tarjoavat arvokasta tietoa rakennuksen tilasta ja mittasuhteista.

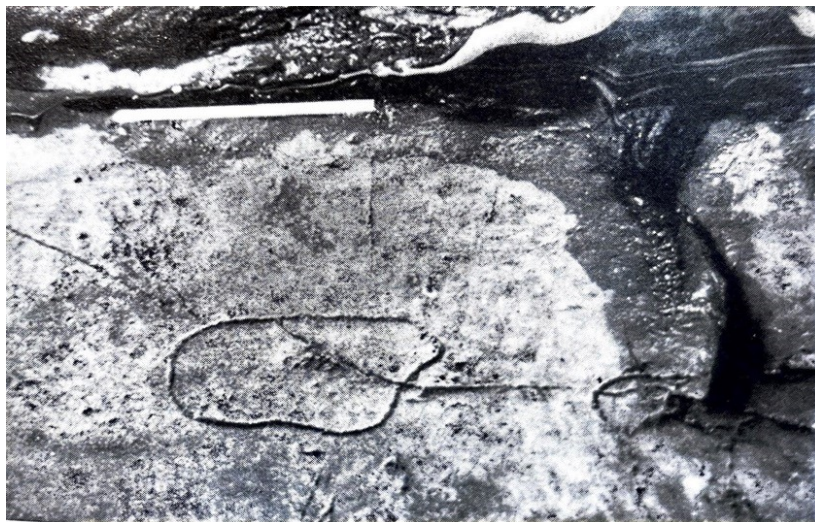
Tampereen seurakuntien arkiston, Tampereen rakennusvalvonnan arkiston ja Tampereen kaupungin arkiston aineistot ovat tarjonneet merkittävää tietoa kohteen historiasta, aikaisemmista rakennushankkeista ja tehdyistä muutoksista. Lisäksi Pirkanmaa-kokoelman aineistot ovat tuoneet esiin paikallishistoriallista taustatietoa, joka auttaa ymmärtämään rakennuksen lokaalia merkitystä ja sen yhteyttä koko alueen historiaan. Myös muut kirjalliset teokset ja digitaaliset aineistot ovat olleet keskeinen osa tutkimustyötä.

3 AITOLAHDEN HISTORIA

KUVA 1. Aitolahden sijainti kartalla (huvilan sijainti on merkitty punaisella ympyrällä). Pohjakartta Oskari-karttapalvelu.

Aitolahdella on pitkä ja kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoinen historia. Paikkakunta on erityisen kuuluisa vuonna 1890 professori J.J. Sederholmin löytämisestä fossiileista (kuva 2), jotka hän esittää olevan noin 1800-1900 miljoonan vuoden ikäisiä. Sederholm nimesi kalliosta löytämänsä fossiilit hiilipusseiksi (*Corycium enigmaticum*). Fossiilien lisäksi alueelta on löytynyt kivikautisia ja rautakautisia löytöjä. Esimerkiksi läheltä Björknäsin huvilaa Hirviniemen pelloilta, on löytynyt esineitä kivikaudelta. Arkeologi Jouko Rädyn mukaan voidaan olettaa, että kyseinen alue (Aitolahden Keso) olisi ollut Suomusjärven kulttuurin aikainen (8000-4200 eKr.) asuinpaikka ja kuuluisi siten Tampereen seudun vanhimpiin asutettuihin alueisiin. (Alajoki 1994, 9-11).

KUVA 2. Tyypillinen hiilipussi. (Rasila 1995, 15).

Seutu on saanut nimekseen "Aitolahti" alueen vilkkaan metsästystoiminnan takia. Hirvien ja peurojen pyyntiä varten rakennettiin aitoja ja muita ansoja, joilla saaliit oli helpompi saada kiinni. Aitolahti on siis todennäköisesti johdettu sanasta "aita". Alue olikin eteläisen Näsijärven seudulla yksi tärkeimmistä aitametsästyksen harjoittamispaikoista. Aitolahden Hirviniemi, jossa Björknäsin huvila sijaitsee, on saanut nimensä alueen runsaasta hirvikannasta. (Alajoki 1994, 11-12).

Aitolahti on muodostunut 24 kantatilan ympärille, joista alun perin varakkain oli Kiikkinen (Alajoki 1994, 13, 24, 27). Se sijaitsee lähellä Björknäsin huvilaa, Aitolahden vanhan pappilan välittömässä läheisyydessä. Vanha pappila itsessään on aiemmin toiminut Kiikkisen kantatalon päärakennuksena (Kivikuru 2016, 18). Matkaa huvilalle Kiikkisen tilan asuinrakennukselta kertyy tietä pitkin noin 600 metriä. Kiikkinen todennäköisesti juontuu yläsatakuntalaisista nimistä Kiikas ja Kiikanjoki, jotka esiintyivät jo keskiajalla (Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto 1985, 274).

Aitolahti oli osa Messukylän kuntaa 1900-luvulla. Messukylästä erosi tiloja naapurikuntiin useita kertoja historiansa aikana. Vuonna 1919 alkoi merkittävä eroamisjakso, jonka aikana Tampereeseen liitettiin Hatanpää, Järvensivu sekä joitakin Messukylän, Takahuhdin ja Hallilan taloja. Tämä johti kunnassa lähes 1700 asukkaan vähenemiseen. Muutama vuosi tämän jälkeen, vuonna 1923, myös Aitolahti muodostui omaksi kunnakseen. (Arajärvi 1954, 626). Aitolahden erottua Messukylästä vähentyi 5640 hehtaarin maatalousvaltainen maa-alue ja

sen 843 asukasta. Tämä oli huomattava maa-alueen menetys Messukylälle, sillä Aitolahden erottua sen pinta-ala oli enää 8430 hehtaaria. (Kanerva 1967,454).

Omaksi kunnaksi erottautumisen syynä oli ajatus siitä, että pieni kunta toimisi tehokkaammin kuin suuri. Erityisesti välimatkojen lyhentymistä ja kunnan työtehtävien jakamista osittain luottamusmiehille pidettiin kannatettavina ideoina. (Santamäki & Rasila 1992, 47-86). Kunnan itsenäistyessä siellä asui ainoastaan noin 600 asukasta ja väkiluku kasvoi hyvin hitaasti aina 1950-luvulle asti. Kasvu nopeutui, kun Kumpulaan, Tampereen rajan tuntumaan, alkoi muodostua omakoti-asutusta. Kuntaliitoksen jälkeen tämä alue on nimetty Olkahiseksi. (Niemelä 2016, 86).

Myös seurakunnallisesti alue on kuulunut alun perin Messukylän seurakuntaan. Ajatus omasta seurakunnasta oli aitolahtelaisilla toiveissa jo 1900-luvun ensimmäisistä vuosista lähtien. Messukylän seurakunnasta irtautuminen hyväksyttiin kuitenkin vasta 1924 useiden hylättyjen julkisten aloitteiden jälkeen. Anomuksen hyväksymistä edesautettiin piispa Jaakko Gummeruksen Tanskasta opitulla ”pikkukirkkoaatteella”, jonka mukaan pienet hengelliset yhteisöt olivat toimivampia ja inhimillisempiä kuin suuret seurakunnat. Lisäksi taloudellisesti hankkeeseen sitoutuneet aitolahtelaiset tilojen isännät olivat suuressa roolissa Aitolahden seurakunnan perustamisessa. Oman seurakunnan toteutuminen onkin osoitus alueen yhteishengestä. (Alajoki 1994, 32-34).

Aitolahden ja Messukylän omaisuudenjaon suoritti F.A. Penttisen, Vesilahden kirkonherran, johtama sovittelulautakunta. Aitolahti vapautui samalla kokonaan veroista, jotka olivat entistä Messukylän seurakuntaa rasittamassa. Messukylän kirkkoherran kanssa tehtiin kuitenkin sopimus, jossa Aitolahti suoritti 7000 markan suuruisen vuotuisen maksun hänelle. (Arajärvi 1954, 628). Tämä oikeus säilyi hänen kuolinvuoteensa 1933 asti (Tampereen historiallinen seura 1979, 146).

Valtioneuvoston päätös seurakunnan muodostamisesta edellytti kirkon rakentamista seuraavan viiden vuoden kuluessa. Kirkko (kuva 3) rakentuikin Aitolahteen ennätysajassa, kun sen suunnittelu annettiin paikallisen huvila-asukkaan arkkitehti Birger Federleyn tehtäväksi. Rakennusvaihe kesti vain puolitoista vuotta ja Aitolahden kirkko vihittiin käyttöön juhannuksena 1928 pienen seurakunnan

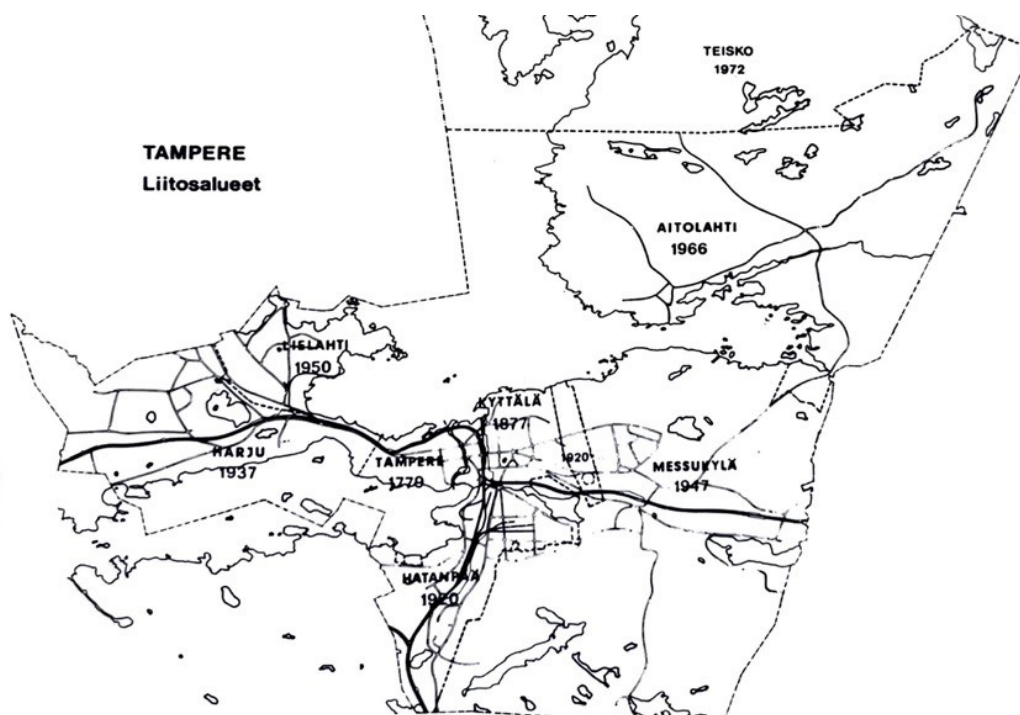
voimannäytteenä. (Alajoki 1994, 34-35). Ennen rakennustöiden aloittamista oli lähellä, ettei kirkko rakentunut aivan Björknäsin nykyisen sijainnin tuntumaan Kiikkisen kantatilalle. Kirkon paikkaa nimittäin kaavailtiin Aitolahden pappilan naapuriin eli noin 600 metrin päähän huvilasta. (Kivikuru 2016, 57).

KUVA 3. Aitolahden kirkko. Kuva: Matti Korpi. (Alajoki 1994, 32).

Kirkko (kuva 3) valmistui velattomana, mutta uruista jäi velkataakkaa. Seurakunnan keskuudessa jatkui ururahaston kerääminen, johon Björknäsin huvilan asukassuvun Klingendahlin toimesta lahjoitettiin jopa 3000 markkaa (1071 euroa). (Tampereen historiallinen seura 1979, 150).

Aitolahden kunnan asukkaat saivat elantonsa maataloudesta ja erityisesti karjataloudesta. Kunnan teollistamissuunnitelmat jäivät siis vain suunnitelmien tasolle. Esimerkiksi tästä syystä Aitolahti, yhtenä Suomen pienimmistä kunnista, ei kyennyt täyttämään niitä velvoitteita, jotka valtiovalta kunnille asetti. Lopulta 42 itsenäisen vuoden jälkeen kunnanvaltuusto äänesti yksimielisesti vuonna 1965 Tampereen kanssa tehtävän kuntaliitoksen puolesta. Vuonna 1966 Aitolahden kunta liittyi virallisesti Tampereeseen, ja samalla osaksi Tampereen luterilaisia seurakuntia. (Alajoki 1994, 32, 38-39).

KUVA 4. Tampereen kuntaliitokset ja niiden vuodet. (Santamäki & Rasila 1992, 79).

Useat Tampereen kaupungin alueliitokset 1900-luvulla eivät vaikuttaneet kaupungin väkilukuun merkittävästi (kuva 4), mutta ne lisäsivät pinta-alaa moninkertaiseksi aikaisempaan verrattuna. Merkittävänä hyötynä pieneen kuntaan verrattuna Aitolahti pystyi yhdistämään julkisia palveluitaan Tampereen kanssa. Lisäksi kaupunki huolehti esimerkiksi teiden ja koulujen ylläpidosta. Suurimpana menetyksenä taas voidaan pitää oman kunnallisen päätöselimen menetystä. (Santamäki & Rasila 1992, 78-79).

Sodan jälkeisinä vuosina Aitolahti auttoi asuttamaan siirtolaisväestöä, jolloin sen alueelle muodostui uusia asuinalueita. Pulesjärventien molemmin puolin muodostui uutta asutusta ja Maurinkylään rintamamiestontteja. Myöhemmin saman vaikutuksen jatkumona muodostui Kumpulan omakotialue. (Kotiseutumme Aitolahti 2002, 1).

Aitolahden historiaan tiiviisti kuuluvat hiilipussit (kuva 2) olivat läsnä historiassa myös kunnan viimeisinä itsenäisinä vuosina. Gustaf von Numers suunnitteli vuonna 1965 kunnalle oman vaakunan (kuva 5), johon ikuistettiin hiilipussien muoto. (Kivikuru 2016, 7-8).

KUVA 5. Aitolahden vaakuna. (Kotiseutumme Aitolahti 2002, 1).

Vanhan Aitolahden kunnan kehityksen kannalta merkittävä askel oli tien numero 9 rakentaminen. Tiehanke toteutui 1970-luvulla, jolloin kyseinen Tampereelta Jyväskylään suuntaava tie saatiin ylittämään Aitolahden järvimaisemat. (Kotiseutumme Aitolahti 2002, 1).

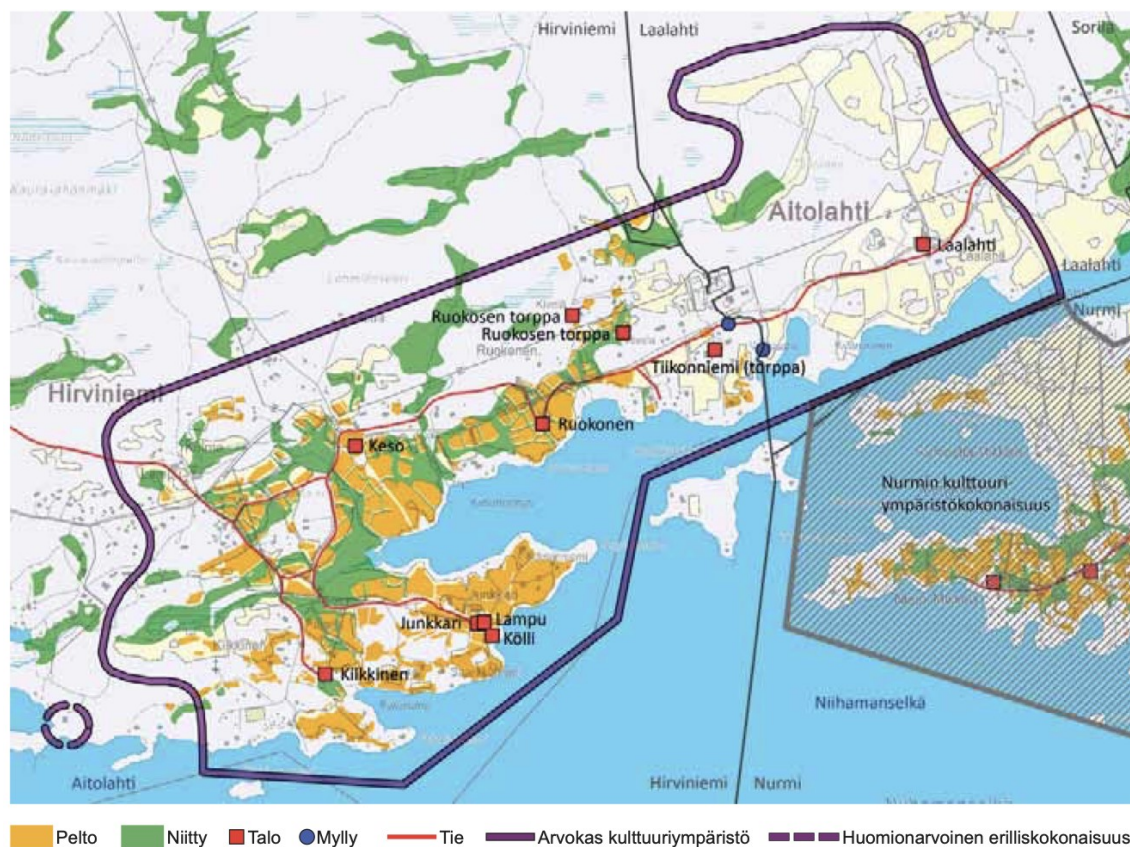
4 BJÖRKNÄSIN TILAN HISTORIA

KUVA 6. Huvilan ja muiden osiossa mainittujen rakennusten sijaintikartta.
Pohjakartta Oskari-karttapalvelu.

Björknäsin tilan maa-alueet ovat olleet alun perin osa Kiikkisen tilaa, joka oli Hirviniemen suurin ja vaurain. Vuosikymmenien kuluessa Kiikkisen vauraus vähitellen kuitenkin vähentyi verrattuna toisiin taloihin. Tämä vaikutti isojaon toimituksessa annettaviin pinta-aloihin, minkä seurauksena nykyinen Björknäsin alue liitettiin virallisesti Kiikkisen tilaan. Isojaossa Kiikkinen sai maata 223 hehtaaria sekä kaksi kolmasosaa Tiikonniemen torpasta, jonka pinta-ala oli 43 hehtaaria. Myöhemmin Björknäsiksi nimetyn tilan maa-alueiden liittyessä Kiikkiseen, ulottui sen maaomaisuus Näsijärven rantaan saakka. (Ruokonen 1993, 7-8).

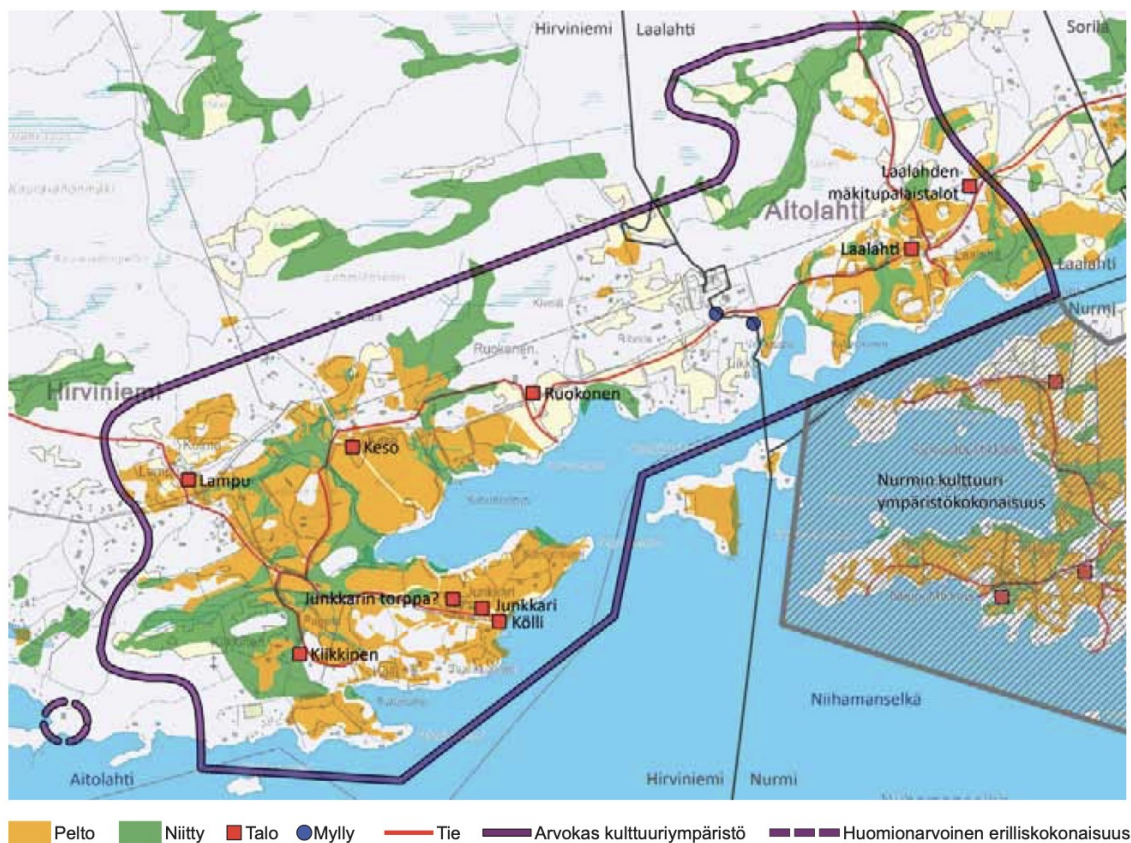
Kiikkiselle kuuluvat pellot olivat 1700-luvulla Björknäsin ja Ensilään ulottuvalla niemikkeellä. Pellot eivät karttakuvan (kuva 7) mukaan aivan ylettyneet huvilan rakennuspaikalle, mistä voidaan päätellä kyseisen kohdan olleen tuohon aikaan metsää. Asutusta oli 1700-luvulla vielä huomattavasti vähemmän ja asuinrakennukset olivat kaukana toisistaan – poissulkien ryhmäkylä, jonka muodostivat Junkkari, Lampu ja Kölli. (Tampereen kaupunki 2015, 168).

KUVA 7. Aitolahden 1700-luvun tilanne. (Tampereen kaupunki 2015, 168).

Kiikkinen mainitaan maakirjoissa verovelvolliseksi Otavalan rusthollille. Kun Otavalan ja Hatanpään omistajaksi vaihtui vuonna 1758 maaherra Hans H. Boije, aloitti hän järjestelmällisen toiminnan sukuoikeuden menettäneiden tilojen omistusoikeuden lunastamiseksi takaisin itselleen. Tämä toteutui siten, että hän maksoi lain määräämän kolmen vuoden verovelat tiloista. Näin Kiikkinen ja nykyisen Björknäsin maa-alueet siirtyivät Hatanpään omistukseen. (Ruukonen 1993, 8).

1800-luvulle tultaessa Kiikkisen pellot ylettyivät jo aivan Björknäsin huvilan nykyiselle etupihalle asti (kuva 8). Kuitenkin talon kohdalla oli vielä todennäköisesti metsää. (Tampereen kaupunki 2015, 169).

KUVA 8. Aitolahden 1800-luvun tilanne. (Tampereen kaupunki 2015, 169).

Nykyinen Björknäs, useiden muiden Aitolahden rantojen tiluksien tapaan, kuului 1800-1900 vuosisadan vaihteen aikaan edelleen Hatanpään kartanolle (Alajoki 1994, 75). 1900-luvulle tultaessa maapalstoja alettiin kuitenkin myydä huvilasukkaille (Kivikuru 2016, 40).

Hatanpään kartanon nuori isäntä, agronomi Fredrik Idman, lunasti kartanon perintöosat sisaruksiltaan vuonna 1904. Saadakseen kaikki perintöosat itselleen, tarvitsi hän hankkeen rahoittamiseksi rahaa muualta. Tätä varten Idman alkoi selvittämään varakkailta Tamperelaisilta porvarisäätyyn kuuluilta henkilöiltä kiinnostusta rantatonteista Aitolahdella, jossa pääsisi harjoittamaan vallitsevan muodin mukaista huvila-asumista. Etuna alueessa oli kilometrien mittainen rantaviiva ja Mustalahden sataman läheisyys. Ensimmäisenä oli vuorossa juuri Kiikkisen rannat, josta tehtailija ja farmaseutti Oskar Björkell osti 8.9.1904 oman osansa Björknäsin huvilaa (kuva 9) varten. (Kivikuru 2016, 40). Björkell osti tontin huvilalleen 4 800 markan (24 867 euron) kauppahintaan. Tontti oli pinta-alaltaan 5,6 hehtaaria ja noin puolet siitä oli peltoa. Aitolahden talot ja niiden omistajasuvut -

kirjan kirjoittajan Pertti Ruokosen mukaan, Björknäsin huvilaa pidettiin yleisesti seudun komeimpana. (Ruokonen 1993, 11).

Björkell nimesi muodostuneen tilan sukunimensä mukaan Björknäsiksi (Jaakkola 2008, 16). Tilojen nimeäminen omistajan sukunimen mukaan on ollut tavallista jo esikristilliseltä ajalta asti. Nimet ovat jääneet usein talojen kutsumanimiksi aina tähän päivään saakka. (Arajärvi 1954, 80).

Tilan ostajalla Oskar Björkellillä oli farmaseutin työn lisäksi useita erilaisia tehtaita työuransa aikana. Hän perusti kahvinlisäketehaan Tampereelle Nalkalantorin läheisyyteen vuonna 1877. Lisäksi Björkell sai sekä väkiviiniatehtaan että konjakki-kaupan oikeudet vuonna 1875 yritysten edellisen johtajan menehdyttyä. (Voionmaa 1932, 94-98, 622-624). Björkell toimi muun työuransa lisäksi myös Tampereen kaupungin valtuutettuna (Voionmaa 1935, L 7).

Usein tulevat huvilan omistajat viettivät useampia kesäkausia valitsemissaan kesäpaikassa ennen oman huvilarakennuksensa rakentamista. Majoittuminen tapahtui yleensä omaksi ostetussa vanhassa torpassa tai asumalla vuokralla maa-taloissa. On todennäköistä, että Oskar Björkell toimi vastaavalla tavalla, sillä hän on merkitty Hirviniemen kesäasukkaaksi jo vuonna 1901, eli kolme vuotta ennen Björknäsin tontin ostamista. (Valanto 2001, 39).

Suurikokoinen kaksikerroksinen Björknäsin huvila rakennettiin tontin korkeimmalle kohdalle, metsittyneen niemen kärkeen. Rakennus edustaa uusrenessanssiin pohjautuvaa nikkarityyliä, mutta siihen on käytetty myös joitain jugendtyyliin pohjautuvia nyansseja. (Jaakkola 2008, 16). Tyyllisuuntauksista kerrotaan lisää selvityksen ”6 Rakennusten arkkitehtuuri”-osuudessa.

KUVA 9. Björknäs in huvila 1900-luvun alussa. N.d. Kuvaaja:
William Lomax. Tampereen museot.

Samana vuonna (1904) kun Björkell osti Björknäs in tilukset, myös naapuritontti myytiin Hatanpään kartanon toimesta liikemies Gösta Sumeliukselle ja hänen puolisolleen (Alajoki 1994, 75-76). Sumelius osti 7 000 markalla (36 265 eurolla) 7,5 hehtaaria käsittävän tilan, johon hän rakennutti 10-huoneisen huvilan. Tila on myöhemmin ollut Lapinniemen tehtaiden työntekijöiden virkistyskäytössä ja sinne on rakennettu lisärakennuksia majoittumiseen. (Ruokonen 1993, 11).

Birger Federleyn suunnittelema tummahirsinen ja kymmenen huoneinen Pirttilä rakennettiin jo ennen maakauppoja tontille vuonna 1902 (Alajoki 1994, 75-76). Naapurihuvilat eroavat tyyliltään melko suuresti, vaikka ovatkin rakentuneet Hirviniemeen samoihin aikoihin. Pirttilä (kuva 10) on mahtipontinen ja omaa kansallisromantiikan piirteitä, kun taas Björknäs (kuva 11) on pitsihuvilamainen ja paljon koristeellisia yksityiskohtia omaava rakennus.

Vaikka Björknäs in huvilassa voi havaita joitakin jugend-tyylin piirteitä, se edustaa enemmän 1800-1900-luvun vaihteen suosittua nikkarityyliä. Kun siirryttiin 1900-luvulle, alkoi Suomessa yleistyä jugend-suuntaus, joka huvilarakentamisessa keskittyi tummiin hirsihuviloihin. Naapurissa sijaitseva Pirttilän huvila (kuva 10)

edustaa tätä suuntausta. Suuntauksen muutos vuosisadan vaihteessa johtui osittain nuorista arkkitehdeistä ja taiteilijoista, jotka innostuivat suunnittelemaan itselleen hirsihuviloita ja erämaa-ateljeita vierailtuaan Vienan Karjalassa. He ammensivat inspiraatiota karjalantaloista ja muista hirsirakennuksista sekä Ruotsin kautta saapuneesta länsimaisesta vaikutuksesta. (Kivinen 1982, 30).

KUVA 10. Birger Federleyn suunnittelema Pirttilä.

Kuva: Tampereen museot. (Valanto 2001, 43).

KUVA 11. Björknäsin huvila. (Kuva: Melina Avelin 2023).

Myöhemmin 1920-luvulla huviloita oli alueella jo huomattavasti enemmän. Kiikkisestä lohkottiin jopa 20 tonttia asutuskäyttöön, mutta kartalle (kuva 12) on merkitty vain kulttuuriympäristöllisesti arvokkaimmat. (Tampereen kaupunki 2015, 170). Tiestö on muuttanut hieman reittiään 1800-luvun karttaan (kuva 8) verrattuna, mutta Björknäsin tontille ei vielä 1920-luvulla kulkenut kunnollista tietä. Itse huvilan pihapiiri oli niittyä. Kartalta huomattavaa on myös Aitolahden kirkon rakentuminen vuonna 1928.

KUVA 12. Aitolahden 1920-luvun tilanne. (Tampereen kaupunki 2015, 170).

1950-luvulla talojen määrä lisääntyi huomattavasti (kuva 14). Se johtui suurelta osin siitä, että loma-asumiskulttuuri laajeni tamperelaisten keskuudessa. (Tampereen kaupunki 2015, 171). Tieolosuhteet alkoivat heijastaa uudestaan 1800-luvun tilannetta (kuva 8), kun tienhaarat lisääntyivät ja johtivat omiin pihateihin kohti rakennuksia. Myös Björknäsin huvilalle johtaa oma pihatie eikä talon alue ole enää niittyä.

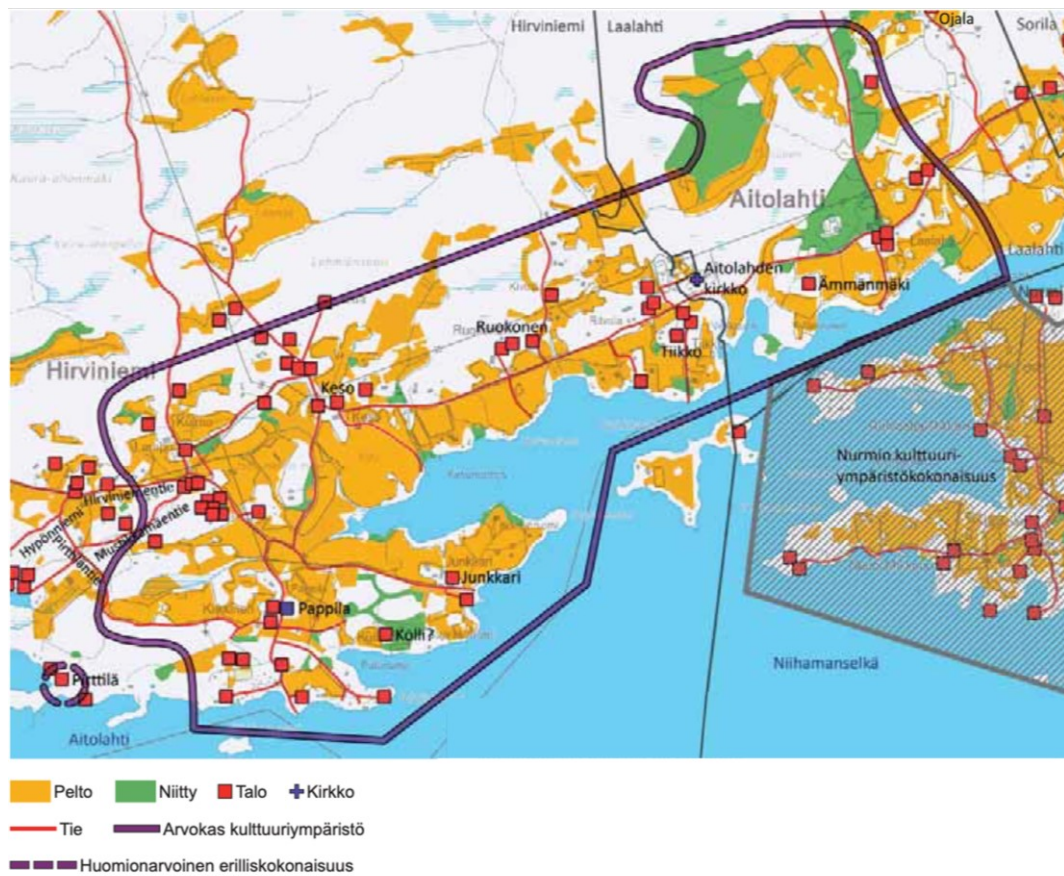
Vuoden 1953 peruskartassa (kuva 13) niemenkärki, jossa Björknäsin huvila sijaitsee, on nimetty Björknäsinniemi. Paikka tunnetaan nykyisin Pättinniemenä (Kouko ym. 2015, 87). Aitoniementien ja rannan väliset alueet ovat toistaiseksi säilyneet pääosin viljelyksessä, mutta Näsijärven rantaviivassa on metsää.

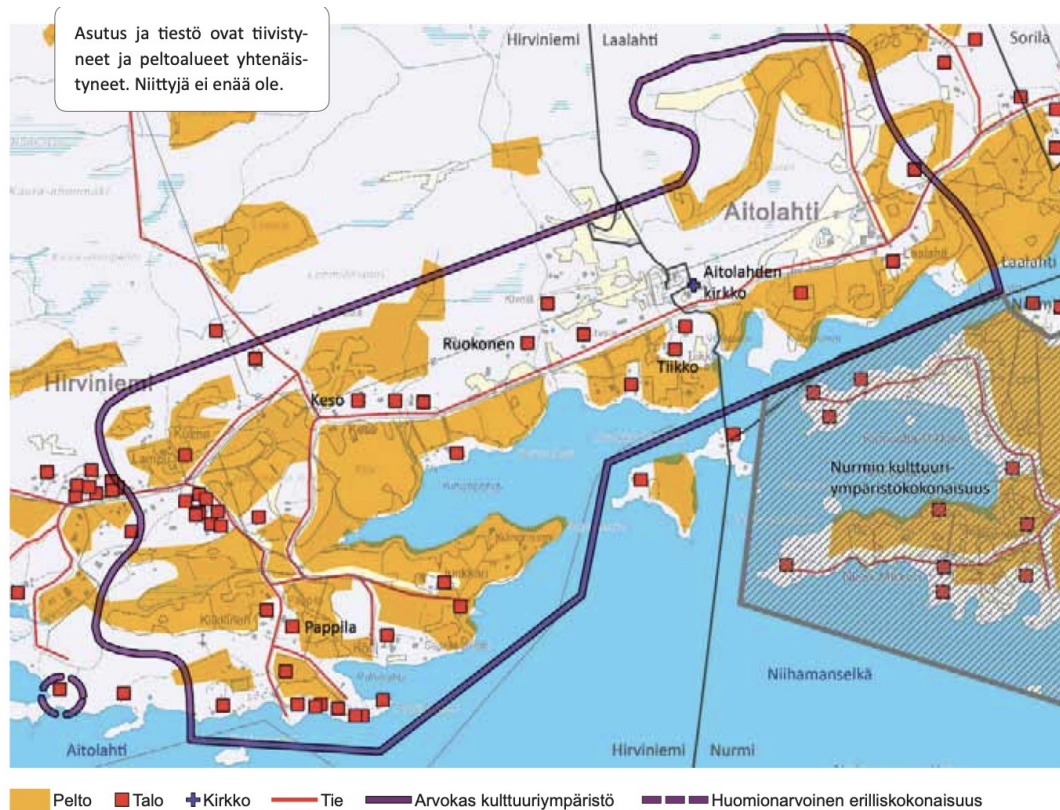
KUVA 13. Ote Aitolahden vuoden 1953 peruskartasta.

(Kouko ym. 2015, 87).

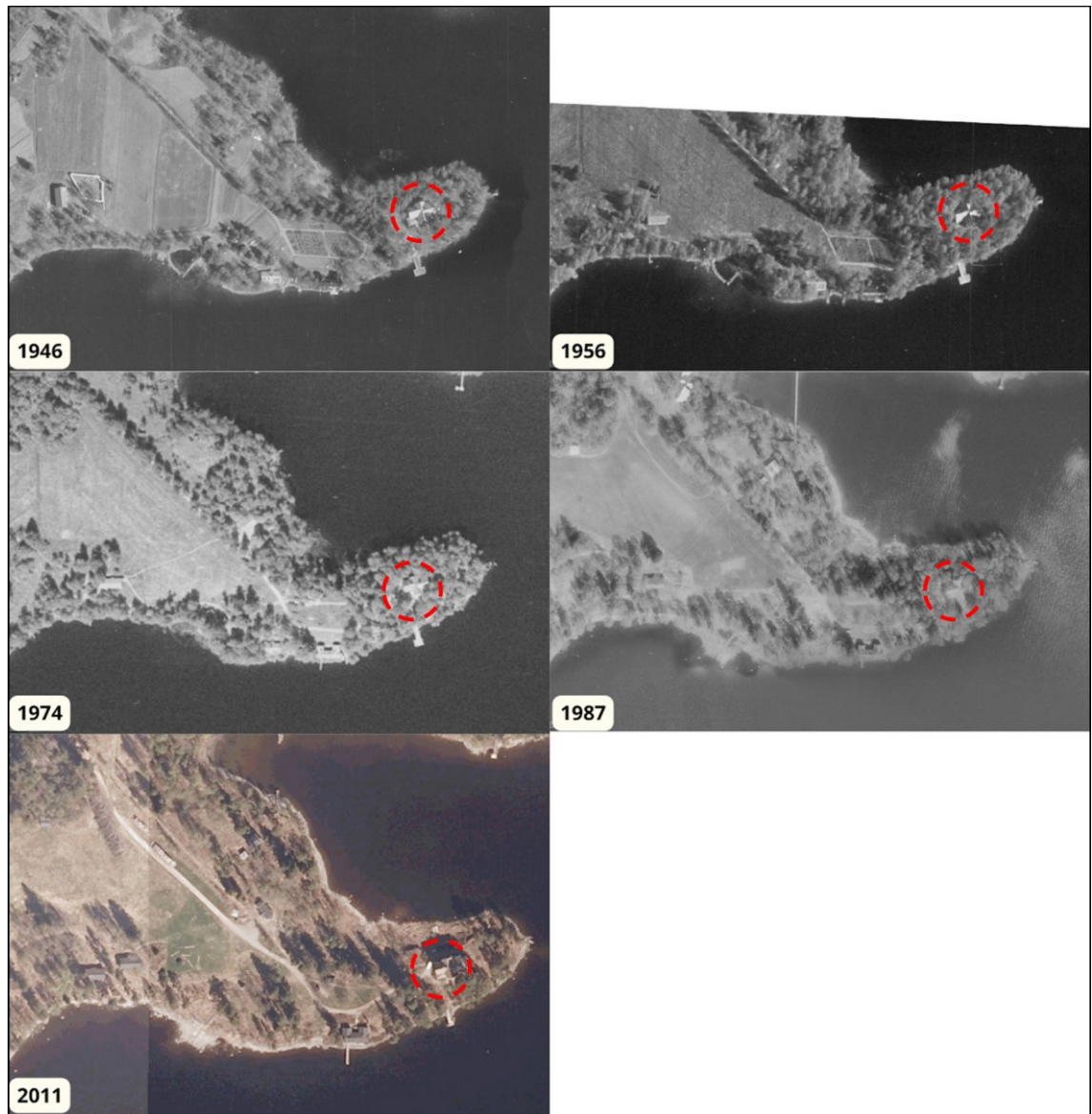
Asutus ja tieyhteydet tiivistyivät 1970-luvulla, ja samalla peltoalueet muodostuivat yhtenäisemmiksi sekä laajemmiksi kokonaisuuksiksi (kuva 15). Björknäsin huvilan naapurustossa alettiin rakentaa yhä enemmän rakennuksia, mikä johtui lomatuksen luonnollisesta keskittymisestä lähelle rantaviivaa. Asutus oli tiiveintä Lampu-nimiseltä tilalta länteen. (Tampereen kaupunki 2015, 172). Lampu on nimetty kartalle kuvassa 12.

KUVA 14. Aitolahden 1950-luvun tilanne. (Tampereen kaupunki 2015, 171).

KUVA 15. Aitolahden 1970-luvun tilanne. (Tampereen kaupunki 2015, 172).

KUVA 16. Björknäsin alueen ilmakuvat 1946-2011, joissa huvila merkitty punaisella ympyrällä. Pohjakuvat Oskari-karttapalvelu.

Pihapiirin muutoksia voidaan tarkastella myös ilmakuvien avulla. Kaikista eri vuosikymmeninä otetuista kuvista (kuva 16) on havaittavissa selkeästi huvilarakennus ja siihen liittyvä ranta sauna. Ainostaan laiturit ovat vuosien varrella selkeästi vaihtuneet näillä rakennuksilla. Vuoden 2011 kuvasta löytyy lisäksi 1990-luvulla rakennettu wc-rakennus. Pihapiirin tiet ovat myös pysyneet samankaltaisina kaikkien kuvausvuosien aikana.

4.1 Huvilakulttuuri

Vuosisadan vaihteessa ja 1900-luvun alussa Aitolahti oli kesäisin tamperelaisen herrasväen suosiossa, ja laivaliikenne kaupungista Näsijärven rannoille oli vilkasta. Tästä johtuen rantaviivan läheisyyteen rakentui useita huviloita. Aluksi huviloille kuljettiin sukujen omilla kulkuvälineillä ja myöhemmin laivayhtiöiden omistamilla höyrylaivoilla. Vesireitin käyttäminen sopi hyvin matkan tekoon, sillä maantiet olivat hankalakulkuisia ja mutkaisia. Loppupuolella 1920-lukua laivalippu (kuva 17) Aitolahteen maksoi ensimmäisessä luokassa viisi markkaa (1,79 euroa) ja toisessa luokassa viisikymmentä penniä vähemmän (1,61 euroa). Laitureita, joissa laiva pysähtyi matkalla Aitolahdelta Tampereelle, oli lähes kolmekymmentä. Yksi näistä laitureista oli Klingendahl eli Pättinniemi. Matka alkoi paikasta, jota nykyään kutsutaan Olkahiseksi, ja kesti kokonaisuudessaan noin kaksi tuntia, kun laiva saapui Tampereen Kortelahteen. (Alajoki 1994, 74, 88-89).

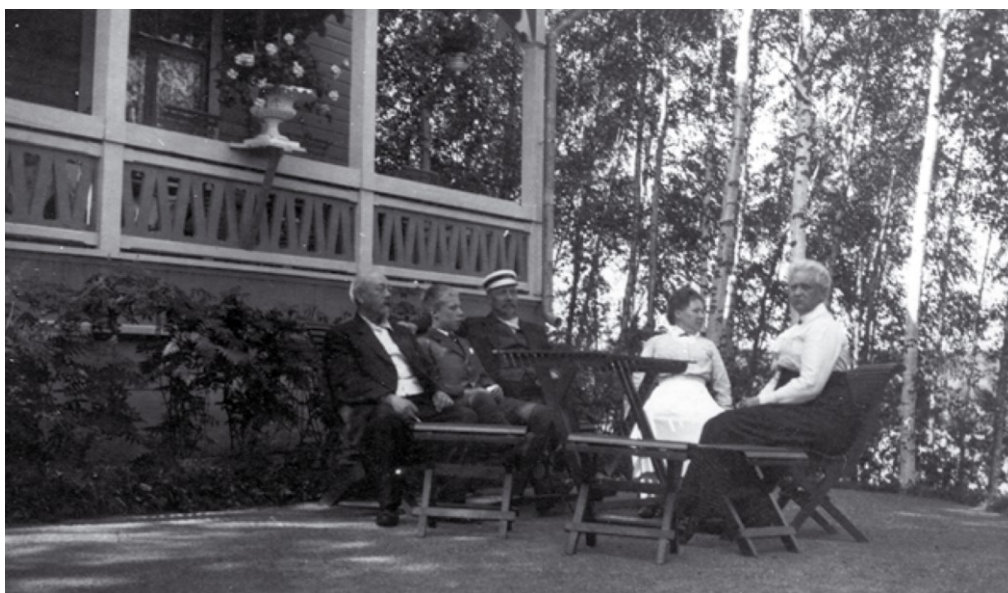

KUVA 17. Laivalippuja 1940 ja 1950 luvuilta. (Valanto 2001, 74).

Huvilatontteja Aitoniemessä markkinoitiin Tampereen alueella ilmestyvässä Aamulehdessä 29.1.1910 seuraavasti: "Aitoniemen Pietilässä myydään valmiiksi suunniteltuja, erisuuruisia lohkotiloja ja huvilapalstoja kohtuhinnoilla, muutamia hyvinkin halvalla. Puolen tunnin laivamatka Tampereelle, jonne talon oma laiva välittää liikettä ensi keväästä alkaen 4 á 5 kertaa päivässä. Lähemmin Pietilän talossa, jonne on Aitolahden kautta telefoni." (Valanto 2001, 38).

Vuonna 1911 ilmestyneessä Otavan Tietosanakirjassa huvila-asutus määritellään seuraavasti: ”Väestön yhä edistyvä keskittyminen kaupunkeihin on vastavaiikutuksena aikaansaanut kaupunkilaisten siirtymisen huvilaryhmiin kaupunkien ulkopuolelle, paikkoihin, joilla on tai joille luodaan sopivat kulkuyhteydet keskuksen kanssa. Kaupungin laajetessa tällainen huvila-asutus voi sulautua kaupungin kanssa sen erikaupungiksi.” (Valanto 2001, 32).

Vuoden 1915 loppuun mennessä oli rakennettu ainakin 57 huvilaa Nurmen, Sorilan, Hirviniemen, Aironiemen, Värmälän, Kämmenniemen, Uskalin ja Paavolan alueille. Tämän lisäksi Messukylän verotusluetteloista vuodelta 1914 löytyy 23 nimetöntä, todennäköisesti vuokramaalle rakennettua huvilaa, joiden omistustiedot olivat osittain puutteellisia. Myös täysin rekisteröimättömiä huviloita saattoi olla todellisuudessa huomattavasti lisää. (Valanto 2001, 39).

KUVA 18. Björknäsin huvilalla kesäaikaan 1910-luvulla. Kuva: Tampereen kaupungin arkisto. (Jaakkola 2008, 16).

Suomalaiseen huvilakulttuuriin kuului tuohon aikaan tapa muuttaa kolmeksi kuu-kaudeksi pois meluisesta ja likaisesta kaupungista. Huviloille asetuttiin usein kesäkuun alussa ja sieltä poistuttiin syyskuussa. Tämän perinteet juuret ovat saaneet alkunsa jo 1600-1700 -luvulla, kun pohjoismaalaiset yläluokkaan kuuluvat ihmiset vetäytyivät viettämään kesänsä kartanoihinsa maalaismaisemiin. Kyseisen valistusajan ajatusmaailmaan kuului luonnon arvostus ja puutarhojen pito. Siksi juuri 1700-luvulla Suomeen levisivät monet nykyään tavalliset hyötykasvit

kuten hedelmäpuut, vihannekset ja perunat. Nämä valistusajan seikat yhdistettynä 1800-luvun romantiikan ajattelutapaan maalaiselämän ihannointi toimivat suorana jatkumona 1900-luvun alun huvilakulttuuriin. (Saloniemi, Jaatinen & Hämeen museo 1994, 21). Huviloille muutto kesän ajaksi säilyi perinteenä aina 1970-luvulle asti (Kivikuru 2016, 40).

Muutto kesäksi huvilalle vaati asukkailta paljon järjestelyjä. Huviloilla harvoin varastoitiin tarvittavia varusteita talven yli, joten muuttokuormat olivat suuria. Mukaan piti ottaa vaatteiden lisäksi esimerkiksi liinavaatteet, huonekalut, astiat, pöytähopeat, ruokatavarat sekä tyhjät mehu- ja hillopurkit. Laivassa nähtiin joskus myös musiikin harrastajien mukana isojakin soittimia, kuten pianoja. Muutto tapahtui usein lasten koulunkäynnin mukaan. Lapsilla ei ollut pakottavaa tarvetta käydä kesän aikana kaupungissa, mutta työssäkäyvät saattoivat matkata Tampereelle päivittäin. Reittilaivoilla kulki ihmisten lisäksi myös posti ja ruokatilaukset. (Saloniemi ym. 1994, 29, 32).

Vallinneesta huvilakulttuurista kertoo se, että laivojen liikennöinnin aikataulut olivat suunniteltu pitkälti huviloiden varakkaiden omistajien mukaan. Tehdastyöntekijöille ne sopivat huonommin. Koska huvila-asukkaat kävivät keskellä päivää hoitamassa asioitaan kaupungissa, aamulaivalla ei ehtinyt tehtaan työvuoron ja iltapäivällä laiva lähti ennen työpäivän päättymistä. (Kivikuru 2016, 38).

KUVA 19. Aitolahti laiva ja sen matkustajia. Kuva: Juha Holmstén-Heiniö. (Saloniemi, Jaatinen & Hämeen museo 1994, 25).

Laivamatkustus syntyi alun perin maaseudun ja kaupungin elinkeinoelämän vuorovaikutustarpeiden tyydyttämiseksi. 1930-luvun pulavuosista selviytyttyä kasvava linja- ja kuorma-autoliikenne vähensivät laivaliikenteen kannattavuutta. Huvila-asukkaiden tarpeiden vuoksi laivaliikenne säilyi kuitenkin sotavuosien yli. Lopulta henkilöautojen lisääntyessä laivayhtiöt alkoivat myydä laivojaan tai poistaa niitä käytöstä vuodesta 1945 lähtien. (Valanto 2001, 76-78). Laivaliikenne jatkui pienimuotoisena 1970-luvulle asti. Silloin Hirviniemeä kierteli Aitolahti-laiva, alun perin s/s Laine (kuva 19). (Kivikuru 2016, 37).

Huvilakulttuuri alkoi keskiluokkaistumaan 1950-luvulta lähtien. Tämän myötä huvila-sana vaihtui vähitellen mökki-sanaksi. Samalla yleistyivät myös työväen ja urheiluseurojen yhteisöomisteiset huvilarakennukset, joksi myös Björknäsin huvila (kuva 18) muuntui Klingendahlin tehtaan työntekijöiden saadessa paikka omakseen 1950-luvun vaihteessa. (Kivikuru 2016, 44).

4.2 Sisällissodan aika Aitolahdella

Aitolahden sijainti oli sisällissodan aikaan keskeinen ja maailman tapahtumat vaikuttivat hetkellisesti suuresti aiemmin rauhalliseen ja kaupungista etäiseen maalaisalueeseen. Alueen asukkaiden asennoituminen kahden eri armeijan tukijoihin ja vastustajiin jakautui pitkälti yhteiskunnallisen aseman perusteella. Talolliset tukivat lähtökohtaisesti valkoisia ja niin sanotut pieneläjät taas punaisia. (Kivikuru 2016, 53).

Yhdet rajuimmista sisällissodan taisteluista käytiin Tampereella maaliskuussa 1918. Lopulta valkoisten voittama Tampereen taistelu oli yksi sodan suurista käännekohdista. Tampereen taistelun ensimmäisiä yhteenottoja käytiin Aitolahdella maaliskuussa 1918. Sitä ennen jo tammikuussa Tampereen suojeluskunnan osasto pyrki vetäytymään Aitolahden ja Kangasalan kautta Pohjanmaalle valkoisten päävoimien luo. Matkalla Tampereelta joukot suuntasivat jään yli, todennäköisesti Björknäsin pihapiirin läpi tai sivuten sitä, Kiikkisen talolle keskellä yötä. (Kivikuru 2016, 48-49).

Huhtikuussa 1918 Aitolahdella paossa olleet perheet palasivat vähitellen takaisin kaupunkiasuntoihinsa. Molemmat armeijat olivat kuitenkin tuhonneet useita asumuksia ja sodan jättämät jäljet näkyivät Aitolahdella pitkään sen päätyttyä. Sotaan liittyvistä asioista ei kyläläisten keskuudessa puhuttu ääneen lähes ollenkaan, mutta se vaikutti silti naapuruussuhteisiin ja olettamuksiin ihmisistä, jotka kannattivat sodan aikana eri puolia. (Kivikuru 2016, 53).

4.3 Talvisodan aika Aitolahdella

Talvisodan sytyttyä Aitolahden väkiluku moninkertaistui, sillä Tampereen kaupunkiasukkaat muuttivat sisällissodan tapaan alueelle niin vakituisten asukkaiden kuin huvila-asukkaiden luokse pommituksia pakoona. Yhteen huoneeseen usein majoitettiin yksi perhe, mutta välillä jouduttiin asumaan jopa tiiviimmin. (Kivikuru 2016, 81).

Sodan aikana Aitolahden kanta-asukkaiden ja kesähuvilan herrasväen elämät kohtasivat toisiaan paljon enemmän kuin aiemmin. Kaikki tarvitsivat toistensa apua erilaisissa arkisissa askareissa, sotaan osallistuvien aikuisten ja tilojen hevosten ollessa rintamalla. Lisäksi yhteinen huoli tulevaisuudesta oli läsnä kaikkien ajatuksissa. Björknäsin huvilassa Fabian Klingendahlin tytär ja silloinen Klingendahlin tehtaan toinen omistaja Estrid Klingendahl-Pellas piti säännöllisesti ompeluseuraa, jossa kudottiin sukkia ja päähineitä sotarintamille lähteville. Paikallisväki lähti projektiin mukaan innokkaasti, sillä Klingendahl-Pellas järjesti langat ompeluseuran käyttöön itse. (Kivikuru 2016, 81).

4.4 Omistajasuku Klingendahl

Tampereen muuttuessa tehdaskylästä suurkaupungiksi 1800-luvun loppupuolella, yksi huomattavimmista uusista Tampereen villatehtaista oli Klingendahlin tehdas eli Aktiebolaget F. Klingendahl & C:o Osakeyhtiö (myöhemmin Klingendahl O.Y.). Kauppias ja myöhemmin kauppaneuvokseksi nimetty Fabian Klingendahl (kuva 20) perusti tehtaan vuonna 1893. Pispalassa sijainnut ”Tampereen puuvilla- ja villatavaratehdas” työllisti alkuaikoina 20 työntekijää, mutta sen siirtyessä Tampereen keskustaan Hallituskadulle vuonna 1896 työvoiman määrä kaksinkertaistui. (Voionmaa 1932, 54).

KUVA 20. Tehtailija ja Kauppaneuvos Fabian Klingendahl.
(Voionmaa 1932, 811).

Myöhemmin tehdas siirtyi kasvaessaan Tampereen keskustan eteläosaan. Vuonna 1906 tehtaalle rakennettiin suuri oma kehräämö ja päätuotteeksi muodostui kampalankatuotteet. (Voionmaa 1932, 54-55).

Klingendahl osti Björknäsin tilan sukunsa kesäasunnoksi. Omistajanvaihdon tapahtuessa Björknäsistä alettiin käyttämään myös nimitystä Pättinniemi. (Saloniemi ym. 1994, 21). Huvilaa kuitenkin kutsuttiin kylällä asukkaiden toimesta ”Linkuksi” (Kivikuru 2016, 82-83). Nimitys ”Linkku” saattaa tulla perheen sukunimestä ja yrityksen nimestä Klingendahl.

Aitolahden ollessa pieni ja eristyksissä muista asutusalueista, kantatilojen asukkaat olivat vuosikymmeniä pääosin samaa sukua keskenään. Usein, kun talo myytiin, uudet asukkaat olivat vähintäänkin naimisissa tai muuten sukua talon alkuperäisille omistajille. (Ruokonen 1993, 2). Näin kävi myös Björknäsin tilan kaupoissa, sillä vuoden 1920 Messukylän kunnan verotusluettelon ja henkikirjan mukaan huvilan alkuperäisen omistajan Oskar Björkellin lähimpiin perillisiin kuului tytärpuoli Gerda Josefina Klingendahl (Messukylän kunnan Verotusluettelo vuoden 1920 tuloista sekä henkikirja v. 1920 1921).

Kesän huvila-asutus toi Aitolahden kylän asukkaille lisätienestejä ja töitä. Esimerkiksi Ruokosen tilalta tuotiin kesäisin Klingendahleille kalaa, tinkimaitoa ja muita tuotteita pienellä moottoriveneellä. Kauppa ei kuitenkaan rajoittunut pelkästään sesonkiin, vaan talvisin huviloille kuljetettiin jääteitse halkoja tulevan kesäkauden varalle. (Kivikuru 2016, 40).

Huvilaelämää pidettiin kyseiseen aikaan niin sanotun herrasväen seurapiirin sosialisoinnin keinona. Isoja juhlia Aitolahden alueella pidettiin esimerkiksi Keson ja Kulkkaan tiloilla. Kaikki huvila-asukkaat eivät kuitenkaan osallistuneet yhteisiin juhliin. Esimerkiksi Pättinimeä asuttaneen Klingendahlin suvun toinen tehtaanomistaja, ylevänä hahmona tunnettu Rolf "Poope" Klingendahl, oli tunnettu tästä. (Kivikuru 2016, 41).

Kauppaneuvos Fabian Klingendahl menehtyi 85 vuoden ikäisenä 16.9.1937 (Tamperelaisen suurtehtaan perustaja 1952). Tehtaan omistajan kuoltua ja kahden muun hänen lapsensa kohdattua ennenaikaisen kuoleman, siirtyi tehdas viimeisen elossa olevan lapsen Estrid Klingendahl-Pellaksen hallintaan. Hän johti tehdasta yhdessä yhtiön toimitusjohtajaksi nimetyn puolisonsa Lauri Pellaksen kanssa. (Rajan taakse 1975). Samalla huvilan omistus siirtyi samoille henkilöille.

Pättinniemen omistus pysyi Klingendahlin perheenjäsenillä pitkään, mutta vuonna 1949 Klingendahl Oy:n yhtiö osti koko viiden hehtaarin suuruisen huvilatilaa kauppaneuvos Fabian Klingendahlin perikunnalta. Tiloihin perustettiin yhtiön henkilökunnan lomakoti. Vierailijoiden määrä oli ensimmäisen vuoden aikana noin 300. (Raevuori 1952, 212).

Myöhemmin Pättinniemen omistuksesta käytiin kiivasta ja pitkää kiistaa, kun tehtaan toiminta lopetettiin. Monien eri vaiheiden jälkeen huvila siirtyi lopulta Tampereen seurakuntien omistukseen. (Kivikuru 2016, 107). Vaiheista lisää opinnäytetyön osiossa "5.1 Tilan siirtyminen seurakunnan omistukseen".

5 SEURAKUNNAN OMISTUKSEN AIKA

Kirkkojen, seurakuntatalojen ja kerhohuoneistojen lisäksi seurakuntien toimitiloihin on jo pitkään kuuluneet leirikeskukset. Ensimmäiset niistä olivat Tampereella Teiskon Paarlahdesta erityisesti poikatyölle 1935 hankittu Isosaari, Ylöjärven Siivikkalasta 1948 ostettu nuorten kesäkotina Mäntyniemi ja 1949 maanvaihdoissa seurakunnan hankkima Messukylän Luhtasaaren leirialue. (Silfverhuth 2013, 109).

Kaupat Björknäsin tilan ostamisesta seurakunnalle solmittiin vuonna 1971. Kaupanteko oli pitkä ja monivaiheinen prosessi, koska hinnasta päästy sopuun ensimmäisellä tai toisellakaan neuvottelukierroksella. (Kirkkohallintokunta 24.3.1971).

5.1 Tilan siirtyminen seurakunnan omistukseen

Elokuussa 1962 pidetyssä kiinteistö- ja hautausmaatoimikunnan kokouksessa käsiteltiin Villayhtymä Oy Klingendahlin tarjousta myydä Björknäsin huvila tontteineen seurakunnalle. Tutustumiskäynti alueelle sovittiin vielä saman kuukauden aikana. (Kiinteistö- ja hautausmaatoimikunta 7.8.1962). Syyskuun kokouksessaan toimikunta kävi läpi tekemiään laskelmia kiinteistön ja sen rakennuksien arvosta. Björknäsin huvila arvioitiin miljoonan markan (24 759 euron) arvoiseksi ja kaikkien rakennusten yhteisarvoksi laskettiin 5,5 miljoonaa markkaa (136 172 euroa). Kiinteistön tontin hintaa arvioitiin neljällä eri neliöhinnalla. Neliöhintoina käytettiin 200, 250, 300 ja 350 markkaa (4,95; 6,19; 7,43; 8,67 euroa) neliömetriä kohden. Edullisimmalla hinnalla kiinteistön hinnaksi rakennuksineen saatiin 16 700 000 markkaa (413 469 euroa) ja kalleimmalla vaihtoehdolla 25 100 000 markkaa (621 441 euroa). (Kiinteistö- ja hautausmaatoimikunta 4.9.1962).

Kirkkohallintokunnan kokouksessa samana vuonna oli käsitelty kiinteistö- ja hautausmaatoimikunnan tekemiä laskelmia. Niiden pohjalta seurakunnan isännöitsijä oli tiedustellut Villayhtymä Oy Klingendahilta kiinteistön hintapyyntiä, mutta omistajayhtiöltä oli vastattu, että he haluavat odottaa seurakunnan hintatarjousta. Kirkkohallintokunta valtuutti isännöitsijän sekä kiinteistötoimikunnan neuvottelemaan hinnasta välillä 16 700 000 – 19 500 000 markkaa. (413 469 – 482 793 euroa).

Näin pyrittiin säilyttämään jatkoneuvottelumahdollisuus, sillä kiinteistö- ja hautausmaatoimikunta oli kalleimmassa vaihtoehdossaan arvioinut kiinteistön hinnan 25 100 000 markkaan (621 441 euroa). (Kirkkohallintokunta 5.9.1962). Hinnasta ei kuitenkaan päästy sopimukseen ja kauppoja ei syntynyt (Kirkkohallintokunta 30.12.1970).

Kaupoista neuvoteltiin myös vuonna 1966, mutta silloin tehtaan johtoporras ei pitänyt myyntiä ajankohtaisena (Kirkkohallintokunta 16.4.1971). Tultaessa 1970-luvulle sekä kesätoiminnan että rippikoululeirien kasvavan kysynnän vuoksi seurakunnalla oli yhä suurempi tarve leirikeskuksille. Tästä syystä yhteinen kirkkovaltuusto päätti käynnistää uudet kauppaneuvottelut huhtikuussa 1971 Villayhtymä Oy:n konkurssipesän kanssa ostaakseen Björknäsin tilan. (Kirkkohallintokunta 30.12.1970).

Seurakunnan saamien tietojen perusteella Klingendahl-yhtymän pesänhoitajat olivat valmiita myymään kiinteistön ja olivat asettaneet pyyntihinnaksi 225 000 markkaa (344 963 euroa). Seurakunnan lisäksi Tampereen apulaiskaupunginjohtaja oli kiinnostunut ostamaan kiinteistön ja kaupunki oli tarjonnut siitä 150 000 markkaa (229 975 euroa). Kirkkohallintokunta päätti asettaa seurakunnan hintatarjoukseksi 200 000 markkaa (306 633 euroa) ja järjestää neuvottelun apulaiskaupunginjohtajan kanssa. (Kirkkohallintokunta 30.12.1970).

Koska kirkkohallintokunta piti kiinteistökauppojen merkitystä Aitolahden vanhan pappilan läheisyyden takia hyvin tärkeänä, he valmistelivat muistion apulaiskaupunginjohtajan kanssa sovittua tapaamista varten. Muistiossa oli lueteltuina syitä, minkä takia seurakunnan pitäisi saada ostaa kiinteistö itselleen. Erityisesti tekstissä korostettiin omarantaisen leirikeskuksen perustamisen tärkeyttä. Lisäksi muistiossa kerrottiin, kuinka Klingendahl yhtiön kanssa oli käyty neuvotteluita asiasta jo aikaisempina vuosina. Leirikeskushanketta perusteltiin myös sillä, että se hyödyttäisi suurta joukkoa kaupungin nuorisosta ja vanhuksista. (Kirkkohallintokunta 30.12.1970).

Tammikuussa 1971 käytiin neuvottelut, joissa keskusteltiin apulaiskaupunginjohtajan kanssa. Kirkkohallintokunnan kokouksessa käytiin läpi näitä neuvotteluja,

joissa seurakunnan edustajat olivat kertoneet omista syistään Björknäsin tilan ostamiseen. Apulaiskaupunginjohtaja ilmaisi ymmärtävänsä seurakunnan tarpeen, mutta selvitti puolestaan, että Kunnallisvirkamiesyhdistyksellä oli ollut jo kauan aikeissa ostaa kesäkoti. Lisäksi kaupungilta kerrottiin, että Klingendahl-yhtymän tuotantokomitea oli ottanut Tampereen kaupunkiin yhteyttä toivoen sen ostavan kiinteistön, jotta Klingendahlin henkilökunta voisi edelleen käyttää aluetta. Keskustelun edetessä apulaiskaupunginjohtaja ehdotti, että kaupunki ostaisi kiinteistön ja antaisi seurakunnille siihen käyttöoikeuden. (Kirkkohallintokunta 9.1.1971).

Kokouksen valmistelujaosto totesi, että ellei Björknäsin tilaa saada ostettua seurakunnan omistukseen, Aitolahden vanhan pappilan alueen tehokasta kehittämistä ei voida toteuttaa. Jaoston näkemyksen mukaan alueen julkisen käyttötarkoituksen säilyttäminen seurakunnalla varmistaisi myös sen, että Klingendahlin henkilöstö voisi jatkossa käyttää aluetta toivomallaan tavalla. (Kirkkohallintokunta 9.1.1971). Kirkkohallintokunta päätti tarjota alueesta edelleen 200 000 markkaa (306 633 euroa) ja lopulta voitti tarjouskaupan, minkä seurauksena kauppa toteutui (Kirkkohallintokunta 24.3.1971).

5.2 Pättinniemen kunnostussuunnitelma 1971

Jo ennen Björknäsin kiinteistön ostamista, käytiin huhtikuussa 1971 kirkkohallintokunnan kokouksessa keskustelua tilan tarvitsemasta kunnostuksesta. Kokouksessa arvioitiin, että kunnostustyöt tulisivat maksamaan noin 40 000 markkaa (61 327 euroa). Summasta suunniteltiin käytettäväksi huvilan kunnostamiseen 15 880 markkaa, joka vastaa nykyrahassa 24 347 euroa (taulukko 1). Lisäksi sauna- ja pesularakennuksen korjaamiseen oli varattu 8 660 (13 277 euroa), kasvihuoneelle 900 (1380 euroa), kahdelle parakille 3 400 (5 213 euroa) ja uudelle käymälälle 1 900 (2 913 euroa). Pihan kunnostamiseen budjetoitiin 6 640 markkaa, joka vastaa nykyrahassa 10 180 euroa (taulukko 2). Laskelmassa oli myös varattu 1 200 markkaa (1 840 euroa) mahdollisiin sekalaisiin ja yllättäviin kuluihin. Lisäksi arvioitiin tarvittavan 10 000 markkaa (15 332 euroa) irtaimiston hankintaan (taulukko 3). Näin ollen Björknäsin tilan kunnostamiseen kokonaisuudessaan arvioitiin tarvittavan noin 50 000 markkaa (76 658 euroa). Lisäksi päätettiin anoa 20 000 markkaa (30 663 euroa) wc-laitteiden hankkimiseen kirkkovaltuustolta. (Kirkkohallintokunta 7.4.1971).

Huvilan kunnostamisen kustannusarvio 1971		
Kunnostustyö	Kustannusarvio (markkaa)	nykyarvo (euroa)
10 huoneen, aulojen ja porrashuoneen seinien tapetointi, ikkunoiden ja ovien maalaus ja lattioiden korjaus	5 200	7972
Keittiön katon, seinien ja ovien maalaus	350	537
Keittiön ulko-ovi sisäoveksi	150	230
Keittiön ikkunoiden maalaus	100	153
Keittiön lattian korjaus	80	123
Keittiön hellan purkaminen ja paikkaus	200	307
Keittiön työpöytä, alakaapit ja lki-levy	790	1211
Keittiön seinäkaappi	410	629
Keittiön pesupöytä	590	905
Keittiön nestekaasuliedet ja -pullot	1400	2146
Keittiön vedenpuhdistajat	550	843
Keittiön portaan aluskomeron kunnostus	120	184
Keittiön lämminvesivaraaja	750	1150
Ullakon vesikaton tukirakenne	200	307
Peltikaton vuodon korjaus, vesikourujen ja syöksytörvien korjaus ja maalaus, paloportaiden maalaus ja vesikaton lapetikkaiden korjaus	690	1058
Koko rakennuksen ulkomaalaus	3600	5519
Päälaiturin korjaus ja maalaus	600	920
Laiturille vievien portaiden kaiteiden maalaus	100	153
yhteensä	15 880	24 347

TAULUKKO 1. Kustannusarvio päärakennuksen kunnostustöistä 1971. (Kirkkohallintokunta 7.4.1971).

Pihan kunnostamisen kustannusarvio 1971		
Kunnostustyö	Kustannusarvio (markkaa)	nykyarvo (euroa)
Lipputanko (12m) ja sen betoniperustus	690	1058
Pihavalaistus	2500	3833
Lentopallokentän kunnostus	350	536,5
Sulkapallonkentän kunnostus	350	536,5
Pysäköintialueen kunnostus	250	383
Kesämökin purkaminen	400	613
Metsän raivaus ja teiden kunnostus	2100	3220
yhteensä	6640	10 180

TAULUKKO 2. Kustannusarvio pihan kunnostustöistä 1971. (Kirkkohallintokunta 7.4.1971).

Irtaimiston hankinnan kustannusarvio 1971		
Irtain	Kustannusarvio (markkaa)	nykyarvo (euroa)
Vuoteet ja vuodevaatteet 30 henkilölle	3800	5826
Keittoastiasto ja ruokailuvälineet 70 henkilölle	1700	2606
Jakkaroita 70 henkilölle	700	1073
Pöytiä 15 kappaletta	2000	3066
Ikkunaverhot	900	1380
Urheiluvälineistö	200	307
Muut (esimerkiksi lääkekaappi, lippu ja ulkoilupöytiä)	300	460
yhteensä	9600	14 718

TAULUKKO 3. Kustannusarvio irtaimiston hankinnasta 1971. (Kirkkohallintokunta 7.4.1971).

Kustannusarvioista voidaan havaita, että huvilan osalta keittiön kunnostus oli sisätoista kaikkein kallein ja eniten korjaustöitä vaativa. Myös tilojen pintatyöt kuten tapetointi, maalaus ja lattioiden korjaus vaativat yhteensä lähes kolmasosan huvilan korjauksen budjetista.

Kun käyttötarkoitus muuttui kurssikeskuskäyttöön, irtokalusteiden määrää lisätiin huomattavasti verrattuna asuinkäyttöön. Lisäksi pihatöissä panostettiin pihapelien monipuolisuuteen leiritoimintaa varten. Liikenteen lisääntyessä oli myös tärkeää valaista ulkotiloja, jotta käyttäjät voivat turvallisemmin liikkua pihapiirissä myös pimeään aikaan. (Kirkkohallintokunta 7.4.1971). Turvallisuuksi lisäsi lisätty esimerkiksi korjaamalla laiturin, mikä mainittiin vuoden 1975 seurakunnan kiinteistökorjausluettelossa (Kiinteistökorjausluettelo 1975).

Kun kustannusarviota käsiteltiin kirkkohallintokunnan kokouksessa huhtikuussa 1971 todettiin, että mikäli budjetissa esitetyn puukäymäläratkaisun sijasta halutaan kurssikeskukseen viemäriverkosto ja sisäkäymälät, tuo se lisäkustannuksia noin 43 000 markan (65 926 euron) verran. Kyseisestä asiasta ei kuitenkaan vielä päätetty. Lisäksi kokouksessa todettiin, että tarkoituksena olisi palkata talonmiehenä ja vahtimestarina toimiva henkilö kiinteistölle. Saman henkilön tehtäviin kuuluisi lisäksi Aitolahden kirkon ja sen seurakuntasalin hoitaminen. (Kirkkohallintokunta 16.4.1971).

Samassa kokouksessa todettiin, ettei seurakunnan talousarviossa ole varattuna määrärahaa Björknäsin tilan ostamiseen. Vuoden 1970 tilinpäätös tulkittiin kuitenkin olevan jo niin pitkällä, että kyseisen vuoden tulosta voitiin pitää ylijäämäisenä. Säästön todettiin olevan noin 755 000 markkaa (1 232 645 euroa). Tästä johtuen kirkkohallintokunta päätti, että vuoden 1970 ylijäämästä voidaan varata 200 000 markkaa (306 633 euroa) kiinteistön ostamiseen sekä 50 000 markkaa (76 658 euroa) rakennuksen kunnostamiseen ja irtaimiston hankintaan. Lisäksi myönnettiin myös esityksen mukaisesti 20 000 markkaa (30 663 euroa) käymälöiden järjestämiseksi. (Kirkkohallintokunta 16.4.1971).

5.3 Seurakunnan omistuksen ensimmäinen vuosikymmen

Kirkkohallintokunnan kokouksessa maaliskuussa 1971 käsiteltiin Björknäsin tilan ostamista. Kokouspöytäkirjan liitteenä on molempien osapuolien allekirjoittama kauppakirja. Kauppakirjassa lukee: "Tällä kauppakirjalla myy ja luovuttaa Helsingin kaupungista olevan Villayhtymä Oy nimisen yhtiön konkurssipesä omistamansa Björknäs-nimisen tilan RN:o 3⁸⁹, Tampereen kaupungin Hirviniemen ky-

lässä Tampereen evankelisluterilaisille seurakunnille. Myydyn tilan kauppahinnaksi on sovittu kaksisataatuhatta (200 000) markkaa.”. (Kirkkohallintokunta 24.3.1971). 200 000 markkaa on euron nykyarvoon muutettuna 306 633 euroa.

Kauppakirjan ehtona oli, että kauppa astuisi voimaan välittömästi käteismaksun suorituksen jälkeen. Seurakunta suoritti maksun sovitusti ja kauppa syntyi. Virallisen dokumentin ovat allekirjoittaneet Villayhtymä Oy:n konkurssipesän toimiasiamies ja seurakunnan kirkkohallintokunnan puheenjohtaja sekä talousjohtaja. (Kirkkohallintokunta 24.3.1971).

Lainhuudatus kiinteistöstä suoritettiin 16.9.1971 Tampereen VI kiinteistötuomarin toimesta. Lainhuutohakemuksen perustana oli liitteenä olevat alkuperäiset kauppakirja ja myyntivaltakirja – sekä oikeaksi todistetut jäljennökset rahan maksamisesta ja molempien osapuolien suostumuksesta. (Lainhuuto 1971).

Björknäsin tila liittyi kauppojen seurauksena välittömästi Aitolahden vanhan pappilan kiinteistöön, joka kuului seurakunnan omistamaan alueeseen. Björknäsin tilan laajuus oli 5,46 hehtaaria ja sillä oli kolmen kilometrin verran rantaviivaa. Suuren huvilarakennuksen lisäksi seurakunnan omistukseen liittyi tilan toistakymmentä ajan kuluttamaa pienempää rakennusta. Niiden alustavaan kunnostamiseen kirkkovaltuusto myönsi määrärahan samalla, kun kiinteistön ostamisesta päätettiin. (Silfverhuth 2013, 109).

Alueen liittyminen Aitolahden vanhan pappilan kiinteistöön oli hyvin merkittävä tekijä seurakuntatyön kehittämisen kannalta. Pappila oli siirtynyt kesällä 1970 leirikeskuskäyttöön kirkkoherran muutettua rakennuksesta uuteen virka-asuntoonsa. Kurssitoiminnan yksi suurimmista ongelmista oli kuitenkin ollut ranta-alueen puuttuminen. Kun kurssikeskus laajeni Björknäsin tilan ostamisen seurauksena Näsijärven rantaan asti, parani tilanne huomattavasti. Näin ollen kurssikeskus pystyi palvelemaan seurakunnan jäseniä ja heidän tarpeitaan ympäri vuoden. (Kirkkohallintokunta 16.4.1971).

Leirikeskukseen saatiin lopulta 45 hengelle majoitus-, ruokailu- ja kokoontumistilat hyvin nopealla tahdilla ja ensimmäiset rippikoululeiriläiset pääsivät leirikeskukseen jo kesällä 1972. Ensimmäisenä kesänä Björknäsin vanhalla tilalla pidettiin

viisi rippikoululeiriä. Leirikeskuksen nimeksi vakiintui historiallinen nimi Pättinniemi, jonka kirkkovaltuutettu Markku Pihkala asetti nimiehdotukseksi kaupasta päätettäessä. (Silfverhuth 2013, 109).

Tampereen seurakuntien kiinteistötoimikunta päätti huhtikuussa 1971 asentuttaa huvilalle käymälät kirkkohallintokunnan esityksen mukaan. Käymälät päätettiin toteuttaa alipainejärjestelmällä toimivilla Electrolux-wc:llä. (Kiinteistötoimikunta 26.4.1971).

Kiinteistötoimikunnan syyskuun 1971 kokous järjestettiin uudella Pättinniemen leirialueella. Toimikunta tutustui kiinteistöllä sijaitseviin rakennuksiin seuravan vuoden kiinteistökorjausohjelmaa varten ja päätti huvilan ja parakkien korjauksesta. Huvilan peltikatto, ulko-ovet ja ikkunat tarvitsivat maalausta. Samalla päätettiin asentaa muovikourut ovikatoksiin, sekä tarkastaa kaikki rakennusten sähkötoiminnot. Lisäksi parakkien vesikattohuovat päätettiin uusiksi. (Kiinteistötoimikunta 23.9.1971).

Saman vuoden lokakuun kiinteistötoimikunnan kokouksessa keskusteltiin Pättinniemen pellon kunnostamisesta. Ylipuutarhuri oli neuvotellut aitolahtelaisen maanviljelijän kanssa urakan hinnasta ja sisällöstä. Paikallinen maanviljelijä oli tarjoutunut kyntämään, äestämään ja kylvämään pellon 300 markalla. (460 eurolla). Kiinteistötoimikunta piti hintaa kohtuullisena ja lähetti ylipuutarhurin sopimaan työstä maanviljelijän kanssa lisäten urakkaan pellon jyräämisen. Jyräys haluttiin tehdä kylvötyön yhteydessä, jotta ruohikon pohja tulisi kovemmaksi. (Kiinteistötoimikunta 6.10.1971).

Pellon kunnostamisen lisäksi seuraavana vuonna (1972) ulkotöitä haluttiin tehdä myös rannan osalta. Kirkkohallintokunta myönsi maaliskuussa kokouksessaan 2000 markan (2 862 euroa) määrärahan leirikeskuksen rannan hiekoittamiseksi uimarannaksi. Toivomus oli saada ranta valmiiksi kesän 1973 toimintaa varten, sillä rantaa ja sen lähialueita olisi tarkoitus käyttää vapaa-aikatoimikunnan suunnitelman mukaisesti yleisenä telttailualueena. Kiinteistöpäällikön arvion mukaan hankkeeseen kuluisi noin 1500 markkaa (2 147 euroa), joten 2000 markan (2 862 euroa) määräraha pystyttäisiin mahdollisesti alittamaan. (Kiinteistötoimikunta 6.4.1972).

Toukokuussa 1972 kirkkohallintokunnan kokouksessa käsiteltiin vapaa-aikatoimintakunnan tekemää kokonaisesitystä Pättinniemen vapaa-ajanalueen kunnostamisesta. Esityksessä kerrottiin, että toimikunta toivoi alueen hoitajan olevan aikuinen, joka pystyisi tarvittaessa vastaamaan alueen järjestyksestä seurakunnalta odotetun työn ja sen laadun mukaisesti. Tämä edesauttaisi toimikunnan näkemyksen mukaan alueen kehittämistä ja pidempiaikaista käyttöä. Toimikunta totesi vanhan pappilan rakennuksen olevan soveltumaton kuntensa vuoksi majoitautumiseen. Sen toiminta haluttiin rajoittaa ainoastaan henkilökunnan käyttöön ja huoltotiloiksi. (Kirkkohallintokunta 3.5.1972).

Käyttöveden osalta todettiin, että kaivon vesi ei riittäisi yksin edes vahtimestarin käyttövedeksi. Asia tulisi ottaa huomioon, kun alueelle suunnitellaan telttailua, sillä Näsijärven vesi ei ollut käyttökelpoista sellaisenaan. Vapaa-ajan toimikunta esitti vesijohdon johtamista telтта-alueelle asti. Lisäksi esitettiin alueen aitaamista ja tarvittavien liikenneopasteiden pystyttämistä Aitolahden tieltä lähtien. Ranta-alue esitettiin raivattavaksi tiheän puuston takia ja samalla toivottiin soralla päällystettyä polkua rantaan. Telтта-alueelle esitettiin myös keittokatoksen, käymälöiden ja rantasaunarakennuksen rakentamista, sekä roskalaatikoiden, paloturvallisuuskaluston ja ilmoitustaulun ostamista. (Kirkkohallintokunta 3.5.1972).

Seurakunnan valmistelujaosto totesi raportin pohjalta, että kiireisimmät tehtävät vapaa-aikatoimikunnan esityksessä olisivat keittokatoksen rakentaminen, alueen yleinen kunnostus ja vedenottoaikan järjestäminen. Näiden kustannuksiksi arvoitiin 8000 markkaa (11 448 euroa). Sillä katettaisiin keittokatoksen rakentaminen, vedenottoaikka pumppuineen, alueen kulkujen päällystäminen soralla, paikoitusalueiden järjestäminen ja raivaustehtävien suorittaminen. Kiinteistön kunnostamista ei pidetty enää mahdollisena seuraavaa kesää varten. Tästä syystä valmistelujaoston mukaan alue olisi seuraavana kesänä luovutettava ainoastaan seurakuntien omien työntekijöiden käyttöön. Kirkkohallintokunta hyväksyi päätösehdotuksen 8000 markan (11 448 euroa) määrärahan anomisen kirkkovaltuustolta. (Kirkkohallintokunta 3.5.1972).

Vesihuollon ongelmien käsittelyä jatkettiin maaliskuussa 1973 kiinteistötoimikunnan kokouksessa. Kokouksessa todettiin, että Pättinniemen vesi oli otettu suo-

dattimen kautta Näsijärvestä. Edellisenä kesänä oli kuitenkin tavattu vatsatauti-epidemia, jonka oli arvioitu olevan veden aiheuttama. Kaivon kunnostus nousi entistä tärkeämmäksi toimenpiteeksi. Vesilaitokselta selvitettiin kustannukset, jotka sisältäisivät pumpun, säiliön ja putken sekä kopin pumpulle ja painosäiliölle. Sähkötöineen urakan arvioitiin maksavan 6000 markkaa (7 685 euroa). Kokouksessa päätettiin, että vesijärjestely hoidetaan suunnitellulla tavalla. (Kiinteistötoimikunta 23.3.1973).

Leirikeskuksen rakennus- ja kunnostustyöt saatiin valmiiksi kesäkuussa 1972, minkä vuoksi kirkkohallintokunnan kokouksessa käsiteltiin valvojan palkkaamisen tarvetta. Valvoja haluttiin palkata mahdollisimman pian, koska leirikeskuksen odotettiin paljon vierailijoita sekä seurakunnan että kaupungin puolesta. Valvoja voisi myös osallistua pieniin kunnostustöihin ja esimerkiksi laatia alueesta kartan, asentaa tarvittavat opasteet sekä pitää henkilökortistoa alueella vierailijavieraista ihmisistä. Kokous päätti palkata alueelle valvojan kyseisen kesän ajaksi. Hänelle maksettiin kuukausipalkkaa ja hän sai matkakorvauksia polttoainekuluihin, asua alueella sekä ruokailua leirikeskuksessa. (Kirkkohallintokunta 14.6.1972).

Lokakuussa 1973 kiinteistötoimikunnan kokouksessa keskusteltiin jälleen Pättinniemen alueen kehittämisestä. Kirkkohallintokunta oli varannut tarkoitusta varten 20 000 markan (25 617 euron) määrärahan vuoden 1974 talousarvioon. Seuraavana toimenpiteenä pidettiin neuvottelua kaupungin rakennustarkastajan kanssa siitä, mitä nykyisten rakennusmääräysten puitteissa olisi kiinteistölle mahdollista rakentaa. (Kiinteistötoimikunta 25.10.1973).

Vapaa-ajan toimikunta laati ehdotuksen Pättinniemen vapaa-ajan alueen kehittämiseksi. Ehdotukset olivat seuraavia:

1. Uimaranta hiekoitettava sekä ranta-alue tasattava ja nurmetettava. Laituritalaa lisättävä. Telttailualueelle tasattava telta- ja pelialueet. Alueen keskellä oleva metsikköalue raivattava kannoista ja tasattava
2. WC- ja pesutilojen järjestely
3. Keittiökatokseen johdettava vesi alueen lähteestä
4. Alueelle hankittava pöytä-penkki -yhdistelmiä

5. Alueella olevan aittarakennuksen kunnostaminen kahvio-kioskiksi, mikä edellyttäisi sähkön-, vesi- ja viemärijohdon tekoa
6. Alueelle olisi saatava saunarakennus pesuhuoneineen sekä pukeutumishuoneet, jotka palvelisivat uimassa kävijöitä pukusuojina
7. Alueelle ehdotetaan rakennettavaksi 3 kappaletta perhekäyttöön soveltuvia majoitusmökkejä
8. Vesilläliikkumisvälineiden hankintaa
9. Määräraha asiantuntijan palkkaamiseksi tekemään alueen kokonaissuunnitelma: rakennukset, pelialueet ja saniteettitilat.

(Kiinteistötoimikunta ja vapaa-ajantoimikunta 30.10.1973).

Seuraavalla viikolla kiinteistötoimikunta ja vapaa-ajan toimikunta järjestivät yhteisen neuvottelun Pättinniemessä. Ennen kokousta kiinteistöpäällikkö oli keskustellut rakennustarkastajan kanssa. Neuvotteluissa oli käynyt ilmi, että heinäkuussa 1973 annettu uusi ulkoilulaki asetti rajoituksia ja vaatimuksia, mikäli aluetta suunnitellaan julkiseen käyttöön. Tiedon pohjalta saunan rakentamista pidettiin mahdollisena, mutta majoitusrakennusten rakentaminen voisi olla hankalampaa. Rakennustarkastajan mukaan saunarakennus saisi olla maksimissaan vain 20 neliömetrin kokoinen, jos se rakennetaan lähelle rantaa. Jos rakennuksesta haluttaisiin suurempi, tulisi sen sijaita vähintään 50 metrin päässä rannasta. (Kiinteistötoimikunta ja vapaa-ajantoimikunta 30.10.1973).

Ulkoilulain (606/1973) 3 luvun 24 §:n mukaan leirintäalue tarkastetaan hyväksymistä varten ennen käyttöönottoa kunnallisen viranomaisen tai muun määrätyn viranomaisen toimesta. Tarkastus uusitaan kolmen vuoden välein, ellei lupapäätöksessä ole määrätty lyhyempää aikaväliä. Lisäksi tarkastus tehdään, kun leirintäalueen ylläpitäjä pyytää alueen luokittelun päivittämistä korkeammalle tasolle. (Finlex 1973).

Ulkoilulain (606/1973) 3 luvun 27 §:n mukaan, jos leirintäalueen rakenteet, laitteet tai palvelutaso heikkenevät, lääninhallitus voi alentaa sen luokkaa tai peruuttaa luvan, jos alue kuuluu alimpaan luokkaan. Jos leirintäalue aiheuttaa terveyshaittoja, järjestyshäiriöitä tai ympäristövahinkoja, lääninhallitus voi varoittaa pitäjää. Jos ongelmia jatkuu, alue voidaan sulkea määräajaksi tai peruuttaa lupa. Päätös

sulkea alue tai peruuttaa lupa voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta. (Finlex 1973).

Näiden tietojen ja alueeseen tutustumisen perusteella toimikuntien mielestä sauna olisi pyrittävä sijoittamaan sellaiseen paikkaan, että se palvelisi kaikkia alueen käyttäjiä. Katsottiin, että sauna voitaisiin rakentaa kahden vanhan majan tilalle. Huonokuntoiset majat päätettiin hävittää mahdollisimman nopeasti. (Kiinteistötoimikunta ja vapaa-ajantoimikunta 30.10.1973).

KUVA 21. Vuoden 1974 ilmakekuva huvilan alueesta (huvilan sijainti on merkitty punaisella ympyrällä). Pohjakuva Oskari-karttapalvelu.

Seuraavan parin vuoden aikana seurakunnan arkistoiduissa asiakirjoissa kerrotaan Pättinniemen huvilassa tehdyistä kiinteistökorjaustoimista ja niihin liittyvistä päätöksistä. Vuoden 1978 kiinteistökorjausluettelon mukaan Pättinniemen huvilan pihaan on lisätty ulkovalaistusta järven puolelle (Kiinteistökorjausluettelo 1978). Seuraavan vuoden kiinteistökorjausluettelon mukaan rakennuksessa on tehty sisäpuolisia maalaustöitä (Kiinteistökorjausluettelo 1979). Vuonna 1979 kiinteistö- ja puistolautakunta tutustui Pättinniemen vapaa-ajal alueeseen ja totesi, että huvilan ullakkoa ei saa käyttää kokoontumistilana paloturvallisuuden vuoksi (Kirkkohallintokunta 14.6.1979). Vuoden 1980 kiinteistökorjausluettelossa mainitaan Pättinniemen huvilan sisäkorjausten jatkuminen, ikkunoiden maalaminen sekä parvekeovien sulkeminen (Kiinteistökorjausluettelo 1980).

5.4 Leirikeskus 1980-luvulla

Vuonna 1982 esiteltiin Pättinniemen kunnostus- ja käyttösuunnitelma yhdessä toisen seurakunnan leirikeskuksen Luhtaan suunnitelman kanssa. Tampereen seurakuntien omistuksessa oleville kurssi- ja leirikeskuksille ja niiden käyttösuunnitelmille asetettiin toimikunta. Kunnostus suoritettiin siinä järjestyksessä, jonka kirkkoneuvosto vuonna 1978 oli hyväksynyt. Järjestyksessä Pättinniemen ja Luhtaan leirikeskukset olivat listalla viimeisenä vuorossa. Korjaustöiden tullessa ajankohtaisiksi huhtikuussa 1982, kirkkoneuvosto nimesi Pättinniemen ja Luhtaan leirikeskusten kunnostus- ja käyttösuunnitelman laatimiseksi työryhmän, jonka tehtävänä oli esitellä suunnitelmat syyskuussa 1982. Toimikuntaan nimettiin kirkkovaltuuston puheenjohtaja, pastori, kirkkoherra, insinööri, nuorisotyön johtaja ja nuoriso-ohjaaja. (Pättinniemen ja Luhtaan leirikeskusten kunnostus- ja käyttösuunnitelma 1982).

Toimikunta aloitti työnsä käymällä Pättinniemessä kesäkuussa 1982 sekä keskustelemalla kohteesta Tampereen kaupungin rakennustarkastusviraston edustajien ja seurakunnan kiinteistöpäällikön kanssa. Toimikunta kokoontui neljä kertaa. Tilastotietona käytettiin nuorisotoimiston keräämiä arvioita leiritoiminnan asiakkailta. (Pättinniemen ja Luhtaan leirikeskusten kunnostus- ja käyttösuunnitelma 1982).

Rakennustarkastusviraston kanssa käydyissä neuvotteluissa kävi ilmi, että Pättinniemen alueelle voitaisiin rakentaa olemassa olevien tilojen tarpeita vastaavia talousrakennuksia. Mikäli kiinteistölle haluttaisiin rakentaa muita rakennuksia, niitä varten olisi haettava poikkeuslupaa. (Pättinniemen ja Luhtaan leirikeskusten kunnostus- ja käyttösuunnitelma 1982).

Rakennusten osalta toimikunta esitti suunnitelmassaan ympärivuotiseen käyttöön tarkoitettua talousrakennusta. Talousrakennuksen tulisi palvella alueen leiri- ja virkistyskäyttöä. Siihen tulisi sisällyttää keittiö, ruokailutila, saniteettitilat ja kookouhuone, sekä huoltohenkilökunnan asuntoja. Uudisrakennuksen lisäksi esitettiin korjaustoimia olemassa oleviin rakennuksiin. Lisäksi leirikäyttö haluttiin siirtää huvilaan ja kesähenkilökunta majoitusparakkeihin. (Pättinniemen ja Luhtaan leirikeskusten kunnostus- ja käyttösuunnitelma 1982).

Toimintojen osalta esitettiin leiritoiminnan lisäämistä niin, että alueella voisi toimia useampi tapahtuma samaan aikaan. Esimerkiksi rippikoululeirin kanssa samaan aikaan alueella voisi järjestää varhaisnuorisoleirejä ja perheleirejä. Myös talven aikaista retki- ja leiritoimintaa haluttiin monipuolistaa. Leiritoiminnan lisääntyessä toimikunta ehdotti camping-alueen lakkauttamista viimeistään vuoden 1983 jälkeen. (Pättinniemen ja Luhtaan leirikeskusten kunnostus- ja käyttösuunnitelma 1982).

Lokakuussa 1986 kirkkoneuvosto päätti nimittää uudelleen Pättinniemen leirikeskukselle suunnittelutoimikunnan, joka keskittyisi pelkästään Pättinniemen alueeseen ja sen kehittämiseen. Toimikuntaan nimettiin talousjohtaja, rehtori, nuorisohjaaja, kenttäsihteeri ja kiinteistöpäällikkö. Toimikunnalle annettiin tehtäväksi selvittää ympärivuotista toimintaa, uuden talousrakennuksen vaatimuksia ja vanhojen huonokuntoisten rakennusten purkamista. Selvityksessä tulisi käydä ilmi tilojen tarve, arvioitu käyttö ja käyttökustannukset. (Kirkkoneuvosto 30.10.1986).

Valmiissa kehittämissuunnitelmassa vuonna 1987 toimikunta oli kartoittanut sen hetkisen leirikeskuksen käytön ja käyttäjäryhmät, selvittänyt kyselyn avulla tarpeita ja kehittämisideoita sekä selvittänyt alueen ympäristön suunnittelunäkymiä kaupungin viranomaisten kanssa. Suunnitelman liitteenä olevassa käyttäjätutkimuksessa on annettu seurakuntalaisten kertoa omista ideoistaan ja tarpeistaan alueelle. Seurakunnan työntekijöiden ideoista nousivat esille muun muassa Aitolahden kirkon läheisyyden huomioon ottaminen, meditaatiokeskuksen perustaminen Pättinniemeen sekä poikatyön ja diakoniatyön tarpeiden kartoitus. Lapsityö oli toivonut esimerkiksi leikkipaikkoja ja -välineitä sekä pieniä mökkejä vapaaajan viettoon. Nuorisotyö oli taas tuonut esille tarpeen saada partiolaisille lisää retkipaikkoja ja järjestää viikonlopuiksi kilpailutoimintaa. Heidän mukaansa pitäisi myös jättää luonto ennalleen, kohtuullistaa osallistumismaksuja sekä järjestää ohjaajien huoneet kuuloetäisyydelle lapsien huoneista ja koulutustiloja. Lisäksi vastaajat toivoivat alueelle muun muassa mikroautorataa, venevalkamia, yhdesäolotiloja, ryhmätyötiloja ja esteetöntä kulkua. (Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Suunnitelmassa on kuvattu sen hetkistä Pättinniemeä ja sen rakennuskantaa. Vuonna 1978 valmistuneen saunan kerrotaan olevan 41 m², päärakennuksen

(huvila) 195 m² ja kahden samanlaisen parakin 78 m². Yhteensä majoitustilaa kerrotaan olevan 50 henkilölle. Vuonna 1986 kahden ja puolen kuukauden kesäkauden aikana leirejä pidettiin viisi. Aluetta käytettiin myös diakoniatyöhön ja aikuistyöhön. (Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Suunnitelmassa todetaan, että leirikeskuksella ja sen tiloilla oli varsin runsasta käyttöä ottaen huomioon, ettei niitä ollut rakennettu alun perin leirikäyttöön. Liitteenä olevasta leirikeskusten käyttötilastosta käy ilmi, että yöpymisiä oli kesän 1986 aikana kertynyt 2269 kappaletta. Kuitenkin osa rakennuksista todettiin olevan purkukuntoisia ja käyttötarkoitukseensa soveltumattomia. (Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

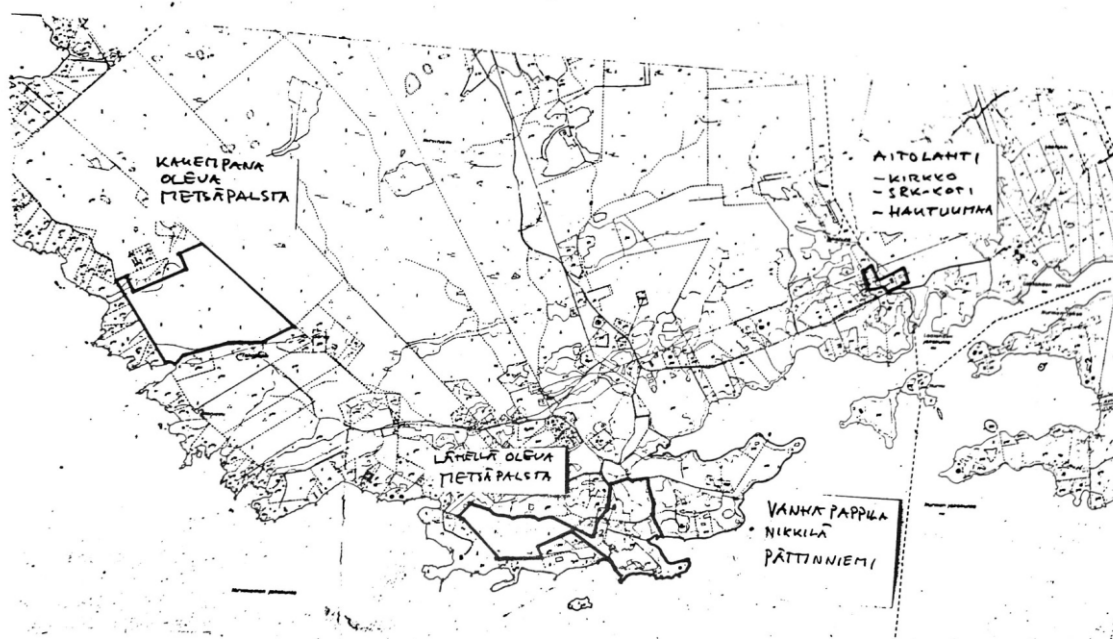

KUVA 22. Vuoden 1987 ilmakekuva huvilan alueesta (huvilan sijainti on merkitty punaisella ympyrällä). Pohjakuva Oskari-karttapalvelu.

Tutkiessaan kehittämistarpeita leirikeskuksen rakennuksille, toimikunta huomautti, että aluetta suunnitellessa oli otettava huomioon laajemmin seurakunnan omistamat lähialueet. Metsäpalstojen (kuva 22) kerrottiin mahdollistavan esimerkiksi partio- ja leirikoulutoiminnan sekä luontopolut. Suuren kenttäalueen kerrottiin sopivan monenlaisiin peleihin ja suurien tapahtumien järjestämiseen. Seurakunnan oman henkilökunnan käyttöön suositeltiin mieluummin Julkujärveä Pättinniemen sijaan. (Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Raportin kehittämissuunnitelmaosuudessa käydään läpi toiminta- ja käyttösuunnitelma, alueen kokonaissuunnitelma, taloussuunnitelma ja aikataulu. Toiminta- ja käyttösuunnitelmassa todetaan, että Pättinniemessä olisi kesällä hyvä pitää eripituisia rippikoululeirejä niin, että kerrallaan olisi käynnissä vähintään kaksi leiriä. Tällöin opetus- ja majoitustilat olisivat leiritoiminnan käytössä. Muina ajankohdina muu nuorisotyö ja seurakuntatyö voisi käyttää tiloja. Talvella lämpimät tilat tulisi varata viikonloppuisin ja koulujen loma-aikoina rippikoulu- ja nuorisotyöhön, mutta muut seurakunnan toiminnat voisivat käyttää tiloja arkipäivisin. Selvityksessä todetaan, että leirikeskus tarvitsee ainakin kaksi päätoimista työntekijää, sijaisia, ”talonmies-vahtimestarin” ja ”keittäjä-siivoojan”. Lisäksi rippikouluajoina tarvittaisiin apuhenkilökuntaa. Myös Aitolahden kirkon käyttöä toivottiin lisättäväksi leirikeskuksen sakraatilana sekä kesällä että talvella. (Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Raportin ”alueen kokonaissuunnitelma”-osiossa kerrotaan, että rippikoulu- ja nuorisotyön määrän kasvattamiseksi tulisi ottaa huomioon toiminnan laajentaminen kaikkiin lähellä oleviin seurakunnan omistamiin tiloihin. Tämän sanotaan tekevän tiloista vähemmän ahtaita ja toiminnoista monipuolisempia. Lähialueen seurakunnan omistamista kohteista oli tehty kartta (kuva 23). Sitä tutkiessa toimikunta huomautti, että kokonaissuunnittelussa tulisi ottaa huomioon rakennusten sijoittelu, kulkuyhteydet, eri toimintojen tarvitsevat alueet ja sähkö- sekä viemäröintityöt. Myös luonnon säilyttäminen haluttiin ottaa huomioon. (Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Kuva 23. Seurakunnan omistamat kohteet Björknäsin huvilan läheisyydessä.
(Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Kartalle on merkitty Pättinniemen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat Aitolahden vanha pappila, Nikkilän pientalo ja lähellä oleva metsäpalsta. Lisäksi luoteessa, noin 3,5 kilometrin päässä huvilalta, on toinen suurempi metsäpasta. Noin kolmen kilometrin päässä huvilalta olevat Aitolahden vanha kirkko, seurakuntakoti ja hautuuma. (Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Rakentamissuunnitelmassa kesätoimintaa varten toimikunta oli suunnitellut rakennutettavaksi uudisrakennuksen majoitustoimintaa varten. Rakennuksen tulisi olla noin 250 m² ja sen tulisi voida majoittaa 40 henkilöä. Lisäksi siihen tulisi yhdistää tarvittavat sosiaalilat. Björknäsin huvilan osalta tiloja haluttiin puolestaan kunnostaa kesäajan luento- ja ryhmätyötiloiksi. Huvilaan uusittavan keittiön käyttötarkoitukseksi riittäisi kahvinkeittomahdollisuus. (Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987). Tässä vaiheessa huvilaa ei siis ajateltu vielä käytettävän majoittumiseen tai ruuanlaittoon.

Lisäksi ympärivuotista toimintaa varten toimikunta oli suunnitellut toisen uudisrakennuksen rakennuttamista. Rakennus toimisi monitoimikompleksina, josta löytyisi majoitustilaa 40 henkilölle, keittiö, ruokailutilaa 60 henkilölle, kokoustiloja,

saniteettitiloja, sauna, huoltotiloja ja henkilökunnan asunto (3h+k). Kokonaisuudessaan rakennus voisi olla 700 m². (Eesitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Taloussuunnitelmassa todetaan suunnitelmien kustannukset sen aikaisen kustannustason mukaan. Uudisrakennuksiin oli varattu 5,9 miljoonaa markkaa (2 037 664 euroa) ja huvilan kunnostukseen ja peruskorjaukseen 200 000 markkaa (69 073 euroa). Lisäksi sähkö- ja viemäröntikustannusten oli arvioitu nousevan 500 000 markkaan (172 683 euroa) ja kalustemenot olisivat kokonaisuudessaan noin 300 000 markkaa (103 610 euroa). Vuosittaiset käyttäjämenot henkilöstön, kiinteistömenojen ja toimintamäärärahojen arvioitiin olevan 527 000 markkaa (182 008 euroa). (Eesitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Aikatauluosiossa todetaan, että jos kirkkoneuvosto tekee suunnittelu- ja rakentamispäätöksen vuoden 1987 aikana, suunnittelu olisi mahdollista käynnistää välittömästi sen jälkeen. Se tarkoittaisi sitä, että uudisrakentaminen voitaisiin aloittaa arviolta vuoden 1989 aikana. Tavoitteena olisi saada urakka valmiiksi vuoden 1990 kesään mennessä. (Eesitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987).

Kirkkoneuvosto keskusteli suunnitelmista kokouksessaan toukokuussa 1986. Neuvosto päätti talousjohtajan esityksen mukaisesti, että kirkkoneuvosto valtuuttaa Pättinniemen toimikunnan jatkamaan työtään suunnittelutoimikuntana. Muita päätöksiä asian suhteen ei vielä tehty, koska kirkkoneuvosto ei ollut raportin lukemisen lisäksi päässyt vielä käsiksi Pättinniemen kehittämiseen. Kokouksessa kuitenkin todettiin, että Pättinniemen nykytila oli esimerkki seurakuntayhtymän rapistumassa olevista leirikeskuksista. Kuitenkin nuorisotyö oli parhaillaan kehittämässä rippikoulutyötään. Sen tukemiseksi seurakunnan tulisi luoda parempia edellytyksiä rippikoulutyölle kunnostamalla leirikeskuksiaan. (Kirkkoneuvosto 4.6.1987).

5.5 Leirikeskus 1990-luvulla

Kirkkoneuvoston kokouksessa helmikuussa 1990 keskusteltiin Pättinniemen leirikeskuksen rakennushankkeista. Pättinniemen suunnittelutoimikunta oli valmis-

tellut kokoukseen tarkkoja kuvauksia rakennushankkeista yhdessä Arkkitehtitoimisto Rauno Kangasniemi Ky:n kanssa. Suunnitelmassa vuodelle 1990 oli kaavailtu huvilan alakerran saneerausta ja wc-rakennuksen rakentamista. Vuodelle 1991 taas oli suunniteltu huvilan yläkerran ja rantasaunan saneerauksia. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Kirkkoneuvosto ehdotti huvilan alakerran saneerausta suoritettavaksi Rauno Kangasniemen kanssa tehtyjen suunnitelmien mukaan. Saneeraus toteutettaisiin pääosin seurakunnan kiinteistöosaston omana työnä. Hankkeelle oli jo aiemmin myönnetty määräraha. Urakan kustannusarvio oli 200 000 markkaa (58 230 euroa). Myös seuraavan vuoden suunniteltu yläkerran saneerauksen arvioitiin maksavan suunnilleen saman verran. Wc-rakennuksen suunnitelmat eivät vielä tuolla hetkellä olleet valmiit, joten ne oli tarkoitus esittää kirkkoneuvostolle myöhemmin. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Pöytäkirjan liitteenä olevan Rauno Kangasniemi Ky:n tekemän alueen käyttösuunnitelmaehdotuksen mukaan Pättinniemen rakennuskanta oli korjauskelpoista ja sitä tulisi säilyttää mahdollisimman paljon. Esimerkiksi rantasaunan todettiin olevan rungoltaan säilytyskelpoinen – sekä sijainniltaan hyvä ja keskeinen. Sen hyödyntämistä jatkossa yhä enemmän sauna-, kokous- ja majoitustarkoituksiin pidettiin alueen kehittämisen kannalta järkevänä. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Uudisrakennusten osalta raportissa korostettiin yhtenäisesti aiempien suunnitelutoimikunnan suunnitelmien kanssa tarvetta uudelle rakennukselle, joka olisi käytössä ympäri vuoden. Tämä rakennus sisältäisi vahtimestarin asunnon lisäksi tiloja kokoontumista, huoltoa ja majoitusta varten. Wc- ja peseytymisrakennus oli suunniteltu pelkästään kesäkäyttöön ja siihen oli suunniteltu kevyemmät lämpöeristykset kuin toiseen uudisrakennukseen. Se oli tarkoitettu sekä rippikoululaisille että henkilökunnalle. Näiden lisäksi suunnitelmissa oli mainittu myös mahdollinen venevaja, johon olisi mahdollista ajaa veneellä sisään. Venevajan sisällä tulisi olla talvitelakoinnin ja veneen huollon mahdollisuudet. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Huvilan saneeraustyön yleisselostuksessa on kirjattu tarkemmin huvilan suunnitellut saneeraustyöt huonekohtaisesti. Selostuksen mukaan kaikki muutos- ja

kunnostustyöt tulaisiin tekemään sellaisilla materiaaleilla ja menetelmillä, jotka kunnioittaisivat huvilan rakennustekniikkaa ja tyyliä. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990). Huonekohtainen listaus saneeraustöistä löytyy alemmaa (taulukko 4).

Selostuksen mukaan hyväkuntoiset katot tulisi maalata himmeällä öljvärillä. Huonokuntoisiin kattoihin tulisi asentaa kipsilevyt ja saumat tulisi kitata ennen saman öljvärin lisäämistä. Värisävynä sisäkatoissa suunniteltiin käytettävän valkoista Tikkurilan Tixomatt -nimistä maalia ja kipsilevyinä Gyproc N 6 -levyjä. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990). Tikkurilan verkkosivujen mukaan Tixomatt-maali on valkoinen, täyshimmeä, hyytelömäinen, peittävä ja eristävä sisäseinien ja -kattojen alkydipohjamaali (Tikkurila n.d.). Lisäksi kattojen kulmien holkkalistat tulisi uusia 95 millimetriä leveillä listoilla. Levytykset tulisi viedä vanhojen vuorilistojen alle, jolloin vanhat listat täytyisi irrottaa ja tehdä niihin täytelistat uudelleen asennettaessa. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Seinien osalta hyväkuntoiset pinnat tulisi tapetoida tai maalata huoneen käyttötarkoituksen mukaan. Huonokuntoiset seinät haluttiin pinnoittaa ennen tapetointia tai maalausta samalla kipsilevyllä, jota käytettäisiin kattoihin. Lisäksi hirren kauhioita seinissä voitaisiin veistää. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Maalatut lattiapinnat toivottiin ensisijaisesti maalattavaksi uudestaan. Jos lattia-alusta todetaan kelvottomaksi, tulee asentaa siihen uudet 9 millimetrin vanerit kauttaaltaan parkettiliimalla ja ruuveilla kiinnittäen. Lisäksi vanhat lattialistat halutaan säilyttää ja käsitellä uudelleen peittomaalilla. Jos joku lista täytyy vaihtaa, hankitaan vastaava tuote tilalle. Listoissa oli käytetty alun perin 20% höyläysmalia. Kynnyksien kohdalle täytyy asentaa kulmiin messinkilistat ja kynnykset maalata. Samalla levytykset viedään vanhojen jalkalistojen alle, jolloin vanhat listat täytyy irrottaa ja tehdä niihin täytelistat uudelleen asennettaessa. Sisäportaot maalataan permantoalkydilla. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Ullakolta löytyneitä vanhoja ikkunanpuitteita kunnostetaan ja käytetään saneerausessa. Neljä ikkunapuittemittaa tehdään alusta alkaen käsityönä. Ikkunoihin tehdään huultamattomat sisäpuitteet, jotka lasitetaan yksinkertaisilla laseilla. Ikkunakarmien kynteet tehdään asentamalla 15 millimetrin vahvuiset irtolistat karmeihin. Listat ja sisäpuitteet käsitellään karmien tapaan. Ikkunoihin asennetaan

kiristettävät salvat ja tiivisteet, mutta puitteita ei saranoida. Ovet taas olivat pääosin hiekkapuhallettuja, joten niiden osalta todettiin sileän pinnan tuottamisen olevan liian kallista tähän urakkaan. Siksi ovet maalataan ainoastaan puolikiiltävällä alkydimaalilla. Raportissa kerrotaan, että kaikki puhaltamattomat ovet voidaan käsitellä tarkemmin, mutta käsittelytapaa ei mainittu. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Sähkötöiden osalta kerrottiin, että valaisimet valitaan arkkitehdin kanssa huomioiden niiden käyttötarkoitus ja sopivuus rakennukseen. Pistorasioiden asennustapa tutkitaan paikan päällä urakan aikana huonekohtaisesti. Lisäksi kerrottiin, että täydentävät sähkötyöt tehdään pintatyönä metallivaippaisella kaapelilla ja lyöntikiinnikkeillä. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Keittiöön ei saneeraustyössä suunniteltu tehtävän muutoksia. Tämä johtui siitä, että keittiö oli kunnostettu jo aiemmin vuonna 1989 yhdessä majoitusparakkien ja leirinjohtajien majoitusmökkin saneerauksien kanssa. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Huone	Katto	Muutos	Seinät	Muutos	Lattia	Muutos
Veranta	maalattu paneeli	maalaus	maalatut lautaseinät	maalaus	maalattu ponttilauta	permantotäplä
Opetus / ruokailu	maalattu paneeli	maalaus	Haltex-levy / pinkopahvi	levytys ja tapetointi	Finnflex-laatta	lasikuituverkko ja vahaus
Huone	maalattu Haltex-laatta	paneelien vaihto ja maalaus	Haltex-levy / pinkopahvi	levytys ja tapetointi	Finnflex-laatta	lasikuituverkko ja vahaus
Välikö	maalattu paneeli	paneelien vaihto ja maalaus	maalattu levy	maalaus	Finnflex-laatta	lasikuituverkko ja vahaus
Keittiö	ei tiedossa	-	ei tiedossa	-	ei tiedossa	-
Ala-aula	maalattu Haltex-laatta	paneelien vaihto ja maalaus	pinkopahvi	levytys ja tapetointi	Finnflex-laatta	lasikuituverkko ja vahaus
Tuuli-kaappi	pinkopahvi	levytys ja maalaus	pinkopahvi	levytys ja maalaus	maalattu ponttilauta	permantotäplä

Huone	pinkopahvi	levytys ja maalaus	Haltex-levy / pinko-pahvi	levytys ja tapetointi	Finnflex-laatta	lasikuituverkko ja vahaus
Komero	raaka-pintoja	levytys ja maalaus	raaka-pintoja	levytys ja maalaus	raaka ponttilauta	permantotalydydi
Komero	raaka-pintoja	levytys ja maalaus	raaka-pintoja	levytys ja maalaus	raaka ponttilauta	permantotalydydi
Yläaula	maalattu paneeli	maalaus	pinkopahvi	levytys ja tapetointi	maalattu ponttilauta	permantotalydydi
Komero	raaka-pintoja	levytys ja maalaus	raaka-pintoja	levytys ja maalaus	raaka ponttilauta	permantotalydydi
Leirinjohtajan huone	pinkopahvi	levytys ja maalaus	pinkopahvi	levytys ja tapetointi	maalattu ponttilauta	permantotalydydi
Henkilökunnan huone	pinkopahvi	levytys ja maalaus	pinkopahvi	levytys ja tapetointi	maalattu ponttilauta	permantotalydydi
Välikö	maalattu paneeli	maalaus	pinkopahvi	levytys ja maalaus	maalattu ponttilauta	permantotalydydi
Emännän huone	maalattu paneeli	maalaus	pinkopahvi	levytys ja tapetointi	maalattu ponttilauta	permantotalydydi
Henkilökunnan huone	maalattu paneeli	paneelien vaihto ja maalaus	pinkopahvi	levytys ja tapetointi	maalattu ponttilauta	permantotalydydi
Leirinjohtajan huone	Haltex-laatta	paneelien vaihto ja maalaus	pinkopahvi	levytys ja tapetointi	maalattu ponttilauta	permantotalydydi
Leirinjohtajan huone	Haltex-laatta	paneelien vaihto ja maalaus	pinkopahvi	levytys ja tapetointi	maalattu ponttilauta	permantotalydydi

TAULUKKO 4. Huonekohtainen taulukko vuoden 1990 huvilan saneerauksesta.
(Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Taulukossa useaan kertaan mainittu Finnflex-laatan lasikuituverkko ja vahaus tarkoittavat tarkemmin laattojen pesua, pohjustusta, lasikuituverkon asennusta, tasoitusta, päällystystä DLW-linoleumilla täytetyillä saumoilla ja vahausta. Haltex-laattojen poiston yhteydessä taas koolataan katto ja asennetaan uusi paneeli,

joka oksalakataan, pohjustetaan sekä maalataan ensin irrallaan ja sitten valmiiksi-maalataan asennettuna. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990). Kyseinen laatta tai sen sauma-aineet saattavat sisältää asbestia. Aiheesta lisää opinnäytetyön osiossa ”9.2 Huomioita mahdollisiin korjauksiin ja huoltoon”.

Taulukossa mainittujen kunnostustoimenpiteiden lisäksi eräiden huoneiden oviin ja oviaukkoihin tehtäisiin muutoksia. Huoneen 3 ja ala-aulan ovien holkkalistat tulisi uusia. Alakerran välikön ovi tultaisiin lukitsemaan ja vedinpari poistettaisiin. Opetus- ja ruokailutilan yhdestä oviaukosta poistettaisiin listat ja se koolattaisiin ja levytettäisiin muun seinäpinnan tasoon. Lisäksi opetustilan seinälle hankittaisiin 3000 x 1200 millimetriä kokoinen liitutaulu. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Sisätöiden lisäksi huvilan ulkotiloihin on tehtävä saneeraustyön yhteydessä muutoksia. Perustukset tulee tarkastaa sekä näkyviltä osin että talon alta, ja mahdolliset haitalliset vauriot on korjattava. Ulkoseinien, kaiteiden, ikkunoiden, ovien ja räystäiden rikkiäiset tai lahonneet puuosat korvataan mahdollisimman vastaavilla osilla. Uusien puuosien käsittely suoritetaan värittömällä puunsuoja-aineella, pohjustusaineella ja maalataan kahteen kertaan öljymaalilla. Pohjustustyöt tehdään 20% vernissalla ohennetulla öljymaalilla. Lisäksi ullakon tuuletusluukkuihin asennetaan uudet vahvat messinkiverkot, ja salvat tarkistetaan sekä korjataan tarvittaessa. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Puuosat, joita ei tarvitse vaihtaa, käsitellään myös huolellisesti. Maalipinta poistetaan kauttaaltaan teräsharjalla lukuun ottamatta irtonaisia kerroksia, jotka kaavitaan mekaanisesti kokonaan pois. Samalla irtonaiset ikkunakitit poistetaan, ja paljastuvat kitattavat pinnat pohjustetaan öljypohjaisella puunsuoja-aineella sekä kitataan öljykitillä. Seuraavaksi paljaat puupinnat pohjustetaan 20% vernissalla ohennetulla öljymaalilla ja lopuksi maalataan kahteen kertaan öljymaalilla. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Huvilan pelti- ja teräsosat tulee tarkastaa, ja rikkiäiset tai läpiruostuneet osat uusia. Kaikki metallipinnat pestään maalarinpesuaineella valmistajan ohjeiden mukaan ja lopuksi huuhdellaan. Uudet teräsosat pohjustetaan kahdesti ruosteenestopohjamaalilla. Teräsosat maalataan kahteen kertaan alkydimaalilla. Ruostetarkastuksen läpäisseille ja vain lievästi ruostuneille osille suoritetaan

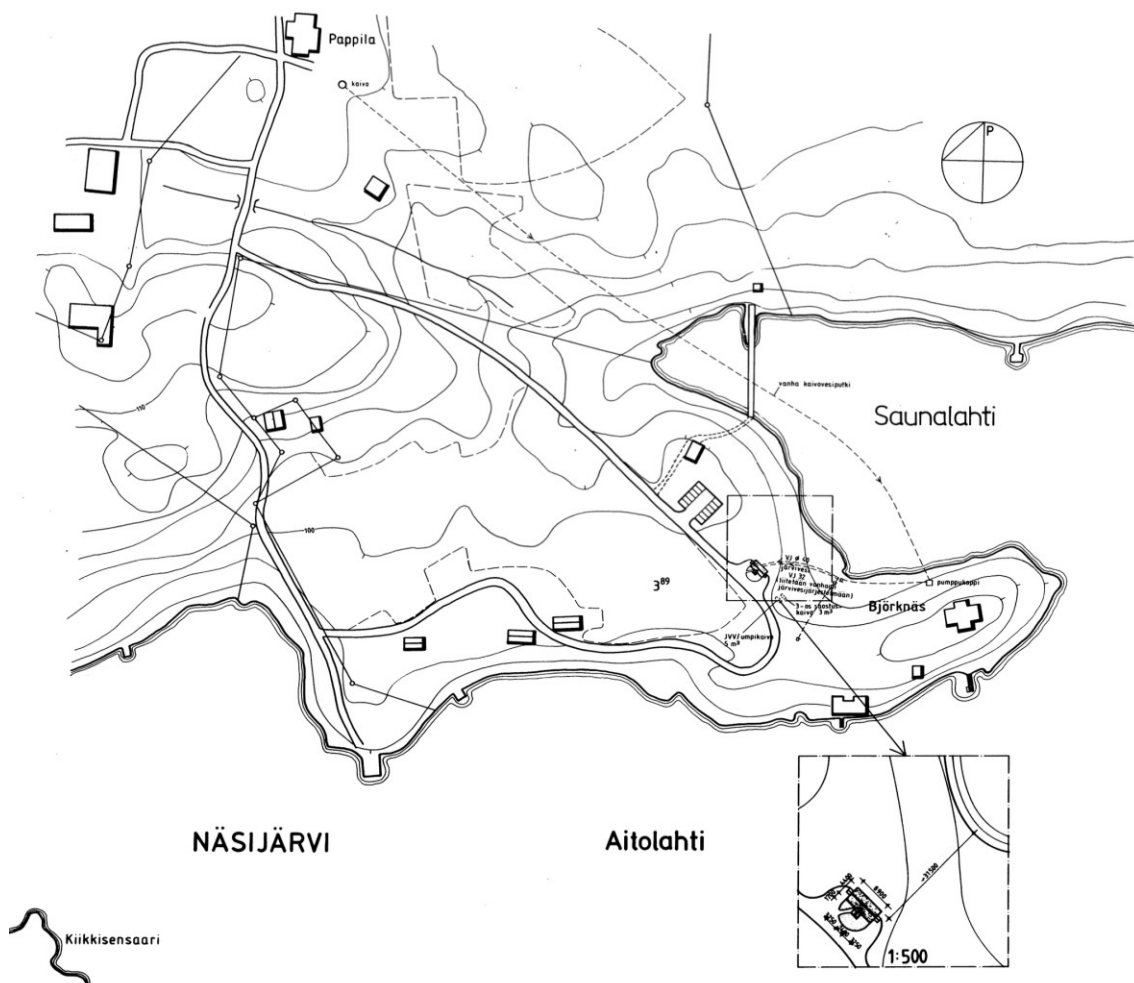
sama käsittely ilman tarvetta niiden poistamiseen. Lisäksi uudet kuumasinkityt peltiosat pohjustetaan ja maalataan peltikattomaalilla. (Kirkkoneuvosto 1.2.1990).

Maaliskuussa 1990 kirkkoneuvoston kokouksessa ilmoitettiin, että Pättinniemen leirikeskukseen wc-rakennuksen suunnitelmat olivat valmistuneet. Rakennus suunniteltiin sijoitettavaksi silloin tilalla sijainneiden majoitusrakennusten ja huvilan väliin. Rakennus sisältäisi erilliset saniteettitilat sekä naisille että miehille. Molemmilla puolilla olisi kolme wc-koppia ja yksi suihkukoppi. Lisäksi samassa rakennuksessa olisi teknisiä tiloja ja henkilökunnan saniteettitilat, jotka sisältäisivät miesten ja naisten vessat sekä yhden suihkukopin. Uudisrakennuksen kerrosala olisi 43 m² ja tilavuus 122 m³. (Kirkkoneuvosto 15.3.1990).

Rakennus oli tarkoitus tehdä LVI- ja sähkötyitä lukuun ottamatta seurakunnan kiinteistöosaston omana työnä. Rakennuksen kustannusarvio koostui seuraavista eristä:

- rakennustekniset työt 275 000 – 285 000 markkaa (80 067 - 82 978 euroa)
- LVI-työt 70 000 – 100 000 markkaa (20 381 – 29 115 euroa)
- sähkötyöt 35 000 markkaa (10 190 euroa)
- rakennuttajan kulut 35 000 markkaa (10 190 euroa)

Urakan kustannuksiksi kertyisi yhteensä 415 000 – 475 000 markkaa (120 828 – 138 297 euroa). Mahdollisten lisäkustannuksien varalta budjetiksi hankkeelle esitettiin kokouksessa 500 000 markkaa (145 576 euroa). Kokonaiskustannusarvioehdotus hyväksyttiin tällaisenaan. (Kirkkoneuvosto 15.3.1990).

KUVA 24. Kartta huvilan pihapiirin rakennuksista. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

5.6 Leirikeskus 2010-luvulla

Tampereen seurakunnat teettivät Turkoosi Oy:llä leirikeskusvertailun vuonna 2010. Vertailu valmistui 15.3.2010. Raportissa on vertailtu Julkujärven ja Pättinniemen leirikeskuksia keskenään. Vertailun tarkoituksena oli selvittää kumpaan olisi kustannuksellisesti ja vaikutuksellisesti järkevämpää kehittää pääleirikeskusta. Molemmat vaihtoehdot todettiin toteuttamiskelpoisiksi. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010). Tässä opinnäytetyön osuudessa keskitytään vain Pättinniemen osuuteen.

Kriteerinä valittavalle kohteelle olisi toimivuus pääleirikeskuksena, jossa voi samanaikaisesti toimia kolme toisistaan riippumatonta noin 40 henkilön rippikoulu-ryhmää. Henkilökunta mukaan lukien majoituskapasiteetti pitäisi järjestää arviolta

135 henkilölle. Majoitusmahdollisuudet haluttaisiin toteuttaa niin, että niitä voitaisiin käyttää toisistaan riippumatta saman aikaisesti eri tarkoituksiin. Leirikeskuksesta tulisi voida järjestää esimerkiksi perheleirejä ja seurakunnan retriittejä saman aikaisesti rippikoululeirien kanssa. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Turkoosi Oy:n tekemässä vertailussa vanhat ja huonokuntoiset rakennukset purettaisiin ja samalla kunnostettaisiin arvokkaimmat historialliset rakennukset, kuten Björknäsin huvila, sauna- ja luokkatilarakennus. Huvilan ensimmäiseen kerrokseen suunniteltiin kokoontumis- ja sisäleikkutilaa, kun taas yläkerrokseen haluttiin sijoittaa henkilökunnan majoitustiloja. Saunarakennuksen osalta oli suunnitella pieniä kokonaisuuden vaatimia täydennyksiä ja muutoksia. Leirikeskukseen suunniteltiin myös uusia majoitusrakennuksia sekä uudisrakennus, jossa olisi ruokala ja keittiö. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Myös ulkotiloihin oli tarkoitus tehdä kunnostustoimenpiteitä. Rakennusten pihalueet ja ympäristöt haluttiin salaojittaa sekä varustaa riittävän paksuilla sorakeroksilla maan liettymisen estämiseksi. Nykyinen salavesikaivo pystyttäisiin säilyttämään lisäämällä vedenkäsittelyyn käänteisosmoosiin perustuva puhdistuslaitteisto. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Turkoosi Oy:n vertailun mukaan hankkeen etuina pidettiin avaraa ja valoisa aluetta luonnonkauniin Näsijärven rannalla. Lisäksi Björknäsin huvilan nähtiin tuovan alueelle kulttuurihistoriallista lisäarvoa. Rippikoululeirien kannalta positiivisena pidettiin Aitolahden vanhan kirkon läheisyyttä, sillä kirkko sijaitsee vain kahden kilometrin päässä leirikeskuksesta. Vertailussa todettiin, että hankkeen suunnitelmien vaatimien toimenpiteiden osalta on varattava riittävästi aikaa sekä rakennusluvan että kaavoituksen osalta. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Vertailun mukaan Pättinniemen version haittana pidettiin maapohjan savisuutta ja kosteutta sekä rakennusten sijoittelun hankaluutta. Näsijärven vesiliikenteen

melukysymykset oli myös otettu esille raportissa. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010). Kiinteistön laajuuden vuoksi näihin seikkoihin on mahdollista löytää ratkaisu huolellisella suunnittelulla.

Raportin osana oli lueteltu keskeiset kustannukset ja ympäristövaikutukset, joissa oli huomioitu olemassa olevan rakennuskannan korjaamisen jälkeinen kulutustilanne. Kustannusluokat perustuivat tilaohjelmiin, TAKU-kustannusarvio-ohjelmalla tehtyihin laskelmiin ja yksikköhintoihin. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Rakentamisen kustannusarvio 2010	
Uusi päärakennus	1 490 000 €
Uudet majoitusrakennukset (4kpl)	2 930 000 €
Björknäsin huvilan korjaus	300 000 €
Muiden säilytettävien rakennusten muutostyöt	100 000 €
yhteensä	4 820 000 €

TAULUKKO 5. Turkoosi Oy:n tekemä kustannusarvio rakentamisesta. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Ulkoalueiden kustannusarvio 2010	
Jätevedenpuhdistuslaitteistot ja -säiliöt	80 000 €
Vedenpuhdistuslaitteisto	60 000 €
Piha-alueiden salaojitus ja kerrosrakenteet	500 000 €
yhteensä	640 000 €

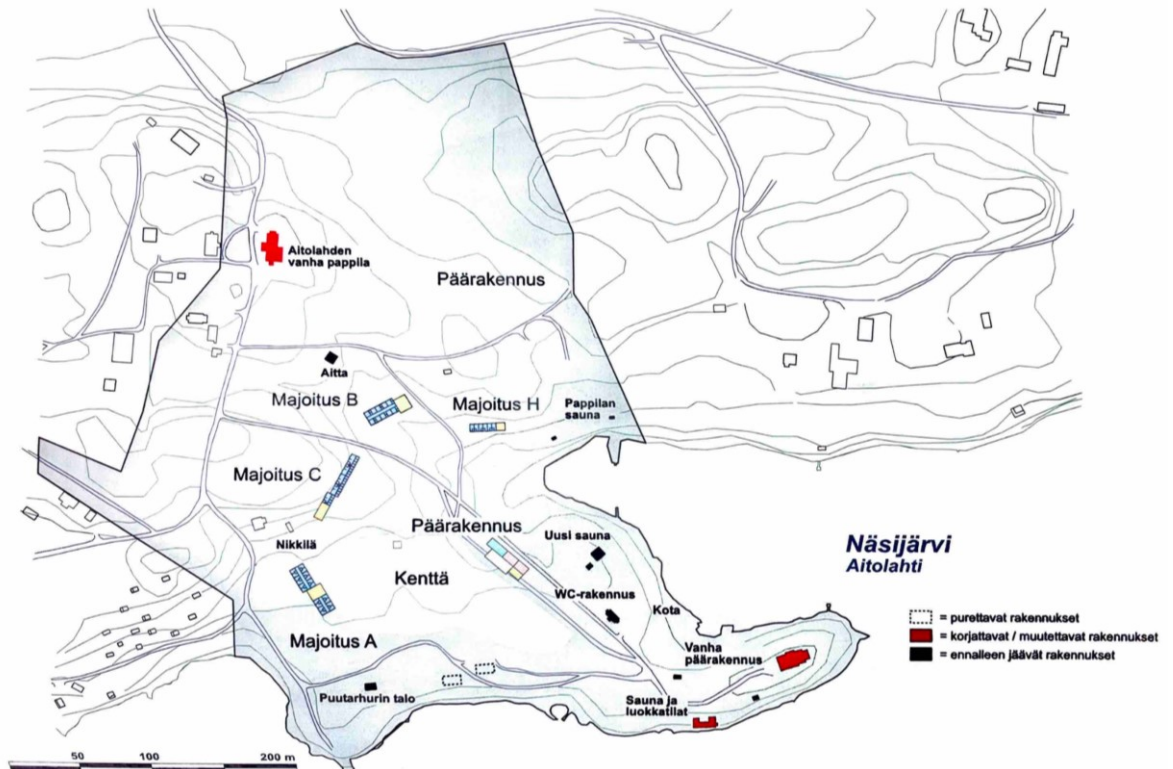
TAULUKKO 6. Turkoosi Oy:n tekemä kustannusarvio ulkoalueiden kunnostuksesta. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Rakennusten vuotuiset käyttökustannukset	
Hallinto, hoito, siivous, vuosikorjaukset	136 000 €
Lämpöenergia, sähkö, vesi	39 000 €
yhteensä	175 000 €

TAULUKKO 7. Turkoosi Oy:n tekemä kustannusarvio käyttökustannuksista. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Ympäristökuormitus CO ² -päästöinä	
Rakennusten energiankulutus	128
Liikkumisen energiankulutus	2,3
CO²-vaikutus yhteensä tonnia/vuosi	130

TAULUKKO 8. Turkoosi Oy:n tekemä arvio ympäristökuormituksesta. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

KUVA 25. Suunnitelma Pättinniemen alueen kehittämisestä 2010.

(Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Raportin loppuun on avattu leirikeskuksen strategiaa. Pää tavoitteena oli pitää leirikeskus toistaiseksi laajuudeltaan nykyisen kaltaisena pois lukien vanhojen huonokuntoisten talousrakennusten purkaminen. Raportin mukaan Pättinniemen maa-alueita voitaisiin myydä maankäytön kehittämisen ja kysynnän mukaan. Huvila ympäristöineen tulisi kuitenkin pitää varmuudella seurakunnan omistuksessa. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Maa-alueiden myynnin suunnittelun taustalla oli ajatus päästä eroon käyttämättä olevista maa-alueista ja vaihtamalla ne mahdollisimman suureen määrään kasvullista metsämaata seurakunnan tulevia tarpeita varten. Kauppaa suunniteltiin

käytävän joko Tampereen kaupungin tai yksityisien maanomistajien kanssa. (Kirkkoneuvosto 17.5.2010). Mahdollisesti myytävien maa-alueiden arvoksi oli laskettu kaksi miljoonaa euroa (Kirkkoneuvosto 16.6.2011).

Lisäksi raportin lopussa on listattu leirikeskuksen kapasiteettia ja tunnuslukuja vuosilta 2007-2009. Kävijämäärä oli keskimäärin ollut 5350 vuodessa ja käyttöaste oli ollut päivällä jopa 91% ja yöllä 99%. Menoja seurakunnalle kertyi suunnilleen 16,5€ kävijää kohden ja vuoden keskimääräiset kokonaiskulut olivat olleet 88 000€. Ulkopuoliset tulot leirikeskuksilla olivat olleet noin 21 000€ vuodessa. (Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu, Turkoosi Oy 2010).

Kirkkoneuvosto jatkoi keskustelua leirikeskussuunnitelmista kesäkuussa 2011, koska leirien vuosikustannukset olivat nousseet noin 200 000 euroon. Seurakunta harkitsi uuden maa-alueen ostamista ja suuremman leirikeskuskompleksin rakentamista tai yhteistyökumppania, jonka kiinteistön alueella leirejä voisi järjestää. Nämä suunnitelmat eivät kuitenkaan toteutuneet ja palattiin kehittämään olemassa olevia keskuksia. Pättinniemen osalta toimintaa päätettiin jatkaa samalla tavalla kuin aikaisempina vuosina kesäleirikeskuksena. Huvilarakennusta haluttiin käyttää pääasiassa henkilökunnan virkistyspaikkana ja kokoontumistilana erilaisille päiväleireille. (Kirkkoneuvosto 16.6.2011).

KUVA 26. Kartta alueista, jotka seurakunta halusi myydä tai säilyttää (säilytettävät alueet tumman vihreällä värillä). (Kirkkoneuvosto 16.6.2011).

Kirkkovaltuusto hyväksyi 1. marraskuuta 2012 kirkkoneuvoston esityksen seurakunnan leirikeskussuunnitelmasta. Samalla valtuusto päätti, että Julkujärven ja Pättinniemen leirikeskusten uudistaminen toteutetaan suunnitelmien mukaisesti kokonaisuutena, ja molempien keskusten uudistamisprosessi aloitetaan yleissuunnitelmalla, joka toimii pohjana jatkosuunnittelulle ja lopullisille investointipäätöksille. (Kirkkoneuvosto 22.8.2012).

Elokuussa 2013 kirkkoneuvosto asetti työryhmän tukemaan yleissuunnitelman laatimista. Työryhmään nimettiin yhteisen seurakuntatyön johtaja, nuorisotyönjohtaja, johtava diakoniaviranhaltija, leirikeskusyksikön johtaja, kiinteistöpäällikkö ja toimistoinsinööri. Lisäksi työryhmään haluttiin kirkkoherrojen keskuudesta nimetty edustaja ja yhteisen kirkkoneuvoston nimeämä luottamushenkilö. (Kirkkoneuvosto 22.8.2012).

Heinäkuussa 2015 Teisko-Aitolahti-sanomalehdessä uutisoitiin Pättinniemen leirikeskuksen kehittämisen vaativan ranta-asemakaavan laadintaa (Kääriäinen 2015). Seurakunta päätti kaavan laatimisesta toukokuussa 2016 (Niininen 2016). Kaavaprosessin sujuvuudesta oltiin tässä vaiheessa optimistisia ja ensimmäisen

vaiheen rakentamisen uskottiin alkavan jo vuoden 2016 puolella. Kaavan tarkoituksena oli muodostaa Pättinniemestä pääleirikeskus. (Kääriäinen 2015). Tätä tavoitetta tuki myös ajatus lisätä leirien määrää vuoden 2016 määrästä (60 kpl) kaksinkertaiseksi (Kääriäinen 2017).

Vuoden 2016 alussa uutisoitiin kaavaprosessin viivästyisestä puuttuvan luontoselvityksen takia. Selvitystä ei kuitenkaan voitu tehdä ennen kuin lumet olivat sulaneet. Luontoselvitys todettiin erityisen tarpeelliseksi, sillä Pättinniemessä oli tavattu ainakin tummaverkkoperhosia ja liito-oravia. (Niininen 2016).

Seurakunnan kiinteistöpäällikön mukaan moni rakennus Pättinniemen leirikeskuksessa oli tulossa tiensä päähän. Kiinteistöpäällikön mukaan säilytettäviä rakennuksia kaava-alueella ovat kuitenkin Björknäsin huvila ja sen huvimaja sekä vanha pappila. Paikalla olevan wc- ja suihkurakennuksen tilalle oli suunnitteilla uusi päärakennus. (Kääriäinen 2017).

Ranta-asemakaavaa varten pidettiin yleisötilaisuus 6. huhtikuuta 2017 (Pättinniemessä kaavatilaisuus 2017). Naapuruston asukkaita huolestutti ennen kaikkea Kiikkisensalmentien kasvava liikenne sekä meluhaitat. Yleisö piti kaavan valmistelua puutteellisena, jos tieyhteyden parantamista ei siinä otettaisi huomioon. (Kääriäinen 2017).

Kun kaavahanke pääleirikeskuksen sijoittumisesta Pättinniemeen oli jo käynnissä, tuli suunnitelmiin muutoksia. Seurakunta osti entisen Diabeteskeskuksen Aitolahdelta ja päätti siirtää pääleirihankkeen sinne. Keskus siirtyi seurakuntien hallintaan maaliskuussa 2018. Pääleirikeskuksen paikka siirtyi Pättinniemestä lähellä sijaitsevaan vanhaan Diabeteskeskukseen, koska siellä havaittiin kaikkien tarvittavien toimintojen olevan jo pääosin olemassa. Esimerkiksi liikuntahalli, joka keskukselta löytyi, ei ollut edes suunnitelmissa Pättinniemeen. Lisäksi ostetulta kiinteistöltä löytyi mahdollisuus rakentaa majoitustilaa jopa parille sadalle vieralle. Pättinniemen leirikeskuksen kehittämistä päätettiin jatkaa kesäleirikeskuksena. Tähän päätökseen vaikutti erityisesti se, että leirikeskuksen ylläpito voi hyödyntää Diabeteskeskuksen tiloja, joissa rakennetaan uutta pääleirikeskusta. (Manninen 2018).

Seurakunnan leiritoiminta pyrkii keskittymään Aitoniemen ympärille kauppojen seurauksena. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat Aitoniemen pääleirikeskus, Pättinniemi noin kahden kilometrin päässä – sekä Luhtaanranta Näsijärven toisella puolella. (Huovinen 2018).

Seurakunta teki vuonna 2016 kunnalle poikkeuslupahakemuksen, joka mahdollistaisi Pättinniemen alueelle mökkiryhmän ja yhteisrakennuksen rakentamisen (Kääriäinen 2017). Alun perin mökkejä piti tulla neljä, mutta tarve arvioitiin suuremmaksi ja yhteinen kirkkovaltuusto sai luvan rakennuttaa viisi uutta majoitusrakennusta (Pättinniemeen 5 uutta mökkiä 2018). Mökit valmistuivat joulukuussa 2018 suurelementein rakennettuina ja ne otettiin käyttöön seuraavan vuoden keväällä. Samassa hankkeessa ajanmukaistettiin myös Björknäsin huvilan, saunan ja wc-rakennuksen vesi- ja viemärintijärjestelmä. (Kääriäinen 2018).

Vuonna 2018 Björknäsin huvilan julkisivut maalattiin. Lisäksi samassa pihapiirissä sijaitseva, aikaisemmin punainen rannassa sijaitseva Hyttilän sauna, sai saman värityksen huvilan kanssa. Samalla uusittiin myös saunan katto, sillä sen rakenteissa havaittiin vesivuotoa ja lahovauriota. (Kääriäinen 2018).

5.7 Leirikeskus 2020-luvulla

Pättinniemen alueelle on suunniteltu kaavaa alueen kehittämiseksi ja rakennusoikeuden lisäämiseksi. Kaava, joka oli nähtävillä 3.9.-5.10.2020. (Aamulehden Kuulutukset 2020), käsittää 13,1 hehtaarin kokoisen alueen. Tälle alueelle on suunniteltu kahteen erilliseen kortteliin matkailua palvelevia rakennuksia, leirikeskuksen majoitusmökkejä, yhteistiloja ja huoltorakennuksia. Kaavassa on huomioitu ympäristöarvot liito-oravien, lepakoiden, rantavyöhykkeiden, kasvillisuusalueiden ja avo-ojien osalta. Rakennusoikeutta koko alueelle on osoitettu yli 6000 neliometriä (Huovinen 2020).

Tampereen kaupunginvaltuusto hyväksyi kaavan vuonna 2021 (Somero 2021). Päätöksestä kuitenkin valitettiin hallinto-oikeuteen Tampereen ympäristönsuojeluyhdistyksen puolesta, sillä heidän mielestään kaavassa oli useita epäkohtia (Kääriäinen 2021). Näin ollen kaava ei ole vielä astunut voimaan. Opinnäytetyön osiossa ”8 Kaavatilanne”, käsitellään tarkemmin kaavoitusta koskevia asioita.

Kaavan lisäksi alueella on toteutettu muita kehitystoimia, kuten tapahtumateltan pystyttäminen kiinteistölle. Vuonna 2020 hankkeelle myönnettiin lisämäärärahaa aluetöihin 65 000 euron edestä, koska urakka vaati odotettua suurempia kustannuksia erityisesti teltan pohjatöiden osalta. (Somero 2020).

Vuonna 2021 Pättinniemessä suoritettiin kattava peruskorjaus. Björknäsin huvilassa uusittiin kaikki sisäpinnat molemmissa kerroksissa. Lisäksi ikkunoihin lisättiin kaksinkertaiset lasit. Avoterassille lisättiin kaksi puusepällä entisen mallin mukaan teetettyä isoa ikkunaa ja ovi, jotta siitä saatiin lumelta ja sateelta suojassa oleva tila. Sisätiloissa uusittiin kalusteet ja keittiöön asennettiin suurtalouskoneet. Rakennukseen lisättiin myös tekniikan osalta ilmalämpöpumppuja ja lämpöpattereita. Myös murtosuojaus ja palohälytinjaerjestelmät uusittiin. Pihapiiriin rakennettiin terassilava ja pergola sekä rakennusta rajaava aita. Hieman kauemmaksi rakennuksesta rakennettiin kota noin 60 henkilölle, vanhan puretun kodan tilalle. (Kääriäinen 2021).

Uudistusten myötä rakennuksen käyttöaikaa voidaan laajentaa aikaisempaan keväeseen ja myöhempään syksyyn, mikä vastaa leiritoiminnan tarpeisiin ja mahdollistaa leirien määrän kasvattamisen. Kaikki korjaustyöt toteutettiin kunnioittaen rakennuksen historiaa, säilyttäen tunnelman ja ulkonäön mahdollisimman uskollisina alkuperäiselle ilmeelle. Björknäsin huvilan ja lähellä sijaitsevan Nikkilän rakennuksen kokonaiskustannukset olivat yhteensä 350 000 euroa. (Kääriäinen 2021).

6 RAKENNUSTEN ARKKITEHTUURI

Huvilan alkuperäisiä pääpiirustuksia etsittiin kaikista tähän selvitykseen käytettävissä olleista lähteistä, mutta niitä ei löydetty. Tampereen museoiden ja pirkanmaalaisten paikallismuseoiden yhteisen tietopalvelun Siirin mukaan suunnittelijana saattaa olla B. Blom. (Siiri-kuvapalvelu n.d.) Nimimerkillä tarkoitetaan todennäköisesti Berndt Blom -nimistä arkkitehtia.

Valmistuttuaan arkkitehdiksi Berndt Valdemar Blom (s.1868, k. 1932) aloitti uransa työskentelemällä Lambert Pettersonille. Vuonna 1892 hän perusti oman arkkitehtitoimiston, joka keskittyi aluksi suunnittelemaan koristeellisia uusrenessanssirakennuksia eri puolille Tamperetta. Myöhemmin Blom laajensi työskentelyään omaksumalla uusia arkkitehtuurin suuntauksia ja suunnitteli esimerkiksi kesähuviloita. Myös seurakunnan omistuksessa oleva Atte Wikholmin huvila (nykyisin Ilkon kurssikeskus) on hänen käsialaansa. (Kivinen 1982, 20-21).

Björknäsin huvila sijaitsee niemen kärjessä sen korkeimmassa kohdassa. Myös aiemmin mainittu Ilkon kurssikeskus on sijoitettu samankaltaisesti jyrkänteen reunalle. Inspiraatiota tämän kaltaiseen asemointiin on voitu saada esimerkiksi Lars Sonckin suunnittelemissa Lasses villasta, joka rakennettiin Ahvenanmaalle muutamaa vuotta aikaisemmin. (Kivinen 1982, 21).

6.1 Huvilan julkisivut nykytilassa

Tampereella rakennettiin 1900-luvun alussa koristeellisempia rakennuksia kuin seuranneiden sotavuosien ja jälleenrakennuskauden aikana (Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto 1990). Björknäsin huvilan suunnittelun aikaan Suomessa vaikutti vahvasti kertaustyyli nimeltä uusrenessanssi, joka sai alkuaikoinaan inspiraatiota erityisesti asemien ja koulujen tyyppiirustuksista. Huvilamaisissa puurakennuksissa tyyli ilmeni kuitenkin eri tavalla ja puisten rakennusten yhteydessä suuntaus nimettiin nikkarityyliksi. Nikkarityyli, jota Björknäsin huvila edustaa, on kuuluisa lehtisahalla ja sorvilla tehdyistä runsaista koristeaiheistaan (kuva 27 & 28). Tyyliin kuuluu listoilla vyöhykkeisiin jaettu julkisivu, jonka alaosaan on muodostettu listoilla jäsenneltyjä kenttiä. (Kalske 1999).

KUVA 27. Björknäsin huvilan
ulkoportaatt.

(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 28. Björknäsin huvilan
julkisivudetalji.

(Kuva: Melina Avelin 2023).

Huvilan julkisivuissa (liite 2) näkyy runsaasti toistuvia koristeaiheita, jotka ulottuvat eri puolille rakennusta. Nämä koristeet ovat rohkeita, mutta sulautuvat saumattomasti osaksi huvilan kokonaisilmettä. Rakennuksen erityispiirre on päätyjen ja kuistien taitavasti sahatut hammasreunukset. Huvilan julkisivun valkoinen pystysuuntainen puulistajako on tehty ikkunoiden asettelun mukaan, ja nikkarityylille tyypillisesti listoilla jäsennellyt kentät on maalattu niin, että alemmat kentät ovat tummemmat kuin ylempät.

Nikkarityylille ominaisia ovat myös koristeelliset konsolit, peilinauhat räystään alla ja sorvatut koristeet ikkunoiden vuorilaidoissa. Kuten nikkarityylisissä puurakennuksissa yleensäkin, Björknäsin huvilassa ikkunan karmit ovat T-kirjainta muistuttavia ja niiden listoitukset on seinäpintaa tummempi (kuva 29). (Kalske 1999). Lisäksi vuorilaidoissa esiintyy musta rasti (kuva 30), joka löytyy myös huvilan kanssa samaan tyyliin suunnitellun leikkimökin ikkunoista. Samaa tyyliä on jäljitelty myös peruskorjauksen myötä rannassa sijaitsevassa Hyttylän saunassa.

KUVA 29. Björknäsin huvilan
ikkuna. (Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 30. Björknäsin huvilan
ikkunadetalji.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

Nikkarityyliin sekoittui alkuvaiheessa usein uusgotiikkaa, mutta vuosisadan vaihteen lähestyessä gotiikan aiheet vaihtuivat jugendin suuntaan (Kalske 1999). Puujugendin tyylipiirteet ilmenevät useimmiten yksityiskohdista, kuten poikkipäädystä, ikkunoiden kehyksistä ja ovien peilityksistä (Kivinen 1982, 30). Tampereen jugendarkkitehtuurin alkamisajankohtana voidaan pitää vuotta 1898, joka mainitaan varhaisimpien kyseistä suuntausta edustavien rakennusten piirustuksissa (Kivinen 1982, 30). Jugendin tyyliä Björknäsin huvilan julkisivuissa voi havaita esimerkiksi sen koristeaiheissa ja julkisivun jäsentelyssä. Jugend-tyyliset piirteet näkyvät myös rakennuksen ulko-ovissa.

6.2 Huvilan alakerran sisätilat nykytilassa

Björknäsin huvilan kaikilla sisäänkäynneillä on portaita, joten esteetön pääsy rakennukseen ei ole tällä hetkellä mahdollista. Keittiöön on suora kulku omasta ulko-ovesta, mutta tilaan pääsee myös toiselta puolelta rakennusta verannan

kautta. Yläkertaan kulku tapahtuu ainoastaan portaita pitkin, koska rakennuksessa ei ole hissiä. Sekä ala- että yläkerran pohjapiirustus löytyy opinnäytetyön liitteistä (liite 1).

Alakerran keittiö (kuva 32) on suunniteltu palvelukeittiötyyliin. Siellä voidaan valmistaa esivalmistettuja aterioita vieraita varten. Keittiössä on valmius kylmäsäilytykseen, ruuan lämmitykseen ja tiskaamiseen. Huoneessa on myös työpöydällä varustettu pieni toimistopiste (kuva 31). Kuivasäilytystä varten portaiden alla on varastotilaa. Kolme suurta ikkunaa tuovat tilaan runsaasti luonnonvaloa, ja laitteiden sijoittelulla on saatu aikaan tilava työskentelyalue. Jätkikäteen tilaan on asennettu myös ilmalämpöpumppu.

KUVA 31. Björknäsin huvilan keittiö ja toimistopiste.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

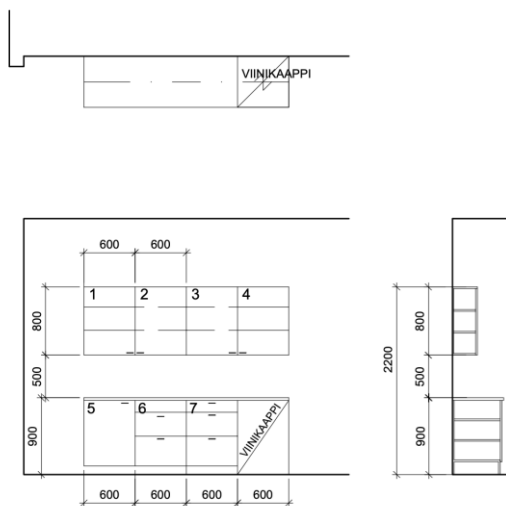
KUVA 32. Björknäsin huvilan keittiö ja tiskauspiste.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

Keittiöstä veranalle (kuva 33) kuljetaan käytävän kautta, jonka yhteydessä on pieni varasto. Veranta on ulkoseinien osalta kauttaaltaan ikkunalasitettu yksikerroksisilla lasilla, jonka lisäksi tilassa on ulko-ovi. Valoa tulee veranalle paitsi ikkunoista myös huoneen keskellä sijaitsevasta valaisimesta. Tila on ruuantarjoilukäytössä. Itse tarjoilutaso on kierrettävä, joka helpottaa huoneessa kulkua.

Näin ruokaa noutaessa ei synny vastakkaista liikennettä leiriläisten keskuudessa. Tarjoilutason lisäksi verannalla on apukeittiö (kuva 34) viinikaapilla. Apukeittiössä on myös vesipiste ja säilytystilaa. Koko veranta on aiemmin ollut ulkotilaa (kuva 7).

KUVA 33. Björknäsin huvilan veranta. (Kuva: Melina Avelin 2023).

1. HYLLYKAAPPI, LASIOVET	SYVYYS 300MM, KOLME SÄÄTÖHYLLYÄ
2. HYLLYKAAPPI, LASIOVET	SYVYYS 300MM, KOLME SÄÄTÖHYLLYÄ
3. HYLLYKAAPPI, LASIOVET	SYVYYS 300MM, KOLME SÄÄTÖHYLLYÄ
4. HYLLYKAAPPI, LASIOVET	SYVYYS 300MM, KOLME SÄÄTÖHYLLYÄ
5. HYLLYKOMERO	SYVYYS 600MM, VIISI SÄÄTÖHYLLYÄ
6. VETOLAATIKOSTO RULLALIU'UIN	
7. VETOLAATIKOSTO RULLALIU'UIN	

KUVA 34. Björknäsin huvilan verannan apukeittiön kalustekaavio.
(Arkkitehtitoimisto Anna-Maija Kaihari Ky 2020).

Verannalta on kulku alakerran suurimpaan huoneeseen (kuva 35), joka on ruokailu- ja kokoontumiskäytössä. Luennointia ja muita esityksiä varten seinään on asennettu suuri tv-näyttö. Istumapaikkoja oli vierailuhetkellä elokuussa 2023 sisustettu kahdellekymmenelle ruokailijalle. Tilaan olisi kuitenkin mahdollista mahdollistaa enemmänkin vierailijoita. Luonnonvaloa huoneeseen saadaan kolmesta toisissaan kiinni olevista ikkunoista, jonka lisäksi katossa oli kaksi samanlaista valaisinta kuin verannalla. Valaisimilla ei pyritä kopioimaan vanhaa tyyliä, mutta niiden olemus on sama (Kettunen 2022). Toinen vaihtoehto suunnitteluvaiheessa oli kristallikruunut, mutta niissä olisi ollut pienempi valoteho ja suurempi sähkönkulutus (Kettunen 2022).

Ruokailutila on suoraan yhteydessä toiseen vastaavaan huoneeseen melkein kolmen metrin levyisen aukon kautta. Molemmissa tiloissa on kaakeliuunit (kuva 36). Huvilaa ei kuitenkaan enää lämmitetä puilla, ja paloturvallisuussyistä tulisijat eivät ole käytössä. Lämmitysmuotoina koko rakennuksessa ovat sähkö ja kaksi ilmalämpöpumppua.

Historialliset kaakeliuunit (kuva 36 & 37) tuovat tunnelmaa, vaikka ne eivät ole enää käytössä. 1800-luvun alussa nämä uunit olivat tyyppillisesti valkoisia, ja niissä oli koristeena empiretyyliin liittyviä aiheita. (Kettunen 2022). Vaikka nämä kaakeliuunit eivät enää lämmitä tilojaan, niiden arvo nousee niiden historiallisen ja taiteellisen merkityksen myötä. Ne eivät ainoastaan lisäävät tunnelmaa tiloihin, vaan kertovat myös tarinaa menneistä ajoista, niiden käyttötarkoituksista ja aikansa estetiikasta.

Kaikissa alakerran kokoontumistiloissa (kuva 38 & 39) on sama yleisilme ja käyttötarkoitus. Huoneet muuntuvat kuitenkin moneen eri tarpeeseen siirrettävien huonekalujen ansiosta. Tiloja voi käyttää esimerkiksi tanssilattiana, koska niissä on kasattavia pöytiä (Kettunen 2022).

KUVA 35. Björknäs in huvilan suurin ruokailuhuone. (Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 36. Björknäs in huvilan suurimman ruokailuhuoneen kaakeliuuni. (Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 37. Björknäsin huvilan pyöreä kaakeliuuni. (Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 38. Björknäsin huvilan
toinen ruokailuhuone.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 39. Björknäsin huvilan
kolmas ruokailuhuone.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

Alakerran kokoontumishuoneiden itäpuolelta on kulku lasikuistille (kuva 40) pariovien kautta. Kesällä 2022 kuistille tehtiin uudet portaat ja sen ikkunat uusittiin. Ikkunapokat valmistettiin tilaustyönä puusepällä. (Kettunen 2022). Tilaa käytetään oleskelu- sekä kokoontumistilana ja sinne on sisustettu nojatuoleja, riipputuoleja ja säkkituoleja. Ikkunalaseista näkyy sisään julkisivun nikkarityyliset koristeet ja hammasreunukset (kuva 41). Kuisti on aiemmin ollut ulkotilaa, mutta lasitus lisättiin seiniin viimeisimmän peruskorjauksen yhteydessä.

KUVA 40. Björknäsin huvilan lasikuisti ja nojatuolit. (Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 41. Björknäsin huvilan lasikuistin ikkunat. (Kuva: Melina Avelin 2023).

Pienimmästä alakerran ruokailuhuoneesta on yhteys aulaan (kuva 42). Aulasta on kulut lisäksi tuulikaappiin, jälkikäteen syksyllä 2022 lisättyyn wc-tilaan, varastoon sekä suurimpaan ruokailuhuoneeseen. Myös aulassa on käytöstä poistettu puulla lämmitettävä kaakeliuuni. Aula toimii tällä hetkellä läpikulkutilana ja osittain myös tuolivarastona (kuva 43). Jos huvilassa järjestetään suurempia juhlia, pöytiä on mahdollista kattaa myös aulan puolelle.

KUVA 42. Björknäsin huvilan
aula ja kaakeliuuni.

(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 43. Björknäsin huvilan
aula.

(Kuva: Melina Avelin 2023).

Viimeisimmän peruskorjauksen suunnitelleen arkkitehti Anna-Maija Kaiharin mielestä oli miellyttävää yllätys, miten sekä ala- että yläkerran puulattia saatiin toteutettua. Päälimmäisenä olleet korkkimatot poistettiin, ja lankut hiottiin kevyesti ennen maalaamista. Pinnasta ei pyritty saamaan täysin tasaisen näköistä, vaan puuhun haluttiin jättää "elämän jälki". (Kettunen 2022).

Lattian alkuperäinen ilme luo tiloihin rakennusajankohtaa kunnioittavan tunnelman, mikä sopii huvilan yleiseen tyyliin. Lankkuun jääneet jäljet luovat huvilalle historian tuntua ja persoonallisuutta. Täysin uusi lattia olisi voinut luoda liian modernin ja tasaisen pinnan, joka olisi poistanut tilasta osan sen viehätystä.

KUVA 44. Björknäsin huvilan
alakerran wc.

(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 45. Björknäsin huvilan
tuulikaappi.

(Kuva: Melina Avelin 2023).

Huvilassa ei ole alun perin ollut sisä-wc:tä, mutta aulan yhteyteen on jälkikäteen rakennettu pieni vesikäymälä (kuva 44). Koska wc on rakennettu jälkikäteen, siinä on tilaan ja käyttötarkoitukseen nähden suuri ikkuna. Vaikka huoneessa on suuri ikkuna, sen alempien lasiosien huurteisuutta on lisätty yksityisyyden säilyttämiseksi. Tämä ratkaisu on tärkeä erityisesti tilan käyttömukavuuden kannalta. Ero huurteisuuden määrässä on havaittavissa vertaamalla kuvia 44 ja 45 keskenään.

Myös wc:n viereinen tuulikaappi (kuva 45) on valoisa tila samanlaisen ikkunan ansiosta. Tuulikaapista pääsee etenemään yläkertaan suoraan portaita pitkin. Samasta tilasta on yhteys myös alakerran aulaan ja edelleen kokoontumistiloihin.

6.3 Huvilan yläkerran sisätilat nykytilassa

KUVA 46. Björknäsin huvilan portaikko.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 47. Björknäsin huvilan yläkerran aula.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 48. Björknäsin huvilan yläkerran pienempi aula. (Kuva: Melina Avelin 2023).

Yläkerran aulatiloihin (kuva 47) noustaan portaita pitkin (kuva 46). Portaissa on koukut maton kiinnittämistä varten, mutta mattoa ei ollut asennettu niihin peruskorjauksen yhteydessä. Aulan lattia ja portaat ovat vaaleanharmaita, ja niissä on kunnostettu vanha lankku samaan tyyliin kuin muissa huvilan lattioissa. Portaiden käsijohde on kiinnitetty seinään. Molemmissa aulatioissa on kaakeliuunit (kuva 48).

KUVA 49. Björknäsin huvilan
yläkerran oleskelutila.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 50. Björknäsin huvilan
oleskelutilan suuri ikkuna.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

Yläkerran luoteiskulmassa olevan huoneen (kuva 49) käyttötarkoitus on tällä hetkellä toimia oleskelutilana. Huone on sisustettu nojatuoleilla ja säkkituoleilla (kuva 50). Huone on hyvin valoisa, sillä sen ollessa rakennuksen kulmassa, siinä on ikkunat kahdella eri seinällä. Lisäksi keskellä tilaa on kattovalaisin. Huoneessa on myös kaakeliuuni.

KUVA 51. Björknäsin huvilan yläkerran makuuhuone ja parveke.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 52. Björknäsin huvilan yläkerran makuuhuone ja kaakeliuuni.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

Aulasta kuljettaessa oleskeluhuoneen läpi saavutaan makuuhuoneeseen (kuva 51). Huoneessa on kaksi sänkyä, säilytystilaa ja kaakeliuuni. Lisäksi länsijulkisivussa on pariovi parvekkeelle, josta tulee tilaan paljon luonnonvaloa. Huone on sisustettu kahdelle majoittujalle. Seinäpinnan tapettina on käytetty tummaa kasviaiheista tapettia (kuva 52).

Kuten sängyjen kohdalla useissa huvilan huonekaluissa on pyritty käyttämään puuta. Kun materiaalina on puu, huonekalut vanhenevat kauniisti, ja ne saa tarvittaessa korjattua maalaamalla. (Kettunen 2022). Vaikka materiaalivalinta ei ole edullisimmasta hintaluokasta, kestävät laadukkaat huonekalut paremmin aikaa ja kovaa kulutusta, jota voi syntyä paljon leirikäytöstä johtuen.

KUVA 53. Björknäsin huvilan yläkerran pienin makuuhuone.

(Kuva: Melina Avelin 2023).

Rakennuksen pienimmässä makuuhuoneessa sängyt on aseteltu peräkkäin (kuva 53). Vaatesäilytys on sisustettu samaan jonoon muiden kalusteiden kanssa. Huone on sisustettu kahdelle majoittujalle. Seinäpinnan tapettina on käytetty vaaleaa raidallista tapettia.

Huvilassa on käytetty Toijalassa valmistettuja Pihlgren ja Ritola -yrityksen perinnetapetteja. Peruskorjauksen suunnitellut arkkitehti Kaihari uskoo, että kauniiden seinien ansiosta tila houkuttelee pitämään sen siistinä. Vuoden 2021 keväällä tehdyillä kunnostuksilla on pyritty luomaan toimiva kokonaisuus niin seurakuntien leiriläisille kuin ulkopuolisille vuokraajille, säilyttäen samalla aikakauden tunnelmaa ja tuoden tilaan myös hauskuutta ja viihtyisyyttä. Arkkitehti on pyrkinyt tuomaan hauskuutta esimerkiksi yläkerran monipuolisilla tapeteilla. (Kettunen 2022).

Vaikka paperitapetit eivät kestä pyyhkimistä, ne soveltuvat erinomaisesti vanhan tyylin luomiseen. Niiden kosteutta läpäisevä ominaisuus tekee niistä hengittäviä ja myrkyttömiä, mikä on erityisen tärkeää tilassa, jossa halutaan säilyttää perinteinen tunnelma ja samalla huolehtia terveellisestä sisäilmasta. (Kettunen 2022).

Myös muut yläkerran makuuhuoneet (kuvat 54-56) noudattelevat samaa tyyliä ja materiaaleja. Kaikki niistä ovat suunniteltu ainoastaan kahdelle majoittujalle, vaikka tilojen koon puolesta niihin olisi mahdollista laajentaa majoitustilaa lisäämällä esimerkiksi kerrossänkyjä. Björknäsin huvilan makuupaikkojen määrää rajoittivat kuitenkin palomääräykset (Kettunen 2022).

KUVA 54. Björknäsin huvilan yläkerran etelän puoleinen makuuhuone ja parveke. (Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 55. Björknäsin huvilan yläkerran suurin makuuhuone ja parveke.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 56. Björknäsin huvilan yläkerran koillisen nurkan makuuhuone.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

Rakennuksen pohjapiirustus on opinnäytetyön liitteenä (liite 1) yksi ja huvilan huoneiden pintamateriaalit on koottu liitteeseen kolme. Osioissa 6.4-6.9 löytyy kuva-aineistoa muista huvilan pihapiirin rakennuksista. Koska tämä rakennushistoriallinen selvitys keskittyy huvilarakennukseen, kohteet on inventoitu ainoastaan kuvien avulla.

6.4 Huvilan piha

KUVA 57. Huvilan
laituri. (Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 58. Huvila laiturilta kuvattuna.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 59. Huvilan lehtikuusesta ra-
kennettu patio.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

6.5 Huvimaja

KUVA 60. Huvimaja. (Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 61. Huvimajan sisätilat. (Kuva: Melina Avelin 2023).

6.6 Sauna

KUVA 62. Sauna ennen 2021 peruskorjausta. Kuva: Pasi Vierimaa.
(Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2015).

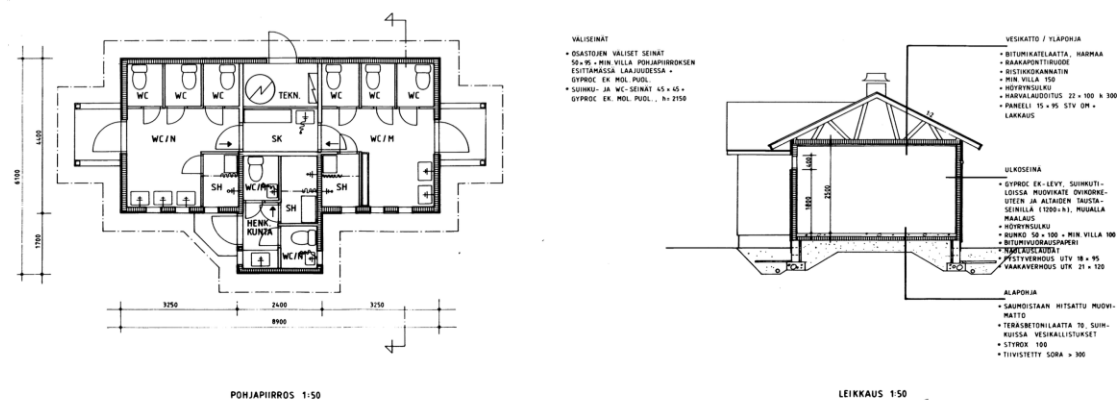

KUVA 63. Sauna peruskorjauksen jälkeen. (Kuva: Melina Avelin 2023).

6.7 Wc-rakennus

KUVA 64. Wc-rakennus. (Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 65. WC-rakennuksen pohjakuva ja leikkaus.

Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

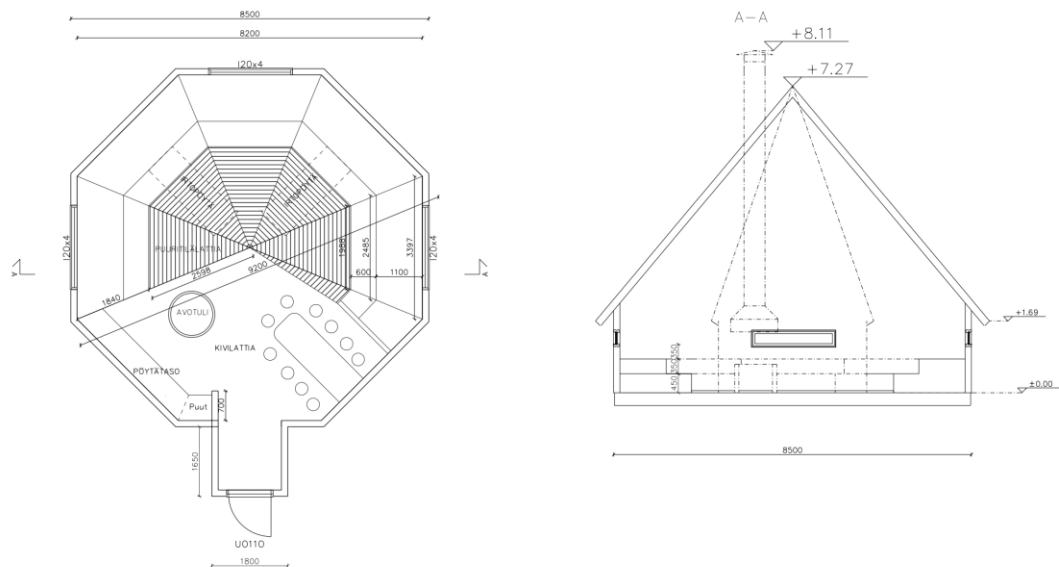
6.8 Kota

KUVA 66. Björknäsän huvilan
kota ulkopuolelta.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 67. Björknäsän huvilan
kota sisäpuolelta.
(Kuva: Melina Avelin 2023).

KUVA 68. Kodan pohjakuva ja leikkaus.
Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

7 KAAVATILANNE

7.1 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Vuoden 2017 osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan aloitteen ranta-ase-
makaavan (kuva 69) laadinnasta on tehnyt Tampereen seurakunnat. Alueella on
tällä hetkellä voimassa Pirkanmaan 1. maakuntakaava sekä 1. ja 2. vaihema-
akuntakaava. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa Björknäsin tilan alue on merkitty
maakuntakaavallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön (akm163, Hirviniemen
kulttuurimaisema, Hirviniemi, Aitolahti). Luokituksena on rakennushistoriallisesti
merkittävä (R) ja maisemakokonaisuus (MK). Suunnittelumääräyksien mukaan:
”Alueen suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on edistettävä kulttuuriym-
päristön arvojen säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on otettava
huomioon kulttuuriympäristön kokonaisuus ja ominaislaatu. Alueen käyttö ja ra-
kentaminen tulee sopeuttaa kunkin alueen kulttuuriperintöön ja ominaislaatuun.”
Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa on määrätty turvetuotantoa ja 2. vaihe-
maakuntakaavassa liikennettä sekä logistiikkaa. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy
2017).

Aiemmin mainittujen kaavojen lisäksi alueella on voimassa myös Pirkanmaan
maakuntakaava 2040. Ranta-asemakaava-alue kuuluu kyseisessä kaavassa
maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan. Björknäsin huvilan kohdalla
on lisäksi kohdemerkintä maakunnallisesti merkittävästä rakennetun kulttuuriym-
päristön kohteesta. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2017).

Yleiskaavallisesti alueella on voimassa Ympäristöministeriön 28.2.1994 vahvis-
tama Tampereen kaupungin Aitolahti-Teiskon rantayleiskaava. Siinä suunnittelu-
alue on osoitettu leirikeskusalueeksi, ranta-alue venesatamaksi ja venevalkama-
alueeksi. Myös yleiskaavassa Björknäsin huvila on merkitty merkittäväksi raken-
nukseksi. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2017).

Vireillä olevan ranta-asemakaavan tavoitteena on parantaa Tampereen seura-
kuntien edellytyksiä kehittää leirikeskusta. Kaavan myötä tonteilla pystyttäisiin

nostamaan rakennusoikeutta ja liittämään alue keskitettyyn vesihuoltoon. Kaavan kanssa samanaikaisesti on laadittu lisäksi leirikeskuksen uusien pää- ja majoitusrakennusten luonnossuunnitelmia. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2017).

KUVA 69. Kaava-alueen rajaus. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2015).

7.2 Luonnosvaihe

Luonnosvaiheen selostuksen mukaan kaava-alueilla sijaitseville Pappilan pää-rakennukselle ja aitalle, sekä Björknäsin huvilalle ja huvimajalle, on määritelty suojelumääräykset. Lisäksi huvilan piha-alue ja niemenkärki on erityisesti osoitettu suojeltavaksi osaksi. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2017).

Kaavamääräyksiensä mukaan Pättinniemen kärkeen ei saa sijoittaa uudisrakentamista, lukuun ottamatta leirikeskustoimintaa palvelevia apu- tai huoltorakennuksia. Huvilan piha-alueen ja rantaan laskevien rinteiden metsäinen luonne tulee pyrkiä säilyttämään. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2017).

Suunnittelumääräys korostaa alueen kaupunkikuvan ja rakennusperinnön arvojen säilyttämistä ja kehittämistä, erityisesti koskien maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristökohteita kuten Pättinniemen huvilaa (ent. Björknäs). (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2017).

Pinnanmuodoiltaan suunnittelualue on kohtalaisen tasaista. Suurin osa sijoittuu korkeusvälille 99–105 metriä merenpinnan yläpuolella, mutta korkeimmat maastonkohdat ovat pappilan mäki (111 m), etelään pappilasta metsäisellä selännteellä (112 m) ja Björknäsin huvilan niemi (102 m). (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2017).

Näiden seikkojen valossa luonnosvaiheen kaava-suunnitelma korostaa alueen historiallista ja kulttuurista arvoa sekä suojelun tarvetta, samalla ottaen huomioon teknisten tarpeiden uudistamisen ja maaston ominaispiirteet.

7.3 Kaavaehdotus

Kaavaluonnoksesta (kuva 70) jätettiin neljä lausuntoa ja 16 mielipidettä. Lausunnot saatiin ELY-keskukselta, Tampereen ympäristön suojelusta, Pirkanmaan maakuntamuseolta ja Pirkanmaan liitolta. Erityisesti huvilan suojelukysymyksen osalta Pirkanmaan maakuntamuseo esitti, että Pättinniemen huvilalle ja sen huvimajalle myönnettyä suojelumerkintää sr-1 tulisi täydentää kaavamääräyksillä, jotka selkeästi kieltävät näiden tärkeiden rakennusten purkamisen. Purkaminen kielletään lausunnossa esitetyllä tavalla. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2020).

KUVA 70. Visualisointi kaavan toteutuksesta. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2020).

7.4 Maisema- ja kulttuuriympäristö selvitys

Maisema- ja kulttuuriympäristö selvityksessä kerrotaan, että ympäristöministeriön mukaan kaava-alue kuuluu maisemamaakuntajaon mukaiseen Hämeen viljely- ja järvimaa-alueeseen. Tarkemmin määritelmä on Keski-Hämeen viljely- ja järvisuutu. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2015).

Björknäsin huvila on erityisesti huomioitu Pirkanmaan maakuntakaava 2040:n luonnoksessa, jossa se on merkitty sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti merkittäväksi rakennetun kulttuuriympäristön kohteeksi. Kaava-alueella sijaitsee yksi näistä arvokkaista kohteista, Pättinniemi eli Björknäsin huvila. Tällaisia ranta- ja järviympäristöjen ominaispiirteitä ja arvoja ovat korostaneet niiden arkkitehtoniset ilmeet, asuinrakennusten ja apurakennusten suhteet, sekä huviloiden sopivuudet ympäröivään luontoon, ja niiden roolit maisemassa. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2015).

Alueella vallitseva maisema on pienipiirteistä ja näkymät ovat yleisesti ottaen rajoittuneita lyhyille etäisyyksille. Yksi merkittävimmistä näkymistä avautuu Pättinlahden pohjoisrannalta kohti Pättinniemeä ja Björknäsin huvilaa, sekä huvilan pihamaalta niemenkärjestä eri suuntiin vesistöä. Vaikka pitkissä näkymissä ei ole selkeitä maamerkkejä, erottuu maisemassa kuitenkin selkeästi ja merkittävästi Pättinniemen kärki ja siellä sijaitseva Björknäsin huvila, mikä tekee niistä tärkeän viitepisteen suunnittelualueelle. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2015).

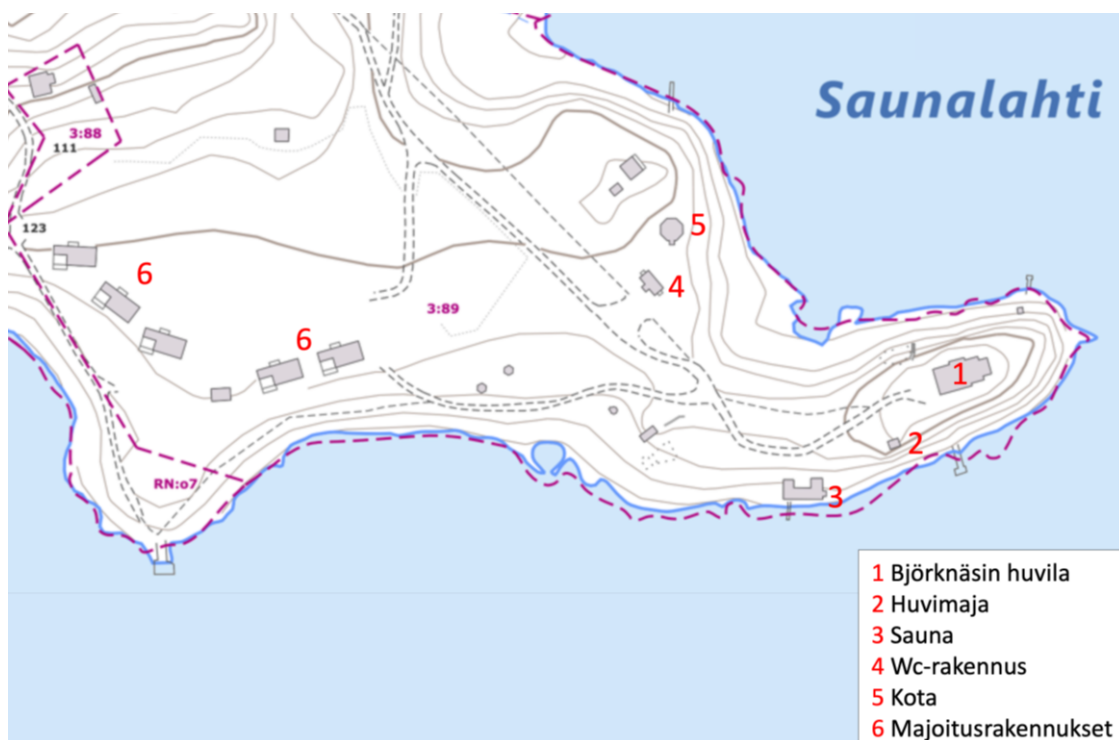
Toimenpidesuosituksukset pitävät sisällään ehdotuksen suojelumerkinnästä (sr, suojeltava rakennus) niin huvilalle kuin huvimajallekin. Tämä merkintä tulisi tarkentaa niin, että se varmistaa rakennusten alkuperäisen luonteen säilymisen mahdollisissa muutos- ja korjaustoimenpiteissä. Samoin suositellaan, että Pättinniemen kärkeen ei toteutettaisi uutta rakentamista, poikkeuksena pienehköjen leirikeskustoimintaa palvelevien apu- tai huoltorakennusten salliminen. Myös huvilan puutarha ja rantaan laskevien rinteiden metsäinen luonne tulisi pyrkiä säilyttämään. (Arkkitehtitoimisto Neva Oy 2015).

8 BJÖRKNÄSIN HUVILAN JA SEN ALUEEN NYKYTILANNE JA TULEVAISUUS

8.1 Nykytilanne

Hirviniemessä on paljon uudempaa asutusta, ja se on hajautunut melko tasaisesti koko kylän alueelle hyvien liikenneyhteyksien varrelle. Alueella on myös paljon loma-asutusta, erityisesti ranta-alueilla. Maisemaa hallitsevat kumpuilevat viljelysaukeat, jotka ulottuvat Näsijärven rannalle. Maisema on monipuolinen ja näkymät ovat usein lyhyitä johtuen pienipiirteisestä ympäristöstä. Vanhat maatalot, pappila ja huvilat sijaitsevat joko kylänraitin varrella, rannan lähellä, niemien kärjissä tai keskellä viljeltyjä mäkiä. Näsijärvelle katsottaessa näkymää estää kasvillisuusvyöhyke rannassa. (Tampereen kaupunki 2015, 172).

Laalahden kylän uudempi asutus sijaitsee Sorilan rajan läheisyydessä ja Ojalan alueella. Tien ja rannan välistä maata on viljelty ainakin 1760-luvulta asti. Aitolahden kirkko on sijoitettu vanhaan solmukohtaan, jossa kohtaavat kuohuva puro ja joki. (Tampereen kaupunki 2015, 172).

KUVA 71. Huvilan kiinteistön nykytilanne ja selvityksessä mainitut rakennukset.

Pohjakartta Oskari-karttapalvelu.

8.2 Tulevaisuus

On tärkeää varmistaa, että alueen ja huvilan käyttäjät ovat tietoisia paikan historiasta ja sen vaikutuksesta nimistöön. Vanhat paikannimet paljastavat tietoa paikan erityispiirteistä, historiallisista tapahtumista ja alueella vaikuttaneista ihmisistä. Paikannimillä ja niiden taustatiedon tuntemisella on osuus ihmisten viihtyvyyteen sekä paikan omaksi tuntemiseen (Rekola 1994). On siis arvokasta säilyttää historiallisia nimiä niin arkikielessä kun paikan virallisissa dokumenteissa. Pättinniemi on paikan maantieteellisestä historiasta kertova nimi (Silfverhuth 2013, 109) ja Björknäs huvilan rakennuttajan sukunimestä johdettu (Jaakkola 2008, 16).

Huvilan osoite Kiikkisensalmentie 123 on myös peräisin historiallisesta perinteestä. Osoitteen ensimmäinen osa juontaa juurensa allueen alkuperäisen kantatilan nimeen, joka on Kiikkinen. Tilan nimen käyttö sellaisenaan saattoi joissain tapauksissa aiheuttaa sekaannuksia, joten valittiin luontonimi, joka sisälsi tilan nimen (Rekola 1994). Tässä tapauksessa valittu sana oli ”Kiikkisensalmi”.

Kartalla näkyy Kiikkisen kantatilan mukaan nimetty Kiikkisensaari, jolle annettiin nimi toteutumattoman tiehankkeen mukaan. Tässä hankkeessa suunniteltiin ajoyhteyden rakentamista Aitolahdelta kohti Takahuhtia. Näsijärvi olisi ylitetty Kiikkisensalmen sillaksi nimetyllä sillalla. (Niemelä 2016, 88). Silta nopeuttaisi huomattavasti ajomatkaa Aitolahdelta kohti Tampereen keskustaan.

Visiot sillasta ja sen tuomista eduista olivat suuret alusta asti. Asiasta kerrottiin Aitolahden yhdistyessä Tampereeseen seuraavasti Tammerkoski-lehdessä: ”Tampereen kaupungilla on 6 naapurikuntaa, joiden kanssa sillä on yhteistä rajaa. Kaikkein vähimmän tätä yhteistä rajaa (=maarajaa) on kuitenkin Aitolahden kunnan kanssa. Merkillistä että kuitenkin juuri se kunta tuli liitetyksi kaupunkiin, jonka vesistö erottaa kaupungin alueista. Kunhan Kiikkisensalmen yli rakennetaan silta, korvaa se puuttuvan maarajan ja tuo Aitolahden lähemmäksi Tamperetta kuin on mikään noista naapurikunnista.” (Aitolahden ”pamaus” 1965).

Sillasta oli paljon erilaisia mielipiteitä Aitolahtelaisten keskuudessa. Kielteisesti hankkeesta ajattelevat pelkäsivät tonttihintojen nousua ja alueen kaupungistumista. Myös ympäristövaikutuksista oltiin huolissaan, sillä silta suunniteltiin osin pengerrettynä. Kuitenkin lyhentyvä matka kaupungin keskustaan kiinnosti monia. Hirviniemeltä matkaa ajallisesti kertyisi vain noin 10 minuuttia. (Kivikuru 2016, 116).

Jos silta joskus rakennettaisiin, voisi se lisätä alueen matkailun määrää huomattavasti. Tampereen ollessa lähellä olisi Björknäsin huvilaa ja sen ympärillä sijaitsevaa leirikeskusta helpompi saavuttaa. Uudet majoitusrakennukset voisivat palvella niin yksittäisiä matkailijoita kuin suurempia ryhmiä, mikä lisäisi alueen vetovoimaa. Alueen kauniit maisemat Näsijärven rannalla olisivat houkuttelevia, ja lähialueen luonto tarjoaisi mahdollisuuksia retkeilyyn, kalastukseen ja muuhun ulkoiluun.

Edelleen on kuitenkin otettava huomioon jo 80-luvulla korostettu näkökulma alueen uudistuksesta kulttuurimaiseman kannalta: ”Mahdollisesti seuraavalla vuosituhatluvulla alkava Aitolahden uusi rakentaminen on sekä arka että vaativa tehtävä ja sen tulee tapahtua nykypäiviin asti säilyneen kauniin kulttuurimaiseman ehdoilla” (Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto 1985).

Sillan lisäksi alueelle on ideoitu raamattupolkua. Viisi kirkkovaltuutettua jättivät marraskuussa 2017 valtuustoaloitteen Raamattu-aiheisen luontopolun perustamiseksi seurakunnan omistamalle maalle Takahuhtiin. Kun kirkkoneuvosto käsiteli aloitetta, se piti ideaa toteuttamiskelpoisena, mutta ehdotti sitä seurakunnan ostaman Diabeteskeskuksen ja Pättinniemen välille. Reitti olisi sopiva juuri siihen kohtaan, koska matkalla on hienoa vanhaa metsää ja korkeita kallioita. Lisäksi seurakunta omistaa pääosin suunnitellun reitin maa-alueet. (Kääriäinen 2018). Reitti voisi palvella sekä rippikoululeiriläisiä että muita alueella matkaavia. Myös tällä hankkeella voitaisiin siis nostaa alueen kävijämääriä.

9 HUVILAN MAHDOLLISET TULEVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET JA KORJAUKSET

9.1 Uusia mahdollisia käyttötarkoituksia

Itse huvilarakennukselle voi olla monia erilaisia käyttötarkoituksia tulevaisuudessa. Yläkerrassa sijaitsevat makuuhuoneet tarjoavat jo majoitusmahdollisuuksia, mutta majoituskapasiteetin kasvattaminen voisi olla mahdollista lisäämällä esimerkiksi kerrossänkyjä tai muuntamalla huoneita perhehuoneiksi. Björknäsissä makuupaikkojen määrää rajoittivat kuitenkin tällä hetkellä palomääräykset (Kettunen 2022). Huvilaa voisi myös käyttää erilaisten tapahtumien ja juhlien pitopaikkana. Alakerran yhteistilat sopivat juhlatiloiksi, ja näin voivat tarjota paikkoja erilaisille yksityistilaisuuksille kuten häille, syntymäpäiville ja yritysten juhlille. Käyttäjät ovat ilmaisseet toiveen esteettömästä kulusta leirikeskuksen alueella jo 1980-luvulla (Eesitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi 1987). Mikäli pyritään saavuttamaan esteetön pääsy rakennukseen, on oleellista suunnitella muutokset tarkasti siten, että historiallinen ilme säilyy vahingoittumattomana.

Lisäksi huvila voisi toimia kokous- ja työpajatilana, tarjoten yrityksille mahdollisuuden järjestää pienimuotoisia tapahtumia inspiroivassa ympäristössä. Tämän lisäksi rakennuksessa voisi järjestää taidenäyttelyitä ja taidegallerioita sekä teemallisia työpajoja ja kursseja. Alakerrassa on myös mahdollisuus tapahtumien aikaiseen ravintola- tai kahvilatoimintaan.

9.2 Huomioita mahdollisiin korjauksiin ja huoltoon

Kun vanhoja rakennuksia peruskorjataan, on tärkeää huomioida ja kunnioittaa niiden alkuperäistä arkkitehtonista tyyliä ja tyyllisuuntaa. Esimerkiksi vanhojen koristeellisten nikkarityylisten ikkunoiden korvaaminen standardi-ikkunoilla muuttaisi rakennuksen ulkonäön täysin toiseksi. Kunnioittava lähestymistapa vanhojen rakennusten peruskorjauksessa on ratkaisevan tärkeä säilyttämään niiden historiallinen ja kulttuurillinen arvo. Tämä tarkoittaa usein sitä, että käytetään alkuperäisiä materiaaleja ja rakennustekniikoita. (Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto 1990).

Vanhojen talojen huollossa on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota muun muassa seuraaviin seikkoihin. Katolta on syytä poistaa sammaleet säännöllisesti, ja samoin on tärkeää pitää rännit puhtaina. Syöksytorvien on oltava kunnossa, ja sadevesien tulee olla ohjattu pois sokkelin ja kellarin läheisyydestä. Puuseinien kohdalla on otettava huomioon maan nousun vaikutukset ja vältettävä lahovaurioiden syntymistä. Lisäksi on tärkeää seurata isojen puiden juuria, jotka saattavat olla lähellä sokkelia. (Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto 1990).

Jos vaurioita ilmenee, niihin on reagoitava nopeasti. Vuotavan katon tiivistäminen, vaurioituneiden rännien ja pellityksien korjaaminen, ikkunoiden kittien vaihtaminen ja julkisivun maalaaminen ennen sen lohkeilua, ovat toimenpiteitä, jotka kannattaa suorittaa heti tarpeen vaatiessa. Kun suoritetaan julkisivumaalaus, olisi parasta käyttää samaa maalia kuin on aikaisemmin käytetty puun pinnan käsittelyssä (Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto 1990).

Puuosien kunnostusta suunnitellessa voi tutustua vuoden 1990 seurakunnan korjaussuunnitelman. Raportissa käydään läpi myös muiden huvilan materiaalien ja rakenteiden kunnostusta. Tietoa kyseisestä korjauksesta löytyy tämän opinnäytetyön osiosta ”5.5 Leirikeskus 1990-luvulla” sivuilta 57-58.

Vuoden 1920-1990 välillä rakennusalalla yksi yleisesti käytetty materiaali oli asbesti. Sitä hyödynnettiin esimerkiksi laatoituksissa, niiden kiinnitys- ja saumauslaasteissa. Björknäsin huvilan vuoden 1990 saneerauksen aikaisissa asiakirjoissa mainitaan erityisesti Finnflex-laatta, joka on yksi yleisistä asbestipitoisista materiaaleista. On huomionarvoista, että vaikka itse laatat eivät välttämättä sisällä asbestia, kiinnitysliima saattaa sisältää sitä. Asbestipitoisen bitumiliiman, eli mustan liiman, tunnistaminen on suhteellisen helppoa, mutta kellertävän kiinnitysliiman asbestipitoisuus voidaan määrittää vain laboratorioanalyysillä. (Laukkanen 2017). Vaikka kyseistä laattaa ei enää huvilasta löytyisi, on saneerauksien yhteydessä hyvä tehdä rakennukselle asbesti- ja haitta-ainekartoitus.

10 POHDINTA

Björknäsin huvilan ja sen kiinteistön historian tutkiminen 1700-luvulta tähän päivään on ollut laaja ja mielenkiintoinen prosessi. Tutkimustyö on vaatinut kattavaa lähdemateriaalin yksityiskohtaista läpikäyntiä. On ollut opettavaista huomata, kuinka tärkeää huolellinen analysointi, tietojen järjestely sekä lähdetietojen merkitseminen on ollut. Myös kenttätyö ja omat havainnot kiinteistöllä ovat olleet tärkeitä työkaluja selvityksen teossa.

Historian tutkimuksessa on aina ymmärrettävä, että jotkin asiat jäävät arvailun varaan tai pysyvät mysteerinä. Silti eri lähteiden yhdistäminen ja oivallusten tekeminen on ollut äärimmäisen palkitsevaa. Haasteita tutkimukselle asetti se, että kyseessä on yksittäinen rakennus, joka on ollut pitkään yksityisomistuksessa. Tämän kaltaisista huviloista ei ole arkistoitu yhtä paljon tietoa niiden alkuajoilta kuin julkisessa käytössä olevista rakennuksista.

Tampereen seurakuntien arkisto oli yksi tärkeimmistä lähteistä opinnäytetyön kannalta. Eri jaostojen pöytäkirjat on arkistoitu systemaattisesti vuosilukujen mukaan, mikä helpotti tutkimusta. Koska pöytäkirjat olivat digitoimattomia paperiversioita, vaati niiden läpikäynti 1960-luvulta kohti tätä päivää erityistä tarkkuutta ja kärsivällisyyttä sekä runsaasti aikaa.

Rakennushistoriallisesta selvityksestä hyötyvät erityisesti ne, jotka suunnittelevat restaurointitöitä suojellussa rakennuksessa. Selvitys auttaa ymmärtämään laajemmin kohteen suojelutavoitteita ja niiden syitä. Rakennuksen omistajat puolestaan hyötyvät tutkimustuloksista suunnitellessaan korjaushankkeiden ajankohtia ja rakennuksen ylläpitoa. Selvitys tarjoaa myös arvokasta tietoa niille, jotka osallistuvat konkreettiseen rakennustyöhön, kuten työmaan valvojille ja urakoitsijoille, lisäten ymmärrystä vanhan rakennuksen erityispiirteistä. Lisäksi viranomaisvalvonnan näkökulmasta selvitys tarjoaa tarvittavaa tietoa päätöksenteon ja alueen kaavoituksen tueksi, auttaen arvioimaan suojelutarvetta sekä varmistamaan suojelutavoitteiden täyttymisen.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Voionmaa, V. 1932. Tampereen kaupungin historia. 3 osa, Tampereen historia itämaisesta sodasta suurlakon aikoihin. Tampereen kaupunki.

Voionmaa, V. 1935. Tampereen kaupungin historia. 4 osa, Tampereen uusin historia. Tampereen kaupunki.

Raevuori, Y. 1952. Fabian Klingendahl ja Klingendahl O.Y. Klingendahl O.Y.

Arajärvi, K. 1954. Messukylän-Teiskon-Aitolahden historia 1. Tampereen kaupunki, Teiskon ja Aitolahden kunnat.

Kanerva, U. 1967. Messukylän historia 2, Kaupunkiasutus valloittamassa Messukylää. Tampereen kaupunki.

Kirsti, A. 1979. 50 vuotta seurakuntatyötä Aitolahdessa. Tampere: tutkimuksia ja kuvauksia 7. Tampereen historiallinen seura.

Kivinen, P. 1982. Tampereen jugend: arkkitehtuuri – taideteollisuus. Otava.

Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto. 1985. Tampereen rakennuskulttuuri, maisemat ja luonnonsuojelu. Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto.

Santamäki, L., Rasila, V. 1992. Tampereen historia. 4, Vuodesta 1944 vuoteen 1990. Tampereen kaupunki.

Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto. 1990. 1900-1930-lukujen huviloiden ja omakotitalojen rakentamistapaohjeita. Tampereen kaupungin kaavoitusvirasto.

Ruokonen, P. 1993. Aitolahden talot ja niiden omistajasuvut vuosina 1540-1920. Kustannuspaikka tuntematon.

Alajoki, J., Kanta-Aitolahden asukasyhdistys. 1994. Aitolahti: matkalla kaupunkiin. Tampereen kaupunki.

Saloniemi, M., Jaatinen T., Hämeen museo. 1994. Herrasväen kesäretki: kesänviettoa Tampereen seudulla sata vuotta sitten. Tampereen museot.

Rasila, V. 1995. Aitolahden arvoitukselliset hiilipussit. Tampere: tutkimuksia ja kuvauksia 10. Tampereen historiallinen seura.

Kalske, M. 1999. Lempäälä ajan virrassa: ihmisiä yhteisöissä, pitäjä maailmassa. Lempäälän kunta.

Valanto, J. 2001. Näsijärven huvila-asutus ja laivaliikenne. Tampere: tutkimuksia ja kuvauksia 11. Tampereen historiallinen seura.

Jaakkola, J. 2008. Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri. Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen.

Kotiseutumme Aitolahti-Längelmäki-Orivesi-Teisko 2001-2002. 2002. Botnia-Foto.

Silfverhuth, V. 2013. Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelis-luterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kouko, S., Törmä, M., Kivimäki, K. 2015. Tampereen Aitolahden ja Teiskon kulttuuriympäristöselvitys. Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen.

Niemelä, J. 2016. Tampereen seutu kartoin 1950- ja 2010-luvuilla. AtlasArt.

Kivikuru, U. 2016. Tarinoita kahdesta kylästä: Aitoniemi ja Hirvenniemi aikojen saatossa. Aitoniemen-Hirvenniemen Kyläläiset ry.

Tampereen seurakuntien arkiston lähteet

Kirkkohallintokunta. Tampereen seurakunnat. 1971. §195 Björknäsin tilan kiinteistöjen kunnostus. Ote pöytäkirjasta 7.4.1971. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkohallintokunta 16.4.1971. Tampereen seurakunnat. 1971. §6 Björknäs-nimisen tilan Rn:o 3⁸⁹ ostaminen Aitolahdelta. Ote pöytäkirjasta 16.4.1971. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistötoimikunta. Tampereen seurakunnat. 1971. §23 Klingendahlin alueen käymäläsuunnitelma. Ote pöytäkirjasta 26.4.1971. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistötoimikunta. Tampereen seurakunnat. 1971. §51 Pättinniemi. Ote pöytäkirjasta 23.9.1971. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistötoimikunta. Tampereen seurakunnat. 1971. §62 Pättinniemen pellon kunnostaminen. Ote pöytäkirjasta 6.10.1971. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistötoimikunta. Tampereen seurakunnat. 1972. §207 Aitolahden vanhan pappilan rannan hiekottaminen uimapaikaksi. Ote pöytäkirjasta 6.4.1972. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkohallintokunta. Tampereen seurakunnat. 1972. §281 Pättinniemen vapaa-ajanalueen kunnostaminen. Ote pöytäkirjasta 3.5.1972. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistötoimikunta. Tampereen seurakunnat. 1973. §2 Pättinniemen vesihuollon järjestely. Ote pöytäkirjasta 23.3.1973. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistötoimikunta. Tampereen seurakunnat. 1973. §26 Pättinniemen vapaa-ajan alueen kehittäminen. Ote pöytäkirjasta 25.10.1973. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistötoimikunta ja vapaa-ajan toimikunta. Tampereen seurakunnat. 1973. §27-31. Pöytäkirja 30.10.1973. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistökorjausluettelo 1975. Tampereen seurakunnat. 1975. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistökorjausluettelo 1978. Tampereen seurakunnat. 1978. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistökorjausluettelo 1979. Tampereen seurakunnat. 1979. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistö- ja hautausmaatoimikunta. Tampereen seurakunnat. 1962. §297 Villayhtymä Klingendahlin kiinteistötarjous. Ote pöytäkirjasta 7.8.1962. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistö- ja hautausmaatoimikunta. Tampereen seurakunnat. 1962. §322 Villayhtymä Oy Klingendahlin kiinteistötarjous. Ote pöytäkirjasta 4.9.1962. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkohallintokunta. Tampereen seurakunnat. 1962. §428 Villayhtymä Oy Klingendahlin huvila. Ote pöytäkirjasta 5.9.1962. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkohallintokunta. Tampereen seurakunnat. 1970. §596 Klingendahlin huvilan ostokysymys. Ote pöytäkirjasta 20.12.1970. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkohallintokunta. Tampereen seurakunnat. 1971. Klingendahlin huvilan ostokysymys. Ote pöytäkirjasta 9.1.1971. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkohallintokunta. Tampereen seurakunnat. 1971. §186 Björknäs -nimisen tilan Rn:o 3⁸⁹ ostaminen. Ote pöytäkirjasta 24.3.1971. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkohallintokunta. Tampereen seurakunnat. 1972. §381 Pättinniemen leirintäalueen valvonta. Ote pöytäkirjasta 14.6.1972. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistö- ja puistolautakunta. Tampereen seurakunnat. 1979. §105 Tutustuminen Pättinniemen alueeseen. Ote pöytäkirjasta 14.6.1979. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kiinteistökorjausluettelo 1980. Tampereen seurakunnat. 1980. Tampereen seurakuntien arkisto.

Pättinniemen ja Luhtaan leirikeskusten kunnostus- ja käyttösuunnitelma. Tampereen seurakunnat. 1982. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkoneuvosto. Tampereen seurakunnat. 1986. §286 Pättinniemen leirikeskuk-
sen suunnittelutoimikunta. Ote pöytäkirjasta 1986. Tampereen seurakuntien ar-
kisto.

Kirkkoneuvosto. Tampereen seurakunnat. 1986. §357 Pättinniemen leirikeskuk-
sen suunnittelutoimikunta. Ote pöytäkirjasta 30.10.1986. Tampereen seurakun-
tien arkisto.

Esitys Pättinniemen alueen kehittämiseksi. Tampereen seurakunnat. 1987.
Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkoneuvosto. Tampereen seurakunnat. 1987. §191 Pättinniemen alueen ke-
hittäminen. Ote pöytäkirjasta 4.6.1987. Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkoneuvosto. Tampereen seurakunnat. 1990. §49 Pättinniemen leirikeskuk-
sen rakennushankkeet. Ote pöytäkirjasta 1.2.1990. Tampereen seurakuntien
arkisto.

Kirkkoneuvosto. Tampereen seurakunnat. 1990. §111 Pättinniemen leirikeskuk-
sen wc- ja suihkurakennus. Ote pöytäkirjasta 15.3.1990. Tampereen seurakun-
tien arkisto.

Tampereen seurakuntayhtymän leirikeskusten vertailu. Turkoosi Oy. 2010.
Tampereen seurakuntien arkisto.

Kirkkoneuvosto. Tampereen seurakunnat. 2010. §89 Tampereen ev.lut.seura-
kuntayhtymän leirikeskussuunnitelma. Ote pöytäkirjasta 17.6.2010. Tampereen
seurakuntien arkisto.

Kirkkoneuvosto. Tampereen seurakunnat. 2011. §130 Tampereen ev.lut.seura-
kuntayhtymän leirikeskussuunnitelma. Ote pöytäkirjasta 16.6.2011. Tampereen
seurakuntien arkisto.

Kirkkoneuvosto. Tampereen seurakunnat. 2013. §150 Julkujärven ja Pättinnie-
men leirikeskusten yleissuunnitelman laatiminen. Ote pöytäkirjasta 22.8.2013.
Tampereen seurakuntien arkisto.

[Tampereen kaupunginarkiston lähteet](#)

Messukylän kunnan Verotusluettelo vuoden 1920 tuloista sekä henkikirja v.
1920. 1921. Tampereen kaupunginarkisto.

Lainhuuto. 1971. Tampereen VI Kiinteistötuomari Lainhuutoja 1971 huhti-syys-
kuu. Raastuvanoikeus. Tampereen kaupunginarkisto.

[Lehtiartikkelilähteet](#)

Tamperelaisen suurtehtaan perustaja. 1952. Tammerkoski-lehti 6/1952.

Aitolahden "pamaus". 1965. Tammerkoski-lehti 7/1965.

Rajan taakse. 1975. Tammerkoski-lehti 3/1975.

Rekola, Y. 1994. Teiskon ja Aitolahden tienimistöä. Tammerkoski-lehti 5/1994.

Kääriäinen, T. 2015. Pättiniemeä kehitetään rivakasti. Teisko-Aitolahti-lehti. 27/2015.

Niininen, M. 2016. Pättinniemi odottaa luontoselvitystä. Teisko-Aitolahti-lehti 8/2016.

Pättiniemessä kaavatilaisuus. 2017. Teisko-Aitolahti-lehti 14/2017.

Kääriäinen, T. 2017. Suurleirikeskuksen liikenne hirvittää. Teisko-Aitolahti-lehti 15/2017.

Pättiniemeen 5 uutta mökkiä. 2018. Teisko-Aitolahti-lehti 7/2018.

Kääriäinen, T. 2017. Pättiniemen huvilat valmistuvat. Teisko-Aitolahti-lehti 48/2018.

Manninen, J. 2018. Torppa myytiin, Isosaari ehkä retkipaikaksi. Aamulehti 3/2018.

Kääriäinen T. 2018. Aloite raamattupolusta. Teisko-Aitolahti-lehti 5/2018.

Huovinen, J. 2018. Tampereen seurakuntien Ilkon kurssikeskus on yhä myymättä. Aamulehti 253/2018.

Somero, S. 2020. Lisämäärärahaa Aunoksen kalustamiseen ja Pättiniemen aluetöihin. Teisko-Aitolahti-lehti 48/2020.

Aamulehden Kuulutukset. 2020. Aamulehti 241/2020.

Huovinen, J. Tampereen seurakuntien Ilkon kurssikeskus on yhä myymättä. Aamulehti 253/2020.

Somero, S. 2021. Valtuusto hyväksyi Pättiniemen ranta-asemakaavan. Teisko-Aitolahti-lehti 14/2021.

Kääriäinen, T. 2021. Pättiniemen kaavasta valitettu hallinto-oikeuteen. Teisko-Aitolahti-lehti 24/2021.

Kääriäinen, T. 2021. Pättiniemen kattava peruskorjaus tehtiin vanhaa kunnioittaen. Teisko-Aitolahti-lehti 48/2021.

Kettunen, A. 2022. Hyvän hengen huviloita. Silta-lehti 3.8.2022. Luettu 10.12.2023. https://www.siltalehti.fi/sivustot/silta/juttusilta/kulttuuri/hyvan_hengen_huviloita.60490.news#d09c00aa

Pättinniemen ranta-asemakaava (kaavanumero 038) -aineisto

Arkkitehtitoimisto Neva Oy. 2015. Maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys – Pättinniemen ranta-asemakaava. Tampereen kaupunki.

Arkkitehtitoimisto Neva Oy. 2017. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma – Pättinniemen ranta-asemakaava – kaavanumero 038. Tampereen kaupunki.

Arkkitehtitoimisto Neva Oy. 2017. Luonnosvaiheen kaavaselostus– Pättinniemen ranta-asemakaava – kaavanumero 038. Tampereen kaupunki.

Arkkitehtitoimisto Neva Oy. 2020. Kaavaluonnoksesta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden vastineet - Pättinniemen ranta-asemakaava – kaavanumero 038. Tampereen kaupunki.

Arkkitehtitoimisto Neva Oy. 2020. Ehdotusvaiheen kaavaselostus– Pättinniemen ranta-asemakaava – kaavanumero 038. Tampereen kaupunki.

Internet-lähteet

Finlex. 1973. 606/1973 Ulkoilulaki. Luettu 3.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1973/19730606#Lidm46494958089440>

Museovirasto. 2010. TALON TARINAT – Rakennushistorian selvitysopas. Luettu 16.9.2023. <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/talon-tarinat-opas.pdf>

Tikkurila. N.d. Tixomatt. Luettu 9.10.2023. <https://tikkurila.fi/tuotteet/tixomatt>

Rahanarvonmuunnin. Tilastokeskus. Luettu 10.11.2023. <https://www.stat.fi/tup/laskurit/rahanarvonmuunnin.html>

Oskari-karttapalvelu. Tampereen kaupunki. Luettu 16.11.2023. <https://kartat.tampere.fi/oskari/>

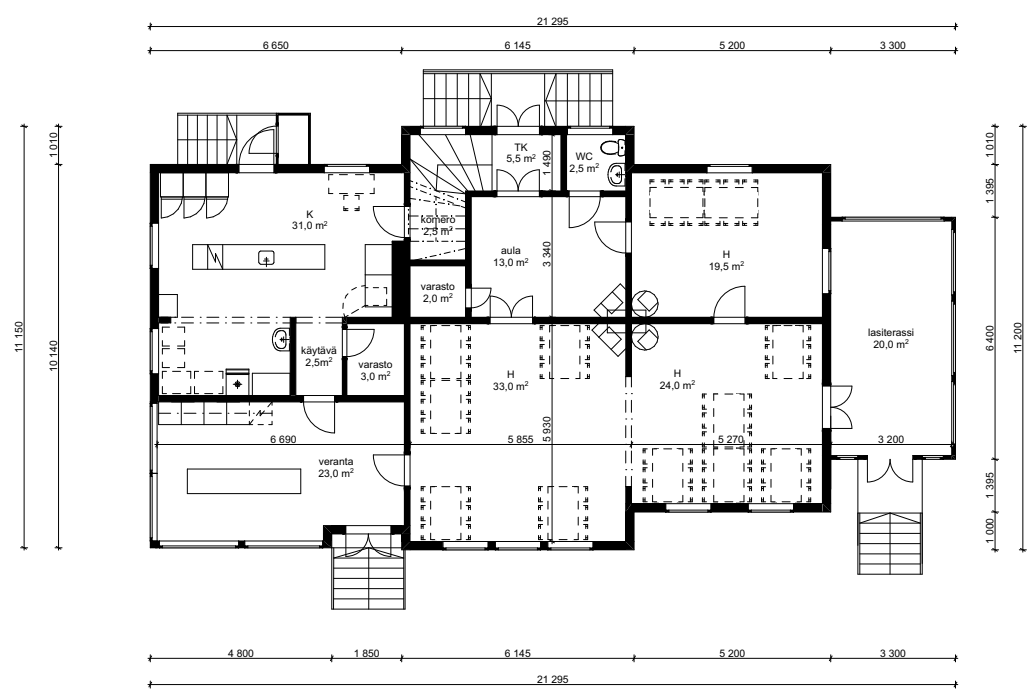
Siiri-kuvapalvelu. Rakennetun ympäristön kohde Björknäs - Pättiniemi / Klingendahlin huvila. Tampereen kaupunki. Luettu 16.11.2023. <https://siiri.tampere.fi/displayObject.do?uri=http://www.profium.com/archive/ArchivedObject-C4D40157-7F10-0AA6-C824-3CBE51DA223C>

Viitattut opinnäytetyöt

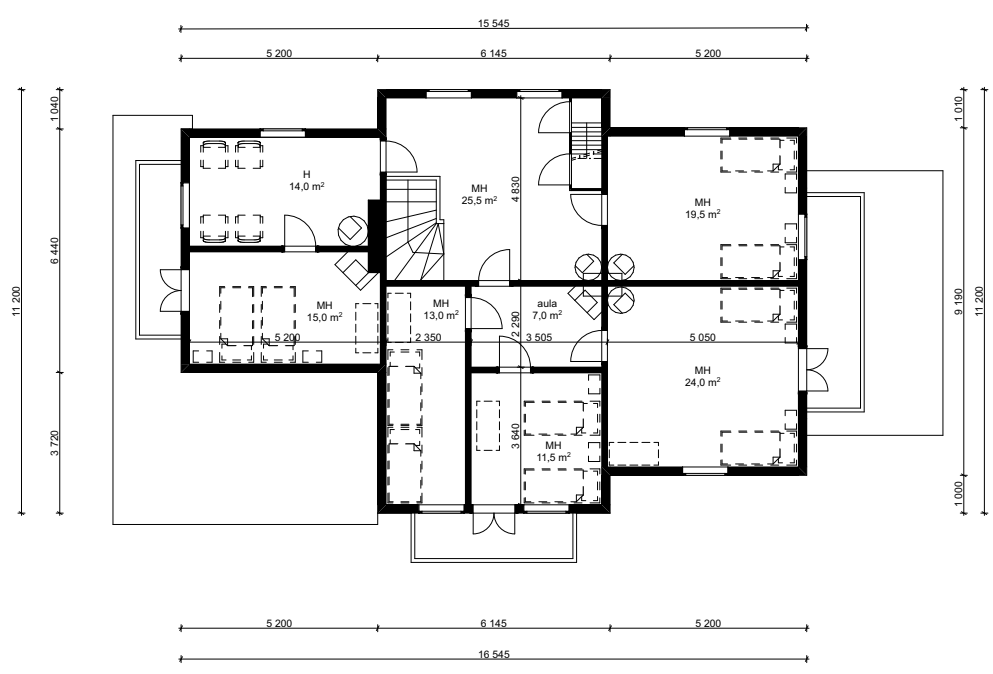
Laukkanen, M. 2017. Asbesti – Lainsäädäntö ja purkutyö. Lapin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 10.12.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017060111863>

Björknäsin huvila pohjapiirustukset 1:200

1 kerros

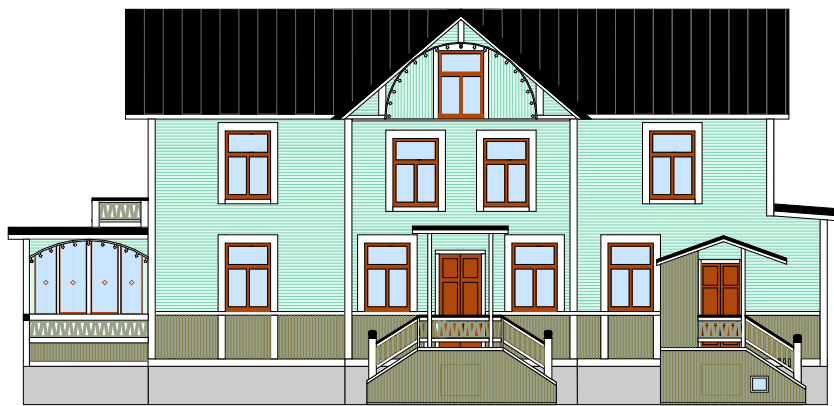
2 kerros

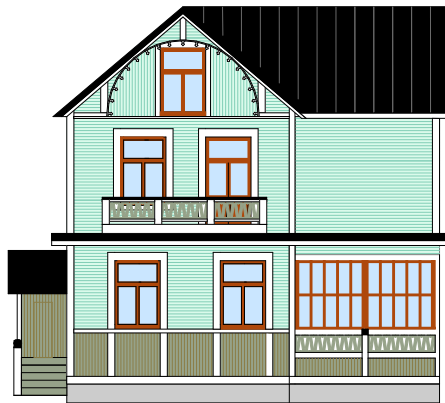
Björknäsin huvila
julkisivut
1:100

Julkisivu etelään

Julkisivu pohjoiseen

Julkisivu länteen

Julkisivu itään

Björknäsin huvilan huoneiden materiaalitaulukko

Huone	Lattia	Lattialista	Seinät	Listat	Ovet ja ikkunapuitteet	Katto
1 Veranta	Puu	Puu	Paneeli	Puu	Puu	Paneeli
2 Välikö	Akryylibetoni	Puu	Maali	Puu	Puu	Maali
3 Keittiö	Akryylibetoni	-	Maali	Puu	Puu	Maali
4 Tuulikaappi ja porras	Puu	Puu	Tapetti	Puu	Puu	Paneeli
5 Ala-aula	Puu	Puu	Tapetti	Puu	Puu	Paneeli
6 Alakerran salit	Puu	Puu	Tapetti	Puu	Puu	Paneeli
7 Wc	Akryylibetoni	-	Laatoitus / tapetti	Puu	Puu	Paneeli
8 Kuisti	Puu	Puu	Puu	Puu	Puu	Puu
21 Yläaula	Puu	Puu	Tapetti	Puu	Puu	Paneeli
22 Makuuhuoneet	Puu	Puu	Tapetti	Puu	Puu	Paneeli / maali
23 Välikö	Puu	Puu	Tapetti	Puu	Puu	Paneeli

